2000 - يىلى 2 - ئاي
36 - سان
گىرمانىيىدە نەشر قىلىندى
EasternTurkistan
Information Center

ئۇچقۇن

ھەپتىلىك سىياسىي - ئىلمىي
گېزىت
گېزىتىمىز 1999 - يىلى
3 - ئاينىڭ 15 - كۈنىدىن
ئېتىبارەن نەشر قىلىنماقتا

يىكىردە، سۆزدە، ئىشتە بىرلىك

غۇلجا قىرغىنچىلىقىنىڭ 3 - يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن بېرلىندا خىتايغا قارشى نامايىش ئۆتكۈزۈلدى

ئۆزمۇخبىرىمىز خەۋىرى: كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ غۇلجىدا ئېلىپ بارغان ۋەھشى قىرغىنچىلىقىنىڭ 3 - يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن، بۇيىل 2 - ئاينىڭ 5 - كۈنى مەركىزى ئورگىنى گېرمانىيەنىڭ ميونخېن شەھرىدىكى « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى.» بىلەن « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » بىرلىكتە گېرمانىيەنىڭ پايتەختى بېرلىندىكى خىتاي ئەلچىخانىسى ئالدىدا نارازىلىق نامايىشى ئۆتكۈزدى. يۇقارقى ئىككى تەشكىلاتنىڭ مەركەزدىكى ئەزالىرىدىن تەركىپ تاپقان بىرگۇرۇپ ئۇيغۇر ياش، 2 - ئاينىڭ 4 - كۈنى كېچە سائەت 12 دە مەخسۇس ئاپتابۇس بىلەن ميونخېن شەھرىدىن 600 نەچچە كىلومېتىر يىراقلىقتىكى بېرلىن شەھرىگە قاراپ يولغا چىقتى ۋە كېچىچە ئۇخلىماي يول يۈرۈپ، ئەتىسى ئەتىگەندە خىتاينىڭ بېرلىن شەھرىدىكى باش ئەلچىخانىسىنىڭ ئالدىغا كېلىپ توپلاندى. (داۋامى گېزىتىمىزنىڭ 4 - بېتىدە)

« دۇنيا ئىسلام جامائىتى تەشكىلاتى » يىغىنىدا شەرقىي تۈركىستان ھەققىدە قارار ئېلىندى

2 - ئاينىڭ 4 - كۈنىدىن 6 - كۈنىگىچە ئافرىقىنىڭ ئىچكى قۇرۇقلۇق دۆلىتى - چادتا ئۆتكۈزۈلگەن « دۇنيا ئىسلام جامائەتلىرى تەشكىلاتى » نىڭ 3 - قېتىملىق قۇرۇلتىيىدا، شەرقىي تۈركىستانغا بىر تەكشۈرۈش ئۆمىكى ئەۋەتىش ھەققىدە مەخسۇس قارار ئېلىندى. « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نىڭ رەئىسى ئابدۇجېلىل قاراقاش ئەپەندى بۇ قېتىمقى يىغىنغا ئالاھىدە تەكلىپ بىلەن قاتناشتى ھەمدە يىغىننىڭ شەرقىي تۈركىستان ھەققىدە مەخسۇس قارار ئېلىشىدا ھەل قىلغۇچ مۇھىم رول ئوينىدى.
(داۋامى گېزىتىمىزنىڭ 2 - بېتىدە)

شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى نەشر قىلدى

« دۇنيا ئىسلام جامائەتلىرى تەشكىلاتى » نىڭ 3 - قېتىملىق قۇرۇلتىيىدا شەرقىي تۈركىستان ھەققىدە قارار ئېلىندى

ئۆز مۇخبىرىمىز خەۋىرى: 2000 - يىلى 2 - ئاينىڭ 4 - كۈنىدىن 6 - كۈنىگىچە ئافرىقىنىڭ ئىچكى قۇرۇقلۇق دۆلىتى - چادتا، « دۇنيا ئىسلام جامائەتلىرى تەشكىلاتى » نىڭ 3 - قېتىملىق قۇرۇلتىيى ئۆتكۈزۈلدى. بۇقېتىمقى قۇرۇلتايغا، مەزكۇر تەشكىلاتنىڭ قۇرغۇچىسى ۋە لىۋىيەنىڭ دۆلەت رەھبىرى مۇئەممەر كاززافى، ئافرىقىدىكى چاد، مالى ۋە ئىگىر جۇمھۇرىيەتلىرىنىڭ دۆلەت باشلىقلىرى، دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى ئىسلام جامائەتلىرىنىڭ رەھبەرلىرىدىن بولۇپ مىڭدىن ئارتۇق ۋەكىل قاتناشتى.

مەركىزى ئورگىنى گېرمانىيەنىڭ مىيونخېن شەھىرىدىكى « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نىڭ رەئىسى ۋە « شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ئابدۇجېلىل قاراقاش ئەپەندىمۇ بۇقېتىمقى قۇرۇلتايغا ئالاھىدە تەكلىپ بىلەن قاتناشتى. بۇ، چەتئەلدە پائالىيەت ئېلىپ بېرىۋاتقان بىر ئۇيغۇر تەشكىلاتىنىڭ ۋەكىلىنىڭ تۇنجى قېتىم مەزكۇر تەشكىلاتنىڭ ئومومى قۇرۇلتىيىغا قاتنىشىشى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

بۇقېتىمقى قۇرۇلتاينىڭ ئاساسلىق مەقسىدى، دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى مۇسۇلمان خەلقلەرنىڭ بىرلىك، باراۋەرلىكىنى، ئىتتىپاقلىقىنى ۋە ئۆزئارا ھەمكارلىقىنى ئىلگىرى سۈرۈش، ئاسارەت ئاستىدا ياشاۋاتقان مۇسۇلمان خەلقلەرگە ساھىپ چىقىش ۋە ئۇلارغا ئەملى ياردەم بېرىشتىن ئىبارەت.

مەزكۇر تەشكىلاتنىڭ قۇرغۇچىسى ۋە لىۋىيەنىڭ دۆلەت رەھبىرى مۇئەممەر كاززافى قۇرۇلتايدا قىلغان ئېچىلىش نۇتقىدا، ئەرەپ - ئىسلام ئەللىرى ئوتتۇرىسىدىكى بىرلىك ۋە ئىتتىپاقلىقنى ئۆزئارا كۈچەيتىش، مۇسۇلمان خەلقلەر ئوتتۇرىسىدىكى ھەمكارلىقنى ئىلگىرى سۈرۈش مەسىلىسى ھەققىدە ئالاھىدە توختالدى. بۇقېتىمقى قۇرۇلتاي، خىتاي بىلەن پەۋقۇلاددە يېقىن دىپلوماتىك مۇناسىۋەتلەردە بولۇپ كېلىۋاتقان لىۋىيە ۋە چادقا ئوخشاش ئافرىقا ئەللىرى تەرىپىدىن ئۇيۇشتۇرۇلغاچقا، « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نىڭ رەئىسى ئابدۇجېلىل قاراقاشنىڭ قۇرۇلتاينىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىدا قىلغان سۆزلىرى ھەم بۇ دۆلەتلەرنىڭ ۋەكىللىرىنى چۈچۈتتى ھەم دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كەلگەن ئىسلام جامائىتى ۋەكىللىرىنىڭ ئالاھىدە دىققەت - ئېتىبارىنى قوزغىدى.

ئابدۇجېلىل قاراقاش ئەپەندى قۇرۇلتايدا قىلغان سۆزىدە، شەرقىي تۈركىستاننىڭ تارىخى، جۇغراپىيەلىك ئەھۋالى ھەققىدە قىسقىچە مەلۇمات بېرىش بىلەن بىرگە، شەرقىي تۈركىستاننىڭ نۆۋەتتىكى ئومومى سىياسى ۋەزىيىتى ھەققىدىمۇ ئاھايىتى ئەتراپلىق دوكلات بېرىپ ئۆتتى. ئۇنىڭ دوكلاتىدا، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ نۆۋەتتە شەرقىي تۈركىستان مۇسۇلمانلىرىغا قارىتا قىرىپ يوقىتىش سىياسىتىنى يۈرگۈزىۋاتقانلىقى، ئۇيغۇرلارنى دىنىي ئېتىقاتلىرىدىن ۋە ئىسلام دىنى ئاساسىدا شەكىللەنگەن مىللى ئۆرپ - ئادەتلىرىدىن تامامەن ۋازكەچتۈرۈشكە قىستاۋاتقانلىقى، بولۇپمۇ كېيىنكى يىللاردىن بۇيان خىتاي بىلەن روسىيەنىڭ ئۆزئارا تىل بىرىكتۈرۈپ، شەرقىي تۈركىستان ۋە ئوتتۇرا ئاسىيا جۇمھۇرىيەتلىرىدە ئىسلام دىنىنىڭ ئوپۇزى ۋە تەسىرىنى پۈتۈنلەي يوقىتىشقا ئۇرۇنىۋاتقانلىقى ئەملى مىساللار ئارقىلىق تەپسىلى بايان قىلىندى.

ئابدۇجېلىل قاراقاش سۆزىنىڭ ئاخىرىدا، مەزكۇر تەشكىلاتتىن، مەخسۇس بىر ھەيئەت تەشكىللەپ شەرقىي تۈركىستانغا ئەۋەتىپ، خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ ئۇيغۇرلارغا قارىتا يۈرگۈزىۋاتقان زۇلۇم ۋە بېسىم سىياسىتىنى نەق مەيداندا تەكشۈرۈشنى ۋە خىتاي ھۆكۈمىتىگە قارىتا تېگىشلىك ئىنكاس قايتۇرۇشنى تەلەپ قىلدى. ئابدۇجېلىل قاراقاشنىڭ تۈرك تىلىدا بەرگەن يازما نۇتقى، مەخسۇس تەرجىمان تەرىپىدىن ئۇدۇللۇق قۇرۇلتاي ئەھلىگە ئەرەپچىگە تەرجىمە قىلىپ بېرىلدى. ئۇنىڭ سۆزى ئاخىرلاشقاندا، قۇرۇلتاي ئەھلى ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشۇپ ئۇزۇنغىچە قىزغىن چاۋاك چېلىشىپ ئالقىش ياغدۇردى.

ئابدۇجېلىل قاراقاش ئەپەندى يىغىن زالىدا كوممۇنىست خىتاينىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى زۇلۇملىرى ئەكس ئەتتۈرۈلگەن رەسىم كۆرگەزمىسى ئاچتى

چادتا 3 كۈن داۋام قىلغان بۇقېتىمقى قۇرۇلتاي مەزگىلىدە ئابدۇجېلىل قاراقاش، دۇنيانىڭ ھەرقايسى ئەللىرىدىن كەلگەن ئىسلام تەشكىلاتلىرىنىڭ مەسئۇللىرى بىلەن كەڭ دائىرىدە ئۇچرىشىپ ۋە سۆھبەت ئۆتكۈزۈپ، ئۇلارغا ئېزىلىۋاتقان ۋە خارلىنىۋاتقان شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئاھ - پەريادىنى ۋە ئارزۇ - ئىستەكلىرىنى يەتكۈزدى. يەنە ئىلگىرىلىگەن ھالدا تەپسىلى ئاڭلىتىشقا تىرىشىپ، يەنە بىر جەھەتتىن ئۇلاردىن بۇقېتىمقى قۇرۇلتايدا شەرقىي تۈركىستان ھەققىدە مەخسۇس قارار ئېلىنىشى ئۈچۈن ئەملى كۈچ چىقىرىشنى تەلەپ قىلدى، شۇنداقلا ئۇلارغا شەرقىي تۈركىستاننىڭ نۆۋەتتىكى ۋەزىيىتى ئەكس ئەتتۈرۈلگەن ئەچچەمىڭ نۇسخا تەشۋىقات ۋارىقى تارقىتىپ بەردى. ئابدۇجېلىل قاراقاش ئەپەندىنىڭ يىغىن جەريانىدا ھارماي - تالماي تىرىشچانلىق كۆرسۈتىشى نەتىجىسىدە، يىغىن ئاخىرىدا قۇرۇلتاي ئورگىنى تەرىپىدىن شەرقىي تۈركىستان ھەققىدە مەخسۇس قارار ئېلىندى ۋە مەزكۇر قارار قۇرۇلتاينىڭ رەسمى ھۆججىتى سۈپىتىدە پۈتۈن ۋەكىللەرگە تارقىتىپ بېرىلدى.

قارارنىڭ تولۇق تېكىستى تۆۋەندىكىچە:

(داۋامى 3 - بەتتە)

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

« دۇنيا ئىسلام جامائىتى تەشكىلاتى » نىڭ، جۇڭگو مۇسۇلمانلىرى، خۇسۇسەن شەرقىي تۈركىستان مۇسۇلمانلىرىنىڭ ئەھۋالىنى ئىگەللەش ھەققىدىكى قارارى

« دۇنيا ئىسلام جامائىتى تەشكىلاتى » نىڭ 3 - قېتىملىق يىغىنى، جۇڭگو مۇسۇلمانلىرىنىڭ، خۇسۇسەن، شەرقىي تۈركىستان مۇسۇلمانلىرىنىڭ ئەھۋالىنى ئىگەللەپ كېلىش ئۈچۈن مەخسۇس تەكشۈرۈش ئۆمىكى ئەۋەتىشنى قارار قىلدى.

يۇقارقى قارارغا ئاساسەن، بۇ تەكشۈرۈش ئۆمىكى پات ئارىدا جۇڭگوغا بېرىپ، مۇسۇلمانلار كۆپ ئولتۇراقلاشقان رايونلارنى، خۇسۇسەن شەرقىي تۈركىستاننى زىيارەت قىلىپ، ئۇيەردىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىنى ئىگەللەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىرگە بۇ ئۆمەك ھۆكۈمەت رەھبەرلىرى بىلەن كۆرۈشۈپ، جۇڭگو مۇسۇلمانلىرىنىڭ ھازىرقى ئەھۋالى ھەققىدە تەپسىلىي مەلۇمات ئالىدۇ. ۋەكىللەر ئۆمىكى ھۆكۈمەت ۋە خەلق تەرەپنىڭ بەرگەن مەلۇماتىنى ئېلىپ قايتقاندىن كېيىن، « دۇنيا ئىسلام جامائىتى تەشكىلاتى » نىڭ رەھبەرلىك ئورگىنىغا مەلۇم قىلىدۇ، رەھبەرلىك ئورگىنى ئىگەللەپ كېلىنگەن ئەھۋاللارنى مۇزاكىرە قىلغاندىن كېيىن، جۇڭگو بىلەن بولغان دىپلوماتىك ئالاقىغە زىيان يەتكۈزمىگەن ئاساستا، شەرقىي تۈركىستان مۇسۇلمانلىرىغا قانداق ياردەم قىلىش ھەققىدە قارارلار چىقىرىدۇ ۋە بۇ قارار ئىجرائىيە كومىتېتى تەرىپىدىن ئىجرا قىلىنىدۇ.

« دۇنيا ئىسلام جامائىتى تەشكىلاتى » ئىجرائىيە كومىتېتى
ئىنجامىنا - چاد جۇمھۇرىيىتى
2000 - يىلى 2 - ئاينىڭ 6 - كۈنى

ھۆرمەتلىك ۋەتەنداشلار، خىتاي بىلەن دىپلوماتىيە جەھەتتە يەۋقۇلاددە يېقىن بولغان ئافرىقا ئەللىرىنىڭ رىياسەتچىلىكىدە ئۆتكۈزۈلگەن بۇقېتىمقى قۇرۇلتايدا شەرقىي تۈركىستان ھەققىدە مەخسۇس قارار ئېلىنغانلىقى، خىتاي ھاكىمىيىتى ئۈچۈن دىپلوماتىيە جەھەتتە قاتتىق بىر زەربە بولۇپلا قالماستىن، بەلكى شەرقىي تۈركىستان مەسىلىسىنىڭ ئىسلام ئالىمىدىكى تەسىرىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈنمۇ ئالاھىدە مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نىڭ رەئىسى ئابدۇجېلىل قاراقاش ئەپەندى بەنە بۇقېتىمقى يىغىنغا قاتنىشىش يۈرىستىدىن پايدىلىنىپ، چادتىن ئافرىقىدىكى مۇسۇلمان دۆلىتى كامرونغا بېرىپ، بۇ دۆلەتتىكى بەزى ئىسلام تەشكىلاتلىرىنى ۋە بەزىلىك قەبىلىلەرنى زىيارەت قىلدى.

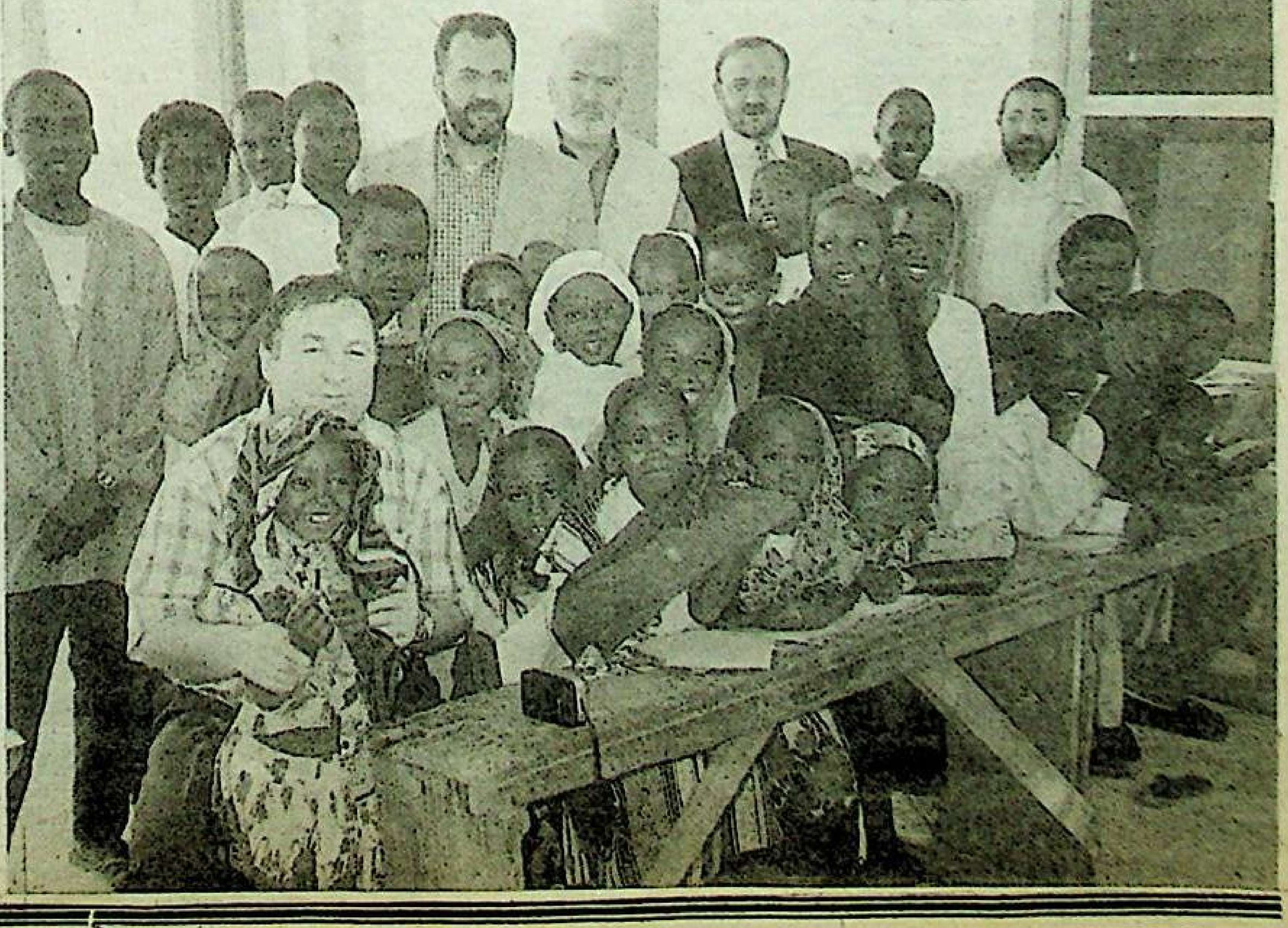

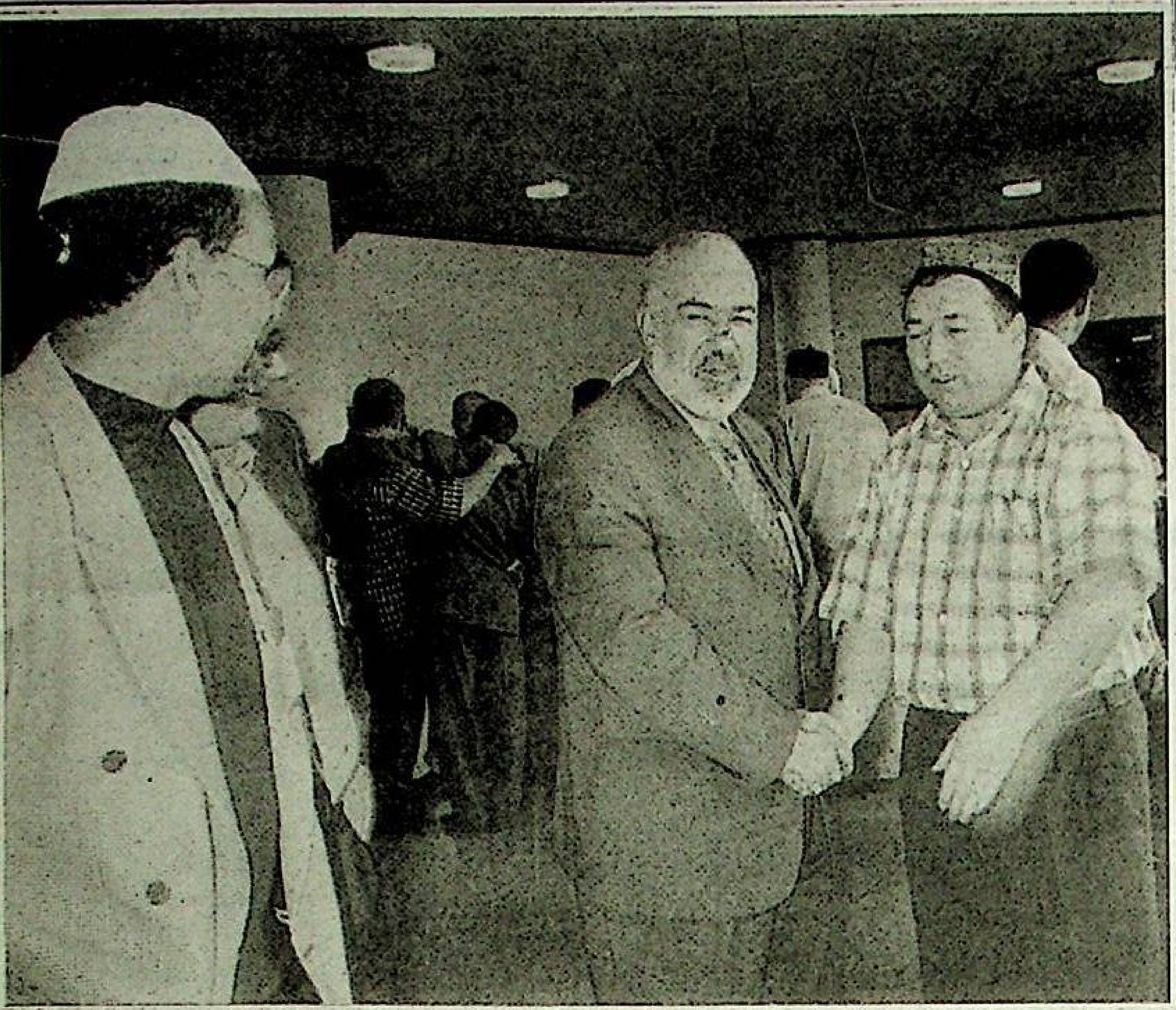

ئابدۇجېلىل قاراقاش يىغىن جەريانىدا، « ئالجىرىيە مۇسۇلمانلار جامائىتى ھەرىكىتى پارتىيەسى » نىڭ رەھسى مەھفۇز نەھنا ئەپەندى بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۆزئارا ھەمكارلىق مۇناسىۋەتلىرىنى كۈچەيتىش ھەققىدە سۆھبەتلەشتى.

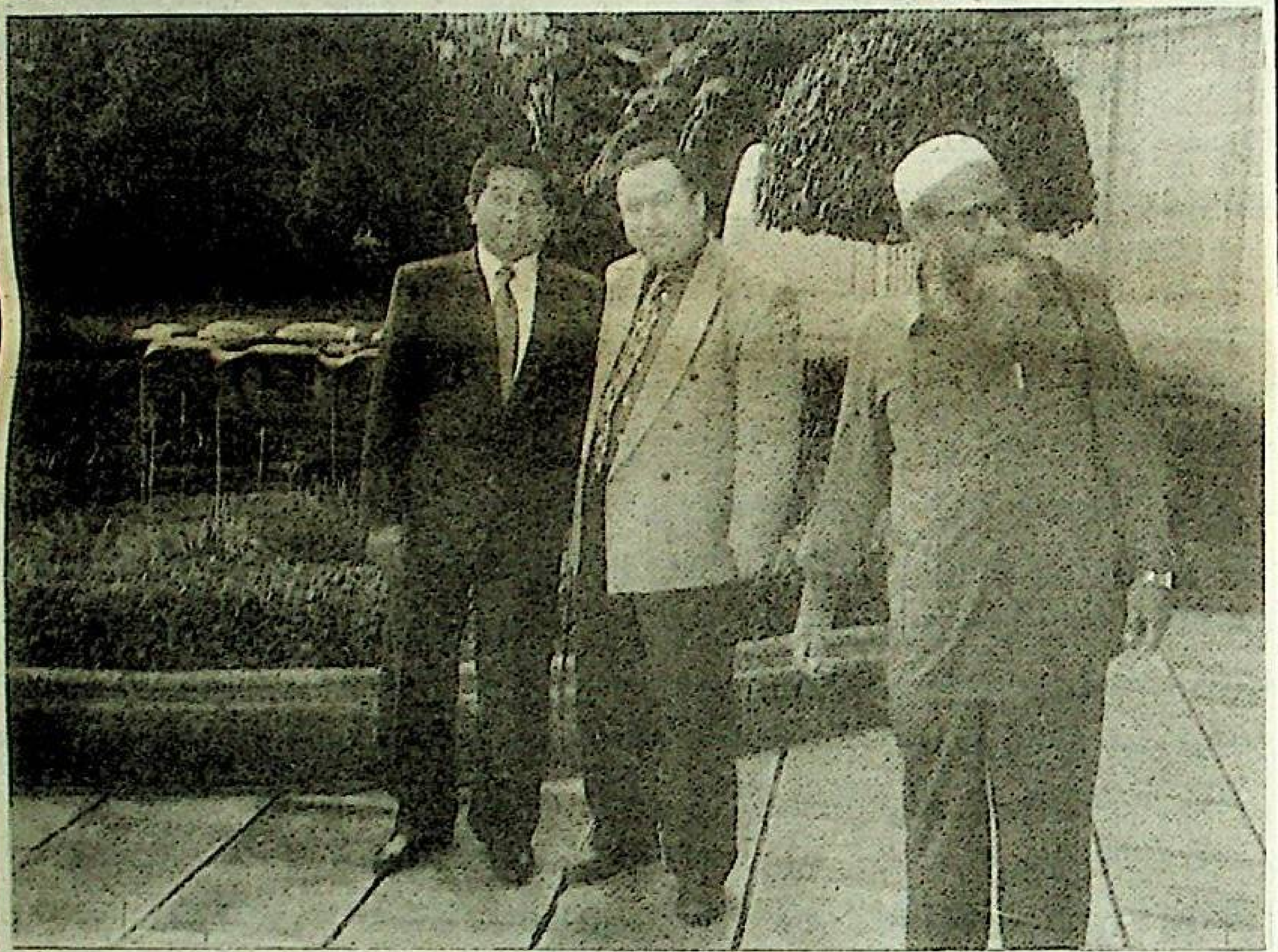

ئابدۇجېلىل قاراقاش يىغىن جەريانىدا، كامبودژىنىڭ ئەمگەك ۋە قاتناش مىنىستىرى ئەھمەت يەھيا ئەپەندى بىلەن ئايرىم كۆرۈشتى. يەھيا ئەپەندى نۆۋەتتە كامبودژادا 1 مىليون مۇسۇلماننىڭ ياشاۋاتقانلىقىنى بايان قىلدى.

ئابدۇجېلىل قاراقاش يىغىن جەريانىدا لىۋان ياشلار تەشكىلاتىنىڭ رەئىسى بىلەن ئايرىم كۆرۈشۈپ سۆھبەتلەشتى ۋە ئىككى تەرەپنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى ھەمكارلىق مۇناسىۋەتلىرى ھەققىدە كەڭ دائىرىدە پىكىر ئالماشتۇردى.

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

(بېشى 1 - بەتتە) بۇ بىرگۇرۇپ ئۇيغۇر نامايىشچى كىچىچە يول يۈرۈپ ھېرىپ - چارچىغىنىغا قارىماي، شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئاي - يۇلتۇزلۇق كۆك بايرىقىنى جەۋلان قىلدۇرۇپ، خىتاينىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى قىرغىنچىلىق سىياسەتلىرى پاش قىلىنغان لوزۇنكىلارنى، رەسىملىك تاختىلارنى ئىگىز كۆتۈرۈپ، « خىتاي مۇستەملىكىچىلىرى شەرقىي تۈركىستاندىن چىقىپ كەتسۇن! »، « غۇلجىدا شېھىت بولغان قېرىنداشلىرىمىزنىڭ قىساسىنى چوقۇم ئالىمىز! »، « شېھىتلەر ئۆلمەس! »، « ۋەتەن بىزنىڭ! »، « ياشىسۇن شەرقىي تۈركىستان! »،« يوقالسۇن خىتاي فاشىستلىرى! » دېگەن مەزمۇنلاردا ئۇيغۇرچە، خىتايچە ۋە گېرمانچە تىللاردا جاراڭلىق شوئار توۋلاپ، خىتاي ئەلچىخانىسىنىڭ ئالدىنى زىل - زىلىگە سالدى.

نامايىشچىلار شوئار توۋلاۋاتقاندا، بەزى خىتاي دىپلوماتلار ئەلچىخانىسىنىڭ ئالدىغا چىقىپ ھومىيىپ قاراپ تۇرۇشتى. يەنە بەزى خىتاي دىپلوماتلار ئەلچىخانا بىناسىنىڭ دەرىزىسىدىن نامايىشچىلىرىمىزنى كامېرا ۋە رەسىم ئاپاراتى بىلەن سۈرەتكە ئېلىشقا باشلىدى.

نامايىش تازا ئەۋجىگە چىققاندا، ئۇيغۇر نامايىشچىلار خىتاينىڭ دۆلەت بايرىقىنى كۆيدۈرۈپ تاشلاپ، ئۆزلىرىنىڭ كوممۇنىست خىتاي مۇستەملىكىچىلىرىگە بولغان غەزەپ - نەپرىتىنى نامايەن قىلىشتى. خىتاينىڭ دۆلەت بايرىقى كۆيدۈرۈلىۋاتقاندا، خىتاي ئەلچىخانىسىنىڭ بىناسىدىن بەزى خىتاي دىپلوماتلار سىرتقا پالاقشىپ چىقىپ، نامايىشنىڭ تەرتىپىنى قوغداۋاتقان گېرمان ساقچىلاردىن ئۇيغۇر نامايىشچىلارنىڭ بايراق كۆيدۈرۈش ھەرىكىتىنى دەرھال توسۇشنى تەلەپ قىلغان بولسىمۇ، ئەمما گېرمان ساقچىلار خىتايلارنىڭ چالۋاقاشلىرىغا ئانچە پىسەنت قىلىپ كەتمىدى ۋە ھەش - پەش دېگۈچە خىتاينىڭ دۆلەت بايرىقى كۆيۈپ كۈلگە ئايلاندى. بايراق كۆيدۈرۈش جەريانىدا نامايىشچىمىز ئادىل تۇرسۇننىڭ بىر قولى ئوتتا كۆيۈپ يېنىك يارىلاندى.

بۇقېتىمقى نارازىلىق نامايىشىغا ئۇيغۇرلاردىن باشقا يەنە، گېرمانىيەدىكى « نىزامى ئالەم تۈرك جەمىيەتلىرى بىرلىكى » نىڭ رەئىسى ياۋۇز سۈيلىمەس باشچىلىقىدىكى بەزى تۈرك قېرىنداشلارمۇ ئىشتىراك قىلدى.

نامايىش جەريانىدا، « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » بىلەن « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نىڭ، غۇلجا قىرغىنچىلىقىنىڭ 3 - يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن ئېلان قىلغان ئورتاق باياناتى ئۇيغۇرچە، خىتايچە ۋە گېرمانچە تىللاردا ئوقۇپ ئۆتۈلدى ۋە ئەتراپتىكىلەرگە، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قارىتا يۈرگۈزىۋاتقان قىرغىنچىلىق سىياسەتلىرى پاش قىلىنغان گېرمانچە تەشۋىقات ۋاراقلىرى تارقىتىپ بېرىلدى.

دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى ۋە شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزىنىڭ، غۇلجا قىرغىنچىلىقىنىڭ 3 - يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن ئېلان قىلغان بىرلەشمە

بۈگۈن، پۈتۈن شەرقىي تۈركىستانلىقلار ئۈچۈن ئىنتايىن قايغۇلۇق ۋە ئۇنتۇلغۇسىز بىر كۈن، چۈنكى بۈندىن 3 يىل بۇرۇنقى بۈگۈنكى كۈندە، قانخور، فاشىست خىتاي ھۆكۈمىتى غۇلجا شەھرىدە قولىدا تۆمۈرنىڭ سۇنىقىمۇ بولمىغان 400 دىن ئارتۇق ئۇيغۇرنى ئىنچىنىشلىق ھالدا رەھىمسىزلەرچە قىرىپ تاشلىغان ئىدى. بۇقېتىمقى قىرغىنچىلىقتا ھاياتىدىن ئايرىلغانلار ئىچىدە ئانىلار، ھەتتا ئارىسىدە باللىرىمۇ بارئىدى. ئەينى چاغدا ۋەقەنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەنلەر، خەلقئارالىق تەشكىلاتلار ۋە تاشقى دۇنيادىكى ئوبيوزلۇق ئاخبارات ئورگانلىرىنىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، شۇ كۈنى شېھىت بولغان 400 ئۇيغۇرنىڭ 146 نەپىرى خىتاي فاشىستلىرىنىڭ ئۆلدىن تۆۋەن 30 گىرادۇسلۇق قەھرىتان سوغۇقتا ئۈستى - بېشىغا كىبسلاتالىق سۇ چېچىشى تۈپەيلىدىن ئۈششۈپ ئۆلگەن، 90 نەپىرى ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈلگەن، 160 نەپىرى بولسا خىتاي ئەسكەرلىرى تەرىپىدىن مىلتىق بىلەن ئېتىپ ئۆلتۈرۈلگەن، نەق مەيداندا 2 مىڭغا يېقىن ئۇيغۇر قولغا ئېلىنىش بىلەن بىرگە، كۆپ ساندىكى ئۇيغۇرلار تاياق دەستىدىن قاتتىق يارىلانغان، ئېغىرمۇ ئىنچىنىشلىق يېرى شۇكى، ۋەقەدىن كېيىن خىتاي ھۆكۈمىتى ئىلى ۋىلايىتى تەۋەسىدىكى پۈتۈن دوختۇرخانىلارغا بۇيرۇق چۈشۈرۈپ، نامايىش جەريانىدا يارىلانغان ئۇيغۇرلارنى داۋالاشنى قەتئىي مەنئى قىلغان، بۇ سەۋەپتىن خېلى كۆپلىگەن ئۇيغۇرلار داۋالانماي ئىنچىنىشلىق ھالدا ئۆلۈپ كەتكەن ياكى مېيىپ قالغان! بۇ ئۇيغۇرلارنىڭ ھەممىسى قانداقتۇر خىتاينىڭ يالغان تەشۋىقاتلىرىدا بايان قىلىنغىنىدەك « ئوغرى، بۇلاڭچى، قاتىل، تېرورىست » ئەمەس، بەلكى كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ چېكىدىن ئاشقان زوراۋانلىق سىياسىتىگە تىنچلىق شەكلىدە ئۆتكۈزۈلگەن بىر قېتىملىق نامايىشقا قاتنىشىپ ئۆزلىرىنىڭ نارازىلىقىنى بىلدۈرگەن بىگۇناھ ئىنسانلار ئىدى!

كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ غۇلجىدا ئېلىپ بارغان بۇ ۋەھشى قىرغىنچىلىقى ئەينى چاغدا ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى پۈتۈن ئۇيغۇر خەلقىنىڭ كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىگە بولغان قاتتىق غەزەپ - نەپرىتىنى قوزغاپلا قالماي، بەلكى دۇنيا جامائەتچىلىكىنىڭمۇ ئالاھىدە دىققەت - ئېتىۋارىنى قوزغىغان ئىدى. ۋەتەن سىرتىنى ئېلىپ ئېيتساق، غۇلجا قىرغىنچىلىقىدىن كېيىن، قازاقىستان، قىرغىزىستان، ئۆزبېكىستان، تۈركمەنىستان، روسىيە، پاكىستان، تۈركىيە، سەئۇدى ئەرەبىستان، ئەرەب بىرلەشمە خەلىپىلىكى، مىسىر، سۈرىيە، ئاۋۇستىرالىيە، ئامېرىكا، گېرمانىيە، شۋېتسارىيە، شۋېتسىيە، گوللاندىيە، بېلگىيە، ۋېنگرىيە ... قاتارلىق ئەللەردە ياشاۋاتقان 1 مىليونغا يېقىن شەرقىي تۈركىستانلىق ۋە بۇ دۆلەتلەردىكى 30 غا يېقىن شەرقىي تۈركىستان تەشكىلاتى بىر ياقىدىن باش چىقىرىپ، ھەرخىل شەكىل ۋە ئۇسۇللار ئارقىلىق كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ غۇلجىدىكى ۋەھشى قىرغىنچىلىقىغا قاتتىق نارازىلىق بىلدۈردى، شۇيىلى 2 - ئاي ئىچىدىلا گېرمانىيە، تۈركىيە، قازاقىستان، ئاۋۇستىرالىيە، ئامېرىكا، شۋېتسىيە، گوللاندىيە ... قاتارلىق دۆلەتلەردىكى ئۇيغۇرلار بۇ ۋەقە مۇناسىۋىتى بىلەن خىتايغا قارشى جەمئىي 15 قېتىم نامايىش ئۆتكۈزدى ۋە شۇندىن بۇيان ھەريىلى مۇشۇ كۈندە بۇخىل نارازىلىق پائالىيەتلىرىنى ئىزچىل ھالدا داۋاملاشتۇرۇپ كەلمەكتە. شۇنىڭ بىلەن بىرگە بۇ ۋەقە ئەينى چاغدا پۈتۈن دۇنيا مەتبۇئاتلىرىدا كەڭ كۆلەمدە خەۋەر قىلىنىپ، دۇنيا جامائەتچىلىكىنىڭ شەرقىي تۈركىستانغا بولغان دىققەت - ئېتىبارىنى قوزغىغان ئىدى. (داۋامى 5 - بەتتە)

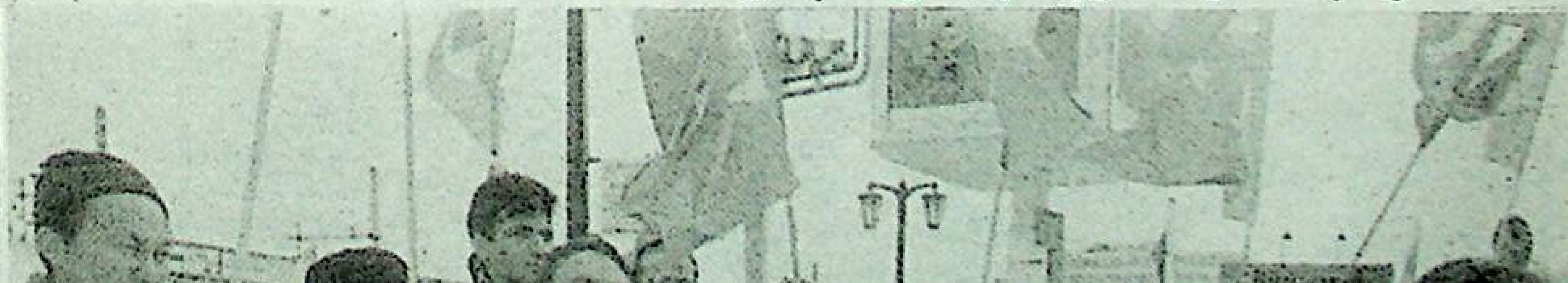

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى ۋە شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزىنىڭ غۇلجا قىرغىنچىلىقىنىڭ 3 - يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن ئېلان قىلغان بىرلەشمە باياناتى

(بېشى 4 - بەتتە) بەزى ستاتىستىكىلىق مەلۇماتلارغا ئاساسلانغاندا 1997 - يىلى ئىچىدىلا دۇنيا مەتبۇئاتلىرىدا غۇلجا قىرغىنچىلىقى ھەققىدە 500 پارچىدىن ئارتۇق خەۋەر - ماقالە ئېلان قىلىنغان ۋە بۇ ۋەقە بىردىنلا دۇنيا خەۋىرىگە ئايلانغان. دۇنيادىكى بەزى مەشھۇر ئاخبارات ئاگېنتلىقلىرى دەرھال بېيجىڭ ۋە شەرقىي تۈركىستانغا پەۋقۇلئاددە مۇخبىرلىرىنى ئەۋەتىپ، غۇلجا ۋەقەسىنىڭ ھەربىر تەرەققىياتىنى يېقىندىن كۆزىتىپ، بۇ ھەقتە ئارقا - ئارقىدىن چاتما خەۋەرلەرنى تارقاتتى. كۈندىلىك تىراجى بىر مىليوندىن ئاشىدىغان « ۋاشىنگتون پوچتا گېزىتى »، « نيويورك خەۋەرلىرى گېزىتى »، « جەنۇبىي گېرمانىي گېزىتى »، « ئەرەپ خەۋەرلىرى گېزىتى »، « مۇسۇلمان دۇنياسى » قاتارلىق دۇنيانىڭ ئەڭ مەشھۇر گېزىتلىرىمۇ ئۆز خەۋەرلىرىدە غۇلجا ۋەقەسىگە، « ئىنسانىيەت تارىخىدىكى ئەڭ زور پاجىئەلەرنىڭ بىرى » دەپ باھا بەردى. شۇيىلى 3 - ئاينىڭ 18 - كۈنى « دۇنيا ئىنسان ھەقلىرى كومىتېتى » بىلەن « خەلقئارا كەچۈرۈم تەشكىلاتى » بۇ ۋەقە مۇناسىۋىتى بىلەن مەخسۇس باياناتلار ئېلان قىلىپ، كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ بۇخىل قىرغىنچىلىق سىياسىتىنى قاتتىق ئەيىبلىدى ۋە خىتاي ھۆكۈمىتىدىن غۇلجا ۋەقەسىدە ناھەق قولغا ئېلىنغان ئۇيغۇرلارنى دەرھال قويۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى. شۇنىڭ بىلەن بىرگە دۇنيادىكى كۆپلىگەن ئىنسان ھەقلىرى تەشكىلاتلىرى ۋە مىللىي پارلامېنتلارمۇ ئارقا - ئارقىدىن باياناتلار ئېلان قىلىپ، خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ قىرغىنچىلىق سىياسىتىنى قاتتىق ئەيىبلىگەن ئىدى. ئەپسۇسكى، مۇستەبىت خىتاي ھاكىمىيىتى چەتئەللەردە ياشاۋاتقان ئۇيغۇرلارنىڭ ۋە دۇنيا جامائەتچىلىكىنىڭ نارازىلىقلىرىغا قۇلاق سېلىش ئۇياقتا تۇرسۇن، ئەكسىچە بۇخىل قانلىق باستۇرۇش، ئۇتقۇن قىلىش ۋە ئۆلتۈرۈش ھەرىكىتىنى 3 يىلدىن بۇيان ئىزچىل ھالدا داۋاملاشتۇرۇپ كەلدى ۋە ئىلى رايونىدا ھەر ئاي دېگۈدەك 10 لاپ ئۇيغۇر ياش خىتاي سوتلىرى تەرىپىدىن ئۆلۈم جازاسىغا ھۆكۈم قىلىنىپ كەلمەكتە. بىز ئىگەللىگەن ئىشەنچلىك سانلىق مەلۇماتلارغا ئاساسلانغاندا، پەقەت 99 - يىلى 7 - ئايدىن يىل ئاخىرىغا قەدەر ئىلى ۋىلايىتى بويىچە جەمئىي 47 قېتىم ئوچۇق سوت ۋە يېپىق سوت ئۆتكۈزۈلۈپ، خىتاي سوت مەھكىمىلىرى 873 نەپەر ئۇيغۇرغا « مىللىي بۆلگۈنچى ، قانۇنسىز دىنى ئۇنسۇر » دېگەندەك تۆھمەتلەر بىلەن ھۆكۈم ئېلان قىلىنغان، بۇلارنىڭ ئىچىدە 142 نەپەر ئۇيغۇرغا ئۆلۈم جازاسى بېرىلىپ ئېتىپ ئۆلتۈرۈلگەن.

غۇلجا قىرغىنچىلىقىدىن كېيىن، خىتاي ھۆكۈمىتى بۇ ۋەقەنى باھانە قىلىپ، ئۇيغۇرلارغا قاراتقان سىياسىي بېسىمىنى يەنىمۇ ئاشۇردى ۋە خىتاي خەلق ئازاتلىق ئارمىيىسىنىڭ 5660 - دىۋىزىيەسىنى ئىلى رايونىغا يۆتكەپ كېلىپ، غۇلجا شەھەر ئەتراپىغا ئورۇنلاشتۇردى، شۇنىڭ بىلەن بىرگە خىتاي ھۆكۈمىتى « سىياسىي ئاپەتكە ئۇچرىغان رايونغا ياردەم بېرىش » دېگەن ئىنقاپ ئاستىدا، خىتاينىڭ جاڭ سۇ قاتارلىق ئۆلكىلىرىدىن ئەچچە 10 مىڭ خىتاي كۆچمەننى ئىلى رايونىغا تۈركۈملەپ يۆتكەپ كېلىپ يەرلەشتۈرمەكتە، بۇ ھەقتىكى خەۋەرلەر ھەتتا خىتاي ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن نەشر قىلىنىۋاتقان « ئىلى گېزىتى » دىمۇ ئېلان قىلىندى. يېقىندا ئىلى رايونىدىن كەلگەن ئىشەنچلىك خەۋەرلەرگە ئاساسلانغاندا، خىتاي ھۆكۈمىتى ھازىر ئىلى رايونىدىكى كۈنەس دەرياسىنىڭ يۇقۇرى ئېقىمىنى بوغۇپ، چاپچال ناھىيە تەۋەسىدىكى جاغىستاي، قوغونچى، قاينۇق، چوڭ بۇغرا، كىچىك بۇغرا قاتارلىق يېزا - قىشلاقلار تەۋەسىدىكى 10 مىليونمۇ قاقاس يەرگە سۇ باشلاپ بوزيەر ئېچىش ئارقىلىق، يېقىن كەلگۈسىدە بۇ رايونغا ئىچكىرىدىن 2 مىليون خىتاي كۆچمەننى مەجبۇرى كۆچۈرۈپ ئاچىقىپ ئورۇنلاشتۇرۇشنى پىلانلىغان ۋە ھازىردىن باشلاپ جىددى ھەرىكەتكە ئۆتكەن. دېمەك، خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ ئىلى رايونىغا خىتاي كۆچمەنى يەرلەشتۈرۈش پىلانىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن سىياسىي باھانە تېپىش مەقسىدىدە 1997 - يىلى 2 - ئاينىڭ 5 - كۈنى غۇلجىدا غەرەزلىك ھالدا قىرغىنچىلىق ئېلىپ بارغانلىقى پەيدىن - پەي ئاشكارە ئوتتۇرىغا چىقماقتا. خىتاي ھۆكۈمىتى يەنە ئىلى رايونىدىكى ئۇيغۇرلارنى دىنى ئېتىقاتتىن مەجبۇرى ئايرىش ئۈچۈن، ئۆتكەن يىلى بىر يىل ئىچىدىلا ئىلى ۋىلايىتىدە مەۋجۇت 510 ئۇيغۇر مەسچىتىنىڭ 148 نى مەجبۇرى تاقىۋەتكەن.

كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ يۇقارقىدەك قىرغىنچىلىق ھەرىكىتى پەقەت ئىلى رايونى بىلەنلا چەكلىنىپ قالغىنى يوق، نۆۋەتتە بۇخىل قىرغىنچىلىق شەرقىي تۈركىستاننىڭ ھەممە رايونلىرىدا داۋام قىلماقتا. مەسىلەن، 99 - يىلى 8 - ئاينىڭ 9 - كۈنى خوتەن ۋىلايىتىنىڭ لوپ ناھىيىسىدە 10 مىڭدىن ئارتۇق ئۇيغۇر تېنچلىق شەكلى بىلەن نارازىلىق نامايىشى ئۆتكۈزۈپ، خىتاي ھۆكۈمىتىدىن « مىللىي بۆلگۈنچى » دېگەن تۆھمەت بىلەن ناھەق ئېتىپ ئۆلتۈرۈلگەن مۇرتازا ئىسىملىك بىر ئۇيغۇر ياشنىڭ جەسىدىنى قايتۇرۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلغان ئىدى، شۇندىن بۇيان خىتاي ھۆكۈمىتى بۇنى باھانە قىلىپ خوتەن رايونىدىمۇ ئۇيغۇرلارغا قارىتا كەڭ كۆلەمدە قانلىق باستۇرۇش ھەرىكىتى ئېلىپ باردى ۋە بۇ ھەرىكەت ھازىرغا قەدەر داۋام قىلماقتا. خىتاينىڭ ئىچكى ھۆججەتلىرىدە مەلۇم بولۇشىچە، 99 - يىلى 9 - ئايدىن يىل ئاخىرىغا قەدەر خوتەن رايونىدا 917 نەپەر ئۇيغۇر خىتاي ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن « مىللىي بۆلگۈنچى، قانۇنسىز دىنى ئۇنسۇر » دېگەندەك تۆھمەتلەر بىلەن قولغا ئېلىنغان بولۇپ، بۇلارنىڭ 71 نەپىرى ئۆلتۈرۈلگەن، ئۇندىن باشقا يەنە شۇيىلى 11 - ئاينىڭ 2 - كۈنى خىتاي ژاندارمىلىرى تۈرمىدىن قاچقان بىر ئۇيغۇر سىياسىي ئۇتقۇننى ئاختۇرۇش باھانىسىدا خوتەن ۋىلايىتىنىڭ كېرىيە ناھىيىسىگە قاراشلىق قاراقىر يېزىسىدىكى ئۇيغۇر دېھقان ئالىم قۇربانىنىڭ ئۆيىگە باستۇرۇپ كىرىپ، بۇ دېھقاننىڭ ئايالى 35 ياشلىق ئارزىگۈلنى، 14 ياشلىق ئوغلى ئابدۇلېتىپنى ۋە 8 ياشلىق قىزى گۈلجامالنى ۋەھشىلەرچە ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈۋەتكەن. خىتاي ھۆكۈمىتى ھەتتا بۇلارنىڭ جەسىدىنىمۇ ئائىلىسىگە قايتۇرۇپ بەرمىگەن. بۇيىل 1 - ئاينىڭ باشلىرىدا خىتاي ھۆكۈمىتى يەنە خوتەننىڭ قاراقاش ناھىيىسىدە قوللۇقتا كوللىكتىپ ناماز ئوقۇۋاتقان 14 نەپەر ئۇيغۇر ياشنى « تېرورىست » دەپ گۇمان قىلىپ، تىك ئۇچار ئايروپىلاندىن ئۇلارنى ئوقتا ئۇتۇپ پۈتۈنلەي قىرىپ تاشلىغان. خىتاي ھۆكۈمىتى خوتەن رايونىدىكى ۋەقەلەرنى باھانە قىلىپ، خۇددى ئىلى رايونىدا قوللانغان ئۇسۇلى بويىچە 99 - يىلى 8 - ئاينىڭ ئاخىرلىرىدا بۇ رايونغىمۇ بىر دىۋىزىيە ئەسكەر يۆتكەپ كىردى، بۇ ھەقتىكى خەۋەرلەرمۇ خىتاي ھۆكۈمىتى نەشر قىلىۋاتقان « خوتەن گېزىتى » دە ئاشكارە ئېلان قىلىندى.

يۇقارقىلاردىن باشقا يەنە خىتاي سوت مەھكىمىلىرى بۇيىل 1 - ئاينىڭ 18 - كۈنى ئۈرۈمچى شەھرىدە ئوچۇق سوت يىغىنى چاقىرىپ، 13 نەپەر ئۇيغۇر ئۈستىدىن ھۆكۈم ئېلان قىلغان ۋە بۇلاردىن ئىچىدىكى شەۋكەت مەمەت قاتارلىق 5 نەپەر ياشنى « مىللىي بۆلگۈنچى » دېگەن تۆھمەت بىلەن ئۆلۈم جازاسىغا ھۆكۈم قىلىپ ئېتىپ ئۆلتۈرگەن. خىتاي ھۆكۈمىتى بۇخىل قىرغىنچىلىق ھەرىكەتلىرىنى شەرقىي تۈركىستاننىڭ پۈتۈن رايونلىرىدا ئومۇمى يۈزلۈك ئېلىپ بارماقتا.

خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندا قەستەن يۈرگۈزۈۋاتقان بۇخىل قىرغىنچىلىق ھەرىكىتى، شەرقىي تۈركىستاندا مىللىي زىددىيەت ۋە توقۇنۇشلارنىڭ كۈچىيىپ كېتىشىگە سەۋەپچى بولماقتا، نۆۋەتتە شەرقىي تۈركىستاننىڭ ھەممىلا رايونلىرىدا كوممۇنىست خىتايغا قارشى مىللىي ھەرىكەتلەر شىددەت بىلەن كۆپەيمەكتە، ھەتتا قوراللىق توقۇنۇشلارمۇ ئەۋج ئالماقتا. بولۇپمۇ يېقىنقى مەزگىللەردىن بۇيان خىتاي ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن ناھەق ھالدا ئۆتتۈش بۇيرۇقى چۈشۈرۈلگەن كۆپلىگەن ياشلار ئامالسىز ھالدا يوشۇرۇنۇپ يۈرۈپ، تەشكىللىنىپ ۋە قوراللىنىپ، خىتاي ساقچى ۋە ئەسكەرلىرى بىلەن كۈرەش قىلىشقا مەجبۇر بولماقتا. خىتاينىڭ چېكىدىن ئاشقان زۇلمى ۋە بېسىمى ھەتتا بىر قىسىم ئۇيغۇرلارنىڭ ئاپتوبۇس ۋە بىنالارنى پارتىلىش قاتارلىق رادىكال تەدبىرلەر بىلەن زەربە بېرىشنى كەلتۈرۈپ چىقارماقتا. بولۇپمۇ بۇخىل قوراللىق قارشىلىق كۆرسىتىش ھەرىكەتلىرى نۆۋەتتە خوتەن، قەشقەر، ئاقسۇ، ئىلى قاتارلىق ئۇيغۇرلار بىرقەدەر مەركەزلىشىپ ئولتۇراقلاشقان رايونلاردا گەۋدىلىك بولماقتا.

گەرچە نۆۋەتتە شەرقىي تۈركىستاندا يۈزبېرىۋاتقان قىرغىنچىلىق ھادىسىلىرى كوسوۋا، چېچەنىستان، كەشمىر قاتارلىق رايونلاردا يۈز بەرگەن ھادىسىلەردىن ئانچە پەرىقلەنمىسىمۇ، ئەمما خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ بۇ رايوندىكى خەۋەرلەرنى قاتتىق قامال قىلىشى تۈپەيلىدىن، نۆۋەتتە شەرقىي تۈركىستاندا داۋام قىلىۋاتقان پاجىئەلەر دۇنيا جامائەتچىلىكىگە ئانچە بىلىنمەي كەلمەكتە ياكى بىلىنگەن تەقدىردىمۇ خەلقئارا تەشكىلاتلار ۋە دۇنيا جامائەتچىلىكى خىتاي ھاكىمىيىتىگە يېتەرلىك دەرىجىدە ئىنكاس قايتۇرالمايۋاتىدۇ، ئەگەر دۇنيا جامائەتچىلىكىنىڭ بۇخىل پاسسىپ پوزىتسىيەسى داۋام قىلىۋەرگەن تەقدىردە، بۇھال، خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندا ئۇيغۇرلارغا قاراتقان قىرغىنچىلىق ھەرىكىتىنى يەنىمۇ كۈچەيتىشىگە سەۋەپچى بولۇپ قېلىشى مۇمكىن! شۇڭا بىز، بىلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى ئىنسان ھەقلىرى كومىتېتى، خەلقئارا كەچۈرۈم تەشكىلاتى، دۇنيا خەتەر ئاستىدىكى مىللەتلەرنى قوغداش تەشكىلاتى ۋە « ئۇنپو » قاتارلىق ئاساسلىق خەلقئارالىق تەشكىلاتلارنىڭ شەرقىي تۈركىستاننىڭ سىياسىي ۋەزىيىتىگە يېقىندىن دىققەت قىلىپ، خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ بۇ رايوندىكى قىرغىنچىلىق ھەرىكىتىگە تېخىمۇ ئۇنۇملۇك ھالدا كۈچلۈك ئىنكاس قايتۇرۇشىنى، شەرقىي تۈركىستانغا مەخسۇس تەكشۈرۈش ئۆمەكلىرىنى ئەۋەتىپ، شەرقىي تۈركىستاندا ئۇيغۇرلارنىڭ ئىنسان ھەقلىرىنىڭ دەپسەندە قىلىنىش ئەھۋاللىرىنى نەق مەيداندا تەكشۈرۈپ چىقىشىنى ۋە خەلقئارا سىياسىي سەھنىلەردە كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمىتىگە بېسىم ئىشلىتىپ، خىتاي دائىرىلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى قىرغىنچىلىق ۋە ئۇتقۇن قىلىش ھەرىكەتلىرىنى دەرھال توختىتىشىغا ھەيدەكچىلىك قىلىشىنى تەلەپ قىلىمىز! شۇنىڭ بىلەن بىرگە، دۇنيا مەتبۇئاتلىرىنى شەرقىي تۈركىستاندىكى ۋەقەلەرنى ئەزىزدىن ساقىت قىلىۋەتمەسلىككە چاقىرىمىز!

ھۆرمەت ۋە ئېھتىرام بىلەن:

دولقۇن ئەيسا

(« دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ رەئىسى)

ئابدۇجېلىل قاراقاش

(« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نىڭ رەئىسى)

2000 - يىلى 2 - ئاينىڭ 5 - كۈنى (گېرمانىيە - ميۇنخېن)

شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى نەشر قىلدى

غولجا قىرغىنچىلىقىنىڭ 3 - يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن ئاۋۇستىرالىيەدە خىتايغا قارشى ئىككى قېتىم نامايىش ئۆتكۈزۈلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز خەۋىرى: « ئاۋۇستىرالىيە شەرقىي تۈركىستان جەمىيتى »، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيتىنىڭ 1997 - يىلى غولجىدا ئېلىپ بارغان ۋەھشى قىرغىنچىلىقىنىڭ 3 - يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن، 2 - ئاينىڭ 5 - ۋە 6 - كۈنلىرى ئاۋۇستىرالىيەنىڭ سىدنېي ۋە ئادېلايدې شەھەرلىرىدە خىتايغا قارشى نارازىلىق نامايىشى ئۆتكۈزدى.

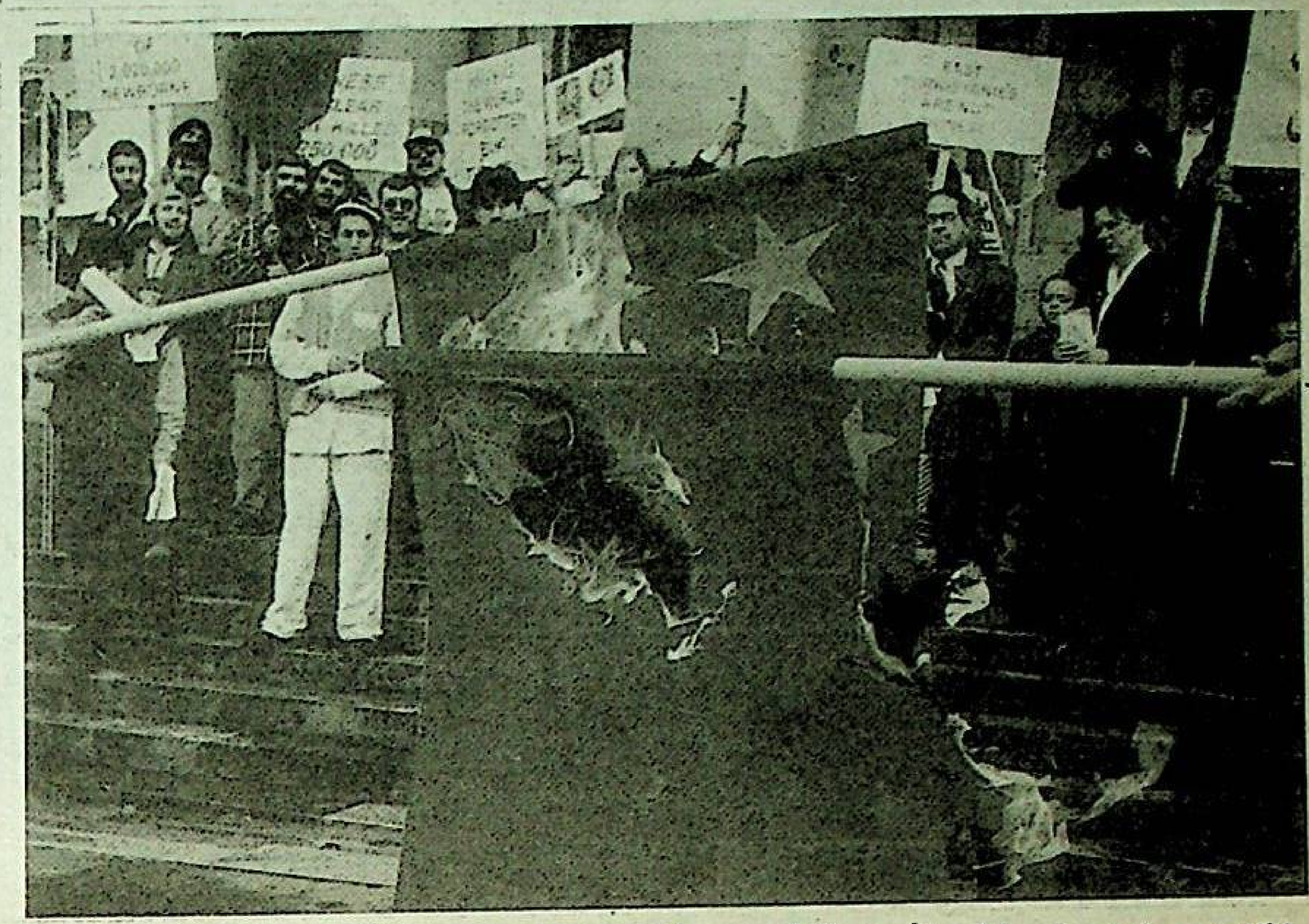

ئالدى بىلەن، 2 - ئاينىڭ 5 - كۈنى سائەت 12 لەردە « ئاۋۇستىرالىيە شەرقىي تۈركىستان جەمىيتى » نىڭ تەشكىللىشى بىلەن 100 دىن ئارتۇق كىشى خىتاينىڭ سىدنېيدىكى ئەلچىخانىسى ئالدىغا توپلىنىپ، شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئاي - يۇلتۇزلۇق كۆك بايرىقىنى ۋە خىتاي ھاكىمىيتىنىڭ ئۇيغۇرلارغا قاراتقان قىرغىنچىلىق سىياسەتلىرى پاش قىلىنغان ئەنگىلىزچە لوزۇنكا ھەم تاختىلارنى ئېگىز كۆتۈرۈپ، جاراڭلىق ھالدا شوئار تووۋلاپ، رەھىمسىز خىتاي ھاكىمىيتىنىڭ بۇندىن 3 يىل بۇرۇن غولجا خەلقىگە قارىتا يۈرگۈزگەن كەڭ كۆلەملىك قىرغىنچىلىق سىياسىتىنى قاتتىق ئەيىپلىدى.

نامايىش جەريانىدا، « ئاۋۇستىرالىيە شەرقىي تۈركىستان جەمىيتى » نىڭ پەخرى رەئىسى ئەخمەت ئىگەمبەردى بىلەن مەزكۇر تەشكىلاتنىڭ باياناتچىسى تەلئەت ئابباسلار مەخسۇس سۆز قىلىپ، ئەتراپتا نامايىشنى كۆزىتىۋاتقان ئاۋۇستىرالىيە خەلقىگە كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيتىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قارىتا يۈرگۈزىۋاتقان قىرغىنچىلىق سىياسىتىنى پاش قىلدى ھەمدە ئاۋۇستىرالىيە ھۆكۈمىتى بىلەن دۇنيا جامائەتچىلىكىنى، خىتاي ھاكىمىيتىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى ئىنسانى ھەق - ھوقۇقلارغا قىلىۋاتقان تاجاۋۇزچىلىق قىلمىشلىرىغا يېقىندىن دىققەت قىلىشقا ۋە خىتاي ھاكىمىيتىنىڭ بۇخىل غەيرى ئىنسانى قىلمىشلىرىغا تېگىشلىك ئىنكاس قايتۇرۇشقا چاقىردى.

بۇقېتىمقى نامايىشقا، « ئاۋۇستىرالىيە تۈركىستان جەمىيتى » نىڭ سىدنېيدىكى ئەزالىرىدىن سىرت يەنە شەرقىي تۈركىستان داۋاسىغا ھېسداشلىق قىلىپ كېلىۋاتقان بىرقىسىم تۈرك قېرىنداشلىرىمىزمۇ ئىشتىراك قىلدى.

نامايىش ئاخىرىدا، غولجا قىرغىنچىلىقىدا شېھىت بولغانلارنىڭ روھىغا ئاتاپ مەخسۇس دۇئا - تىلاۋەت قىلىندى.

2 - ئاينىڭ 6 - كۈنى يەنە، « ئاۋۇستىرالىيە شەرقىي تۈركىستان جەمىيتى » نىڭ ئادېلايدې شەھرىدىكى بىرقىسىم ئەزالىرىمۇ مەزكۇر شەھەردىكى جەنوبى ئاۋۇستىرالىيە پارلامېنتىنىڭ ئالدىغا توپلىنىپ، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيتىنىڭ غولجىدا ئېلىپ بارغان قىرغىنچىلىقىنىڭ 3 - يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن خىتايغا قارشى نارازىلىق نامايىشى ئۆتكۈزدى. بۇقېتىمقى نامايىشقا، ئۇيغۇرلارغا ھېسداشلىق قىلىپ كېلىۋاتقان بىرقىسىم تۈرك ۋە ئافغان قېرىنداشلارمۇ ئىشتىراك قىلدى. نامايىش جەريانىدا ئۇلار خىتايغا قارشى جاراڭلىق شوئار تووۋلاپ، ئەتراپتىكى ئاممىغا تەشۋىقات ۋاراقلىرىنى تارقىتىپ، خىتاي مۇستەملىكىچىلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى جىنايى قىلمىشلىرىنى پاش قىلدى.

نامايىش جەريانىدا « ئاۋۇستىرالىيە شەرقىي تۈركىستان جەمىيتى » نىڭ رەئىسى تۇرغان ئابدۇللا سۆز قىلىپ، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيتىنىڭ 1997 - يىلى 2 - ئاينىڭ 5 - كۈنى غولجىدا ئېلىپ بارغان ۋەھشى قىرغىنچىلىقىدىن بۇيان شەرقىي تۈركىستاندا بۇخىل قىرغىنچىلىق سىياسىتىنى ئىزچىل ھالدا داۋاملاشتۇرۇپ كەلگەنلىكىنى ۋە بۇ جەرياندا كۆپلىگەن بىگۇناھ ئۇيغۇرلارنى تۈرلۈك تۆھمەتلەر بىلەن تۇتقۇن قىلىپ تۈرمىلەرگە تاشلىغانلىقىنى، ھەتتا ئۆلۈم جازالىرىغا ھۆكۈم قىلغانلىقىنى، يەنە كۆپلىگەن بىگۇناھ ئۇيغۇرلارنىڭ قاراڭغۇ تۈرمىلەردە ئىنسان قېلىپىدىن چىققان ۋەھشىلەرچە قىيىن - قىستاق دەستىدىن ئۆلۈم كەتكەنلىكىنى تەپسىلى بايان قىلىپ ئۆتكەندىن كېيىن، ئاخىرىدا مۇنداق دېدى: « بىز خىتاي ھۆكۈمىتىدىن شەرقىي تۈركىستانلىق سىياسى مەھبۇسلارنى ئۆلتۈرۈشنى دەرھال توختىتىشنى ۋە ئۇلارنى دەرھال شەرتسىز قويۇپ بېرىشنى قەتئى تەلەپ قىلىمىز! ئاۋۇستىرالىيە ھۆكۈمىتىدىنمۇ دۇنيادىكى باشقا دېموكراتىك دۆلەتلەرگە ئوخشاش، ئىنسان ھەقلىرى مەسىلىسىدە خىتاي ھۆكۈمىتىگە قاتتىق بېسىم ئىشلىتىشنى تەلەپ قىلىمىز! ».

يۇقارقى ئىككى قېتىملىق نامايىشتىن كېيىن، « ئاۋۇستىرالىيە شەرقىي تۈركىستان جەمىيتى » ئاۋۇستىرالىيەنىڭ باش مىنىستىرى جون ھوۋارد ئەپەندى بىلەن جەنوبى ئاۋۇستىرالىيە پارلامېنتىغا ئايرىم - ئايرىم ھالدا مەكتۇپ يوللاپ، ئۇلارغا شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئۆۋەتتىكى جىددى سىياسى ۋەزىيىتى ھەققىدە ئەتراپلىق مەلۇمات بېرىش بىلەن بىرگە، ئۇلاردىن ئىنسان ھەقلىرى مەسىلىسىدە خىتايغا تېخىمۇ كۈچلۈك بېسىم ئىشلىتىشنى ۋە كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيتىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قارىتا يۈرگۈزىۋاتقان قىرغىنچىلىق سىياسىتىنى نەزەردىن ساقىت قىلىۋەتمەسلىكنى تەلەپ قىلدى. ئۇدىن باشقا بۇ تەشكىلات يەنە غولجا قىرغىنچىلىقىنىڭ 3 - يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن پۈتۈن دۇنياغا مەخسۇس بايانات تارقاتتى.

ئۇيغۇر ئىنتەرنەت سەھىپىسى

گېرمانىيەنىڭ « Die Welt » گېزىتىدە

ئۆزمۇخبىرىمىز خەۋىرى: مەركىزى ئورگىنى گېرمانىيەنىڭ مىيونخېن شەھرىدىكى « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نىڭ دۇنيا ئىنتەرنەت تورىدا ئاچقان « ئۇيغۇر » سەھىپىسى، گېرمانىيەنىڭ « Die Welt » گېزىتىنىڭ بۇيىل 2 - ئاينىڭ 16 - كۈندىكى سانىدا ئالاھىدە تونۇشتۇرۇلدى. مەزكۇر گېزىتتە، ئۇيغۇر ئىنتەرنەت سەھىپىسى ھەققىدە قىسقىچە مەلۇمات بېرىلىش بىلەن بىرگە يەنە، « ئۇيغۇر » سەھىپىسى تەركىۋىدىكى گېرمانچە بۆلۈمىنىڭ سىرتقى ئومۇمى كۆرۈنۈشى بېسىلدى. « Die Welt » گېزىتى گېرمان خەلقىگە، ئۇيغۇرلار ۋە شەرقىي تۈركىستان ھەققىدە مەلۇمات ئېلىشنى ئىستىگەنلەرنىڭ، مەزكۇر سەھىپىگە كىرىش ئارقىلىق ئەتراپلىق مەلۇماتقا ئىگە بولالايدىغانلىقىنى ئىزاھلاش بىلەن بىرگە، دۇنيا ئىنتەرنەت تورىدىكى « ئۇيغۇر » سەھىپىسىنىڭ تەپسىلى ئادرېسىنىمۇ ئالاھىدە تونۇشتۇرۇپ ئۆتتى. بۇ، « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » تەرىپىدىن تەسىس قىلىنغان « ئۇيغۇر » ئىنتەرنەت سەھىپىسىنىڭ، دۇنيا ئىنتەرنەت ساھەسىگە تەسىر كۆرسىتىۋاتقانلىقىدىن دېرەك بەرمەكتە.

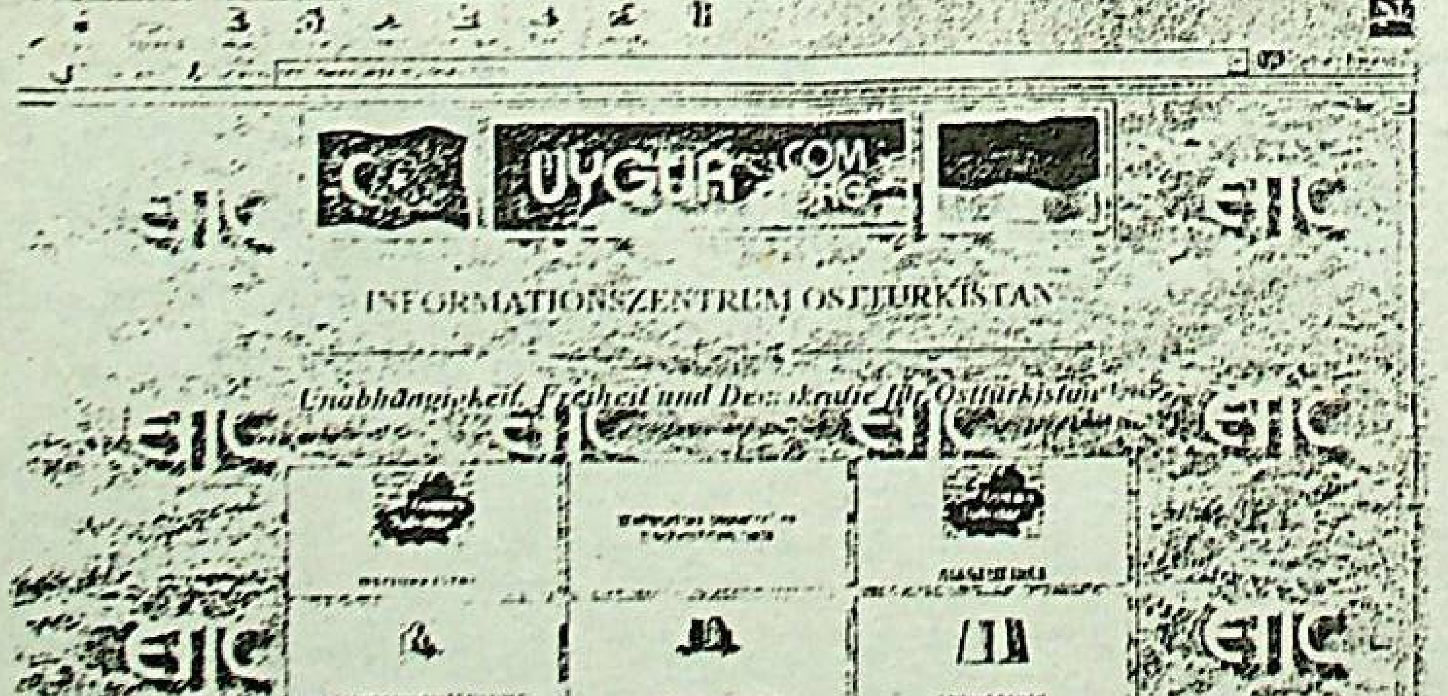

Ähnlich wie Tibet wurde Ost-Turkistan oder Xinjiang, so der offizielle chinesische Name, von China okkupiert. Die dort ansässigen Uiguren revoltieren mehr als andere ethnische Minderheiten Chinas gegen ihre Besatzer. Besonders in jüngster Zeit kommt es häufig zu Aufständen und Anschlägen.

Informationen über Ost-Turkistan und die Uiguren im Internet:
www.uygur.org/deutsch.htm

ئامېرىكىلىق مۇتەخەسسىسنىڭ تەكلىۋى:

« تىبەت بىلەن شەرقىي تۈركىستاندىمۇ « بىردۆلەتتە ئىككىخىل تۈزۈم » نى يولغا قويۇش مۇمكىنمۇ؟ »

شاڭگاڭدا نەشر قىلىنىۋاتقان « شىڭداۋ » گېزىتىدە، « شىنجاڭ بىلەن تىبەتتىمۇ « بىر دۆلەتتە ئىككىخىل تۈزۈم » نى يولغا قويۇش مۇمكىنمۇ؟ » دېگەن ماۋزۇدا بىرپارچە مۇلاھىزە ماقالىسى ئېلان قىلىندى. مەزكۇر ماقالىنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسلانغاندا، ئامېرىكا هۆكۈمىتىگە قاراشلىق « ستراتېگىيە ھەم خەلقئارا تەتقىقات مەركىزى » نىڭ ئاسىيا ئىشلىرى تەتقىقاتچىسى مور ئەپەندى يېقىندا، « خىتاي ھۆكۈمىتى ئوۋەتتە شاڭگاڭ ۋە ئاۋمېنلاردا يولغا قويۇۋاتقان « بىردۆلەتتە ئىككىخىل تۈزۈم » سىياسىتىنى كەلگۈسىدە تىبەت ۋە شىنجاڭلاردىمۇ يولغا قويۇش مەسىلىسىنى ئويلىشىپ بېقىشى كېرەك » دېگەن پىكىرنى ئوتتۇرىغا قويغان.

مەزكۇر ماقالىدا مۇنداق دەپ بايان قىلىندى: « جۇڭگو چوڭ قۇرۇقلۇقىدا 50 دىن ئارتۇق ئازسانلىق مىللەت بار، بۇلارنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمى شىنجاڭ ۋە تىبەتكە ئورۇنلاشقان، لاما دىنىغا ئېتىقات قىلىدىغان تىبەتلەر بىلەن ئىسلام دىنىغا ئېتىقات قىلىدىغان ئۇيغۇرلار باشتىن - ئاخىر كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ بېشىغا بالا بولۇپ كەلدى ».

ئامېرىكىلىق مۇتەخەسسىس مور ئەپەندى بۇ ھەقتىكى قاراشلىرىنى بايان قىلىپ مۇنداق دەپ كۆرسەتكەن: « تىبەت ۋە شىنجاڭ رايونىدا داۋام قىلىپ كېلىۋاتقان بۆلگۈنچىلىك ھەرىكەتلىرى كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتى ئۈچۈن ناھايىتى زور بىر تەھدىت بولۇپلا قالماستىن، بەلكى تەيۋەننىڭ مۇستەقىللىقى ئەمەلگە ئېشىپ قالسا، بۇ رايونلار پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ باش كۆتۈرۈپ چىقىشى مۇمكىن. كوممۇنىستىك پارتىيە ھاكىمىيەت بېشىغا چىققان 50 يىلدىن بۇيان بۇ رايونلاردا (تىبەت بىلەن شەرقىي تۈركىستاندا) مىللىي مۇستەقىللىقنى مەقسەت قىلغان قارشىلىق كۆرسىتىش ھەرىكەتلىرى شىددەت بىلەن كۆچەيدى، ئازاتلىق ئارمىيە بولسا بۇخىل ھەرىكەتلەرنى ئاساسەن قورال كۈچى ئارقىلىق باستۇرۇپ كەلدى، بولۇپمۇ خەنزۇلارنىڭ تىبەت ۋە شىنجاڭغا كېلىپ پەيدىن - پەي يەرلىشىشىغا ئەگىشىپ بۇ رايونلاردا قوزغىلاڭلار تېخىمۇ كۆپەيدى، بۇ، تېخىمۇ كۆپ ئازاتلىق ئارمىيەنىڭ بۇ رايونلارغا كىرىپ يەرلىشىشىگە سەۋەبچى بولدى. تىبەتلىكلەر بىلەن ئۇيغۇرلارنىڭ بېيجىڭ بىلەن بولغان ئەڭ زور ئىختىلاپى — كوممۇنىستىك پارتىيەنىڭ تىل ۋە دىنى ئەركىنلىك جەھەتلەردە بۇ خەلقلەرگە ئىنتايىن زور چەكلىمە قويۇپ كەلگەنلىكىدىن ئىبارەت ».

ئامېرىكىلىق مور ئەپەندى تىبەت ۋە شەرقىي تۈركىستاننى ئاۋمېن مەسىلىسىگە بىرلەشتۈرگەن ھالدا ئانالىز قىلىپ مۇنداق دەپ بايان قىلدى: « ئەگەر بىز ئاۋمېننىڭ ئاساسىي قانۇنى بىلەن كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ تىبەت ۋە شەرقىي تۈركىستاندا يۈرگۈزۈۋاتقان تىل - يېزىق سىياسىتىنى سېلىشتۇرىدىغان بولساق، ناھايىتى كۆلكىلىك ۋە زىددىيەتلىك تەرەپلەرنى كۆرۈۋالالايمىز. ئاۋمېننىڭ ئاساسىي قانۇنىغا ئاساسلانغاندا، ئاۋمېننىڭ 450 مىڭ نوپۇسىنىڭ پەقەتلا 10 پىرسەنتى پورتۇگالىيەلىكلەردىن ئىبارەت، شۇنداقتىمۇ يەنە بۇيەردە خىتاي تىلى بىلەن پورتۇگالىيە تىلى ئاۋمېننىڭ ھۆكۈمەت تىلى قىلىپ بېكىتىلگەن. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە ئاۋمېندا تەخمىنەن 88 مىڭ باشلانغۇچ - ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى ئىچىدە 40 مىڭ نەپەر ئوقۇغۇچى پورتۇگال تىلىدىكى مەكتەپلەردە ۋە كاتولىك دىنى مەكتەپلىرىدە ئوقۇيدۇ ».

مور ئەپەندى ئۆز سۆزىدە يەنە، شاڭگاڭدا 1997 - يىلى 7 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن ئېتىبارەن « بىر دۆلەتتە ئىككىخىل تۈزۈم » نىڭ ئىجرا قىلىنىۋاتقانلىقى، تەيۋەننىڭ بولسا كوممۇنىست خىتاينىڭ بۇ تەكلىۋىنى باشتىن - ئاخىر رەت قىلىپ كەلگەنلىكى، ئەگەر كوممۇنىست ھۆكۈمەتنىڭ ئاۋمېندا تىل ۋە دىنى جەھەتتە كۆرسەتكەن كەڭ قوساقلىقىنى خىتايدىكى ئازسانلىق مىللەت رايونلىرىدىمۇ كۆرسەتكەن تەقدىردە، تىبەت ۋە شەرقىي تۈركىستانلاردا كەلگۈسىدە « بىردۆلەتتە ئىككىخىل تۈزۈم » نىڭ يولغا قويۇلۇپ قېلىش ئېھتىمالىنىڭ مەۋجۇتلىقىنى بايان قىلدى.

خىتاينىڭ « 10 چوڭ » خەۋىرى

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، خېتايدا ھۆكۈمەت قارمىقىدىكى 14 ئاساسلىق ئاخبارات ئورگىنى بىرلىكتە، خىتاينىڭ 99 - يىلىدىكى 10 چوڭ خەۋىرىنى تاللاپ چىقىپ ئېلان قىلغان.

خىتاي ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن ئېلان قىلىنغان بۇ « 10 چوڭ خەۋەر » تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:

(1)

99 - يىلى 10 - ئاينىڭ 1 - كۈنى خىتاي خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 50 - يىللىقى خاتىرلەندى.

(2)

99 - يىلى 3 - ئاينىڭ 15 - كۈنى مەملىكەتلىك 9 - نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 2 - قېتىملىق يىغىنىدا، جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى ئاساسىي قانۇنىنىڭ تۈزۈتۈش كىرگۈزۈلگەن لايىھەسى ماقۇللىنىپ، دېڭ شياۋپىڭنىڭ نەزەرىيەسى ئاساسىي قانۇنغا كىرگۈزۈلدى.

(3)

99 - يىلى 12 - ئاينىڭ 20 - كۈنى خىتاي ئاۋمېننىڭ ئىگىلىك ھوقوقىنى قايتۇرۇۋالدى.

(4)

99 - يىلى 11 - ئاينىڭ 20 - كۈنى بىر سىناق ئادەم كېمىسىنى مۇۋاپىقىيەتلىك ھالدا قويۇپ بەردى.

(5)

99 - يىلى 11 - ئاينىڭ 15 - كۈنى خىتاي بىلەن ئامېرىكا ئوتتۇرىسىدا، خىتاينىڭ دۇنيا سودا تەشكىلاتىغا كىرىشى ھەققىدە كېلىشىمنامە ئىمزالاندى.

(6)

99 - يىلى 5 - ئاينىڭ 8 - كۈنى خىتاينىڭ يۇگوسلاۋىيەدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىخانىسى ئامېرىكا باشچىلىقىدىكى « شىمالىي ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى » قارمىقىدىكى ھەربى ئايروپىلانلارنىڭ بومباردىمان قىلىشىغا ئۇچرىدى.

(7)

99 - يىلى 7 - ئاينىڭ 22 - كۈنى خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ مۇناسىۋەتلىك تارماقلىرى « فالۇنگوڭ تەتقىقات جەمىيىتى » نى ۋە ئۇنىڭ باشقۇرۇشىدىكى « فالۇنگوڭ تەشكىلاتى » نى ئەمەلدىن قالدۇردى. 10 - ئاينىڭ 30 - كۈنى مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمى كومىتېتى ، « غەيرى دىنى تەشكىلاتلارنى ئەمەلدىن قالدۇرۇش، غەيرى دىنى پائالىيەتلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە چەكلەش ھەققىدىكى قارار » نى ماقۇللىدى.

(8)

99 - يىلى 7 - ئاينىڭ 9 - كۈنى لى دېڭخۇي « ئىككى دۆلەت نەزەرىيەسى » نى ئېلان قىلدى.

(9)

99 - يىلى 9 - ئاينىڭ 19 - كۈنىدىن 22 - كۈنىگىچە خىتاي كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ 15 - قېتىملىق قۇرۇلتىيى بېيجىڭدا چاقىرىلدى.

(10)

99 - يىلى 5 - ئاينىڭ 1 - كۈنى كۈنمىڭدا خەلقئارالىق كۆرگەزمە يىغىنى چاقىرىلدى.

بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى خىتاي ھۆكۈمىتىنى ئەيىپلىدى

گېرمانىيەدە نەشر قىلىنىۋاتقان « خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، 99 - يىلى 12 - ئاينىڭ 27 - كۈنى بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ ئىنسان ھەقلىرىنى تەكشۈرۈش ئورگىنى مەخسۇس قارار چىقىرىپ، 4 نەپەر « فالۇنگوڭ » مۇرىتىنى ئېغىر قاماق جازاسىغا ھۆكۈم قىلغانلىقى مۇناسىۋىتى بىلەن خىتاي ھۆكۈمىتىنى قاتتىق ئەيىپلىگەن.

بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ ئەيىپنامىسىغا ئاساسلانغاندا، خىتاي ھۆكۈمىتى يېقىندا 4 نەپەر « فالۇنگوڭ » مۇرىتىنى ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ 7 يىللىقتىن 18 يىللىققىچە قاماق جازاسىغا ھۆكۈم قىلغان.

بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ ئىنسان ھەقلىرىنى تەكشۈرۈش ئورگىنى دۇنيا ئىنسان ھەقلىرى كومىتېتىدىن بۇيىل جەنۋەدە چاقىرىلىدىغان ئىنسان ھەقلىرى يىللىق يىغىنىدا خىتاي ھۆكۈمىتىنى ئىنسان ھەقلىرىغا قىلغان تاجاۋۇزچىلىق قىلمىشى تۈپەيلىدىن قاتتىق ئەيىپلەشنى تەلەپ قىلغان.

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

خىتايدىكى يېڭى يۈزلىنىشلەر

خىتايدىكى يېڭى يۈزلىنىشلەر　خىتايدىكى يېڭى يۈزلىنىشلەر

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، 99 - يىلنىڭ ئالدىنقى يېرىم يىلىدا خىتايدا دۆلەت ئىگىلىكىدىكى كارخانىلاردا ئىشلەۋاتقان 7 مىليون 420 مىڭ كىشى خىزمەتتىن توختىتۇلغان.

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، خىتايدا 99 - يىلى 7 - ئاينىڭ 20 - كۈنىدىن بۇيان خەمىي 35 مىڭ نەپەر « فالۇنگوڭ » مۇرىدى قولغا ئېلىنغان بولۇپ، خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ « فالۇنگوڭ » نى باستۇرۇش دائىرىسى، 80 - يىللىدىكى « 4 - ئىيۇن » ۋەقەسىنى باستۇرۇش دائىرىسىدىنمۇ ئېشىپ كەتكەن.

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، يېقىندا خىتاي ھۆكۈمىتى ئۆزىنىڭ مەشھۇر باشقۇرىلىدىغان بومبا مۇتەخەسسىسى خۇاكاڭنى ، « دۆلەتنىڭ مەخپىيەتلىكىنى ئاشكارىلىغان » دېگەن جىنايەت بىلەن 15 يىللىق قاماق جازاسىغا ھۆكۈم قىلىپ تۈرمىگە تاشلىغان.

خىتاي ئالىمى خۇاكاڭ ئىلگىرى ئۆزۈن مۇددەت خىتاينىڭ ئىلغار راكېتا ۋە باشقۇرىلىدىغان بومبا تېخنىكىسى مەخپى پىلانىغا قاتناشقان بولۇپ، ھەتتا ئۇ 1970 - يىللىدىكى خىتاينىڭ « شەرىق قىزاردى » ناملىق تۇنجى سۈنئىي ھەمرىسىنى لاھىيلەش ۋە قويۇپ بېرىش ئىشلىرىغىمۇ بىۋاستە قاتناشقان. 89 - يىللىدىكى « 4 - ئىيۇن » ۋەقەسىدىن كېيىن، موسكۋادا يىغىنغا قاتنىشىۋاتقان خۇاكاڭ كوممۇنىست خىتاينىڭ بېيجىڭدىكى ئوقۇغۇچىلار ھەرىكىتىنى قانلىق باستۇرغانلىقىغا نارازىلىق بىلدۈرۈپ ئامېرىكىغا قېچىپ كەتكەن، ئەينى چاغدا ئۇ خىتاينىڭ مۇئاۋىن ئاۋىئاتسىيە مىنىستىرلىقىغا تەيىنلىنىش ئالدىدا تۇراتتى. ئۇ ئامېرىكىغا قېچىپ بارغاندىن كېيىن، ستەنفت ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ « دۆلەت بىخەتەرلىكى ۋە ھەربىي ئەسلىھەلەرنى كونترول قىلىش تەتقىقات مەركىزى » نىڭ تەتقىقاتچىسى بولۇپ ئىشلىگەن ئىدى. ئەمما ئۇ 1997 - يىلى 12 - ئايدا كوممۇنىست خىتاينىڭ ئالداپ قايمۇقتۇرۇشى بىلەن خىتايغا قايتىپ كەتكەن، ئەمما خىتايغا قايتىپ كېلىشى بىلەنلا دۆلەت بىخەتەرلىك تارماقلىرى تەرىپىدىن دەرھال قولغا ئېلىنغان. بىرىيلدىن كۆپرەك ۋاقىتتىن بۇيان ئامېرىكا ھۆكۈمىتى خىتايدىن خۇاكاڭنى قويۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلغان بولسىمۇ، ئەمما خىتاي ھۆكۈمىتى ئۇنى « قوش جاسوس » دەپ ئەيىبلەپ قويۇپ بەرگىلى ئۇنىمىغان.

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، خىتاينىڭ دۆلەت رەئىسى جاڭ زېمىننىڭ چوڭ ئوغلى يېقىندا خىتاي پەنلەر ئاكادېمىيەسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقلىقىغا ئۆستۈرۈلگەن. جاڭ زېمىننىڭ چوڭ ئوغلى 1989 - يىلى فىزىكىدىن ئۇنىۋېرسىتېتنى تاماملىغاندىن كېيىن، ئامېرىكىغا بېرىپ ئوقۇپ دوكتورلۇق ئۇنۋانى ئېلىپ قايتىپ كەلگەندىن كېيىن. خىتاي پەنلەر ئاكادېمىيەسى شاڭخەي پونكىتىنىڭ مەسئۇللىقىغا تەيىنلەنگەن. ئۇنىڭ دادىسى جاڭ زېمىن شاڭخەي شەھىرىنىڭ باشلىقلىقىدىن مەركەزگە ئۆسۈپ كەلگەندىن كېيىن. ئوغلىنىڭ مەنسىۋىمۇ ئىدى ئۆسۈپ. دادىسى بىلەن بىرگە بېيجىڭغا كېلىپ ئورۇنلاشقان.

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، يېقىندا شاڭگاڭ ھۆكۈمىتىگە تەۋە سوت مەھكىمىسى قارار چىقىرىپ، خىتاينىڭ ئىچكى ئۆلكىلىرىدە تۇغۇلغان كىچىك بالىلارنىڭ شاڭگاڭغا كېلىپ ئولتۇراقلىشىشىنى چەكلىگەن، خىتاي ھۆكۈمىتى بولسا بۇنىڭغا ئېتىراز بىلدۈرگەن. بۇنىڭدا ئەنگىلىيە ھۆكۈمىتى باياناتى ئېلان قىلىپ، خىتاي ھۆكۈمىتىنى شاڭگاڭ يەرلىك ھۆكۈمىتىنىڭ مەمۇرى ئىشلىرىغا ئارىلىشىۋالماسلىققا چاقىرغان.

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، ئۇيغۇرنى ئۇلتۇرۇۋالىدىغانلارنىڭ نىسبىتى جەھەتتە خىتاي دۇنيا بويىچە ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدىكەن ۋە دۇنيانىڭ ئوتتۇرىچە سەۋىيەسىدىن ئېشىپ كېتىدىكەن. ستاتىستىكىلىق مەلۇماتلارغا ئاساسلانغاندا، دۇنيا بويىچە ھەر يىلى ئۆزىنى ئۆلتۈرىۋالغۇچىلارنىڭ ئومۇمىي سانىنىڭ 42 پىرسەنتىنى خىتايلار تەشكىل قىلىدىكەن.

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، خىتاينىڭ مۇئاۋىن تاشقى ئىشلار مىنىستىرى يېقىندا باياناتى ئېلان قىلىپ، ئامېرىكا پرېزىدېنتى كېلىنتوننىڭ « تەيۋەننىڭ دۇنيا سەھىيە تەشكىلاتىغا كىرىشىنى قوللاش تەكلىپ لايىھەسى » گە ئىمزا ئاتقانلىقىغا قاتتىق نارازىلىق بىلدۈرگەن ۋە، « ئامېرىكا بىزنىڭ ئىچكى ئىشلىرىمىزغا ئارىلىشىۋالدى » دەپ قاخشىغان.

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، خىتاينىڭ مۇئاۋىن تاشقى ئىشلار مىنىستىرى يېقىندا باياناتى ئېلان قىلىپ، ئامېرىكا پرېزىدېنتى كېلىنتوننىڭ « تەيۋەننىڭ دۇنيا سەھىيە تەشكىلاتىغا كىرىشىنى قوللاش تەكلىپ لايىھەسى » گە ئىمزا ئاتقانلىقىغا قاتتىق نارازىلىق بىلدۈرگەن ۋە، « ئامېرىكا بىزنىڭ ئىچكى ئىشلىرىمىزغا ئارىلىشىۋالدى » دەپ قاخشىغان.

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، يېقىندا ئامېرىكا فېدېرال تەكشۈرۈش ئىدارىسى ئامېرىكىدا ياشاۋاتقان خىتاي ئالىم لى ۋېنخېنى، « ئامېرىكىنىڭ يادرو قوراللىرى مەخپىيەتلىكىنى خىتاي ھۆكۈمىتىگە ئاشكارىلىغان » دېگەن سەۋەب بىلەن رەسمىي قولغا ئالغان. ئامېرىكا سوتلىرىنىڭ بۇ خىتاي ھەققىدىكى ئەيىبنامىسىدا، ئۇنىڭ يادرو قوراللىرى مەخپىيەتلىكىنى ئوغرىلاش جەريانىدا قانۇنغا خىلاپ بولغان جەمئىي 59 خىل جىنايەت ئۆتكۈزگەنلىكى بايان قىلىنغان بولۇپ، بۇ جاسوسنىڭ مۇددەتسىز قاماق جازاسىغا ھۆكۈم قىلىنىدىغانلىقى مۆلچەرلەنمەكتە. خەۋەرلەرگە قارىغاندا لى ۋېنخېمۇ سوتتا ئۆزىنى ئاقلاپ، « مەن ھېچبىر جىنايەت ئۆتكۈزمىدىم. ماڭا قارا چاپلاندى » دەپ تورىۋالغان.

كۆپچىلىككە مەلۇم بولسا كېرەك. ئامېرىكىلىق خىتاي لى ۋېنخېنىڭ ئامېرىكىنىڭ ئەڭ مەخپى يادرو قوراللىرى تېخنىكىسىنى ئوغرىلاپ خىتاي ھۆكۈمىتىگە ساتقانلىقى ۋە كوممۇنىست خىتاينىڭ مەخپى قولغا چۈشۈرگەن بۇ تېخنىكىلاردىن پايدىلىنىپ مۇساپە جەھەتتە ئامېرىكىنىمۇ ئۆرالايدىغان دەرىجىدە ئىلغار باشقۇرىلىدىغان بومبىلارنى ياساپ چىققانلىقى ھەققىدىكى ئىدىلو ئۆتكەن يىلى ئامېرىكا بىلەن خىتاي ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتلەرنىڭ جىددىيلىشىشىغا سەۋەبچى بولغان ئىدى.

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، يېقىندا خىتاينىڭ چېڭدۇ شەھىرىدە دۆلەت ئىگىلىكىدىكى بىر ئاپتوموبىل زاۋۇتىنىڭ 1 مىڭ 500 دىن ئارتۇق خىتاي ئىشچى ئىككى كۈن ئۇدا كوچىغا چىقىپ ھۆكۈمەتكە قارشى نارازىلىق نامايىشى ئۆتكۈزگەن. ھۆكۈمەت دائىرىلىرى 500 دىن ئارتۇق ساقچى ۋە ژاندارمىنى ئىشقا سېلىپ نامايىشچىلارنى ئۇرۇپ - سوقۇپ تارقىتىۋەتكەن ۋە بىر قىسىم نامايىشچىلارنى قولغا ئالغان.

گېزىتنىڭ قورغۇچىسى ۋە ساھىبى:
ئابدۇجېلىل قاراقاش
گېزىت مەسئۇلى ۋە باش تەھرىر:
پەرھات مۇھەممىدى
كومپيوتېرغا ئالغۇچى:
ئارزىگۈل ھامۇت
مونتاژ: نەبى مجىت

تۈركچە نۇسخىسىنىڭ تەھرىرى:
دوكتۇر ئەركىن ئەمەت
ئەرەپچە نۇسخىسىنىڭ تەھرىرى: تۇرغۇنجان ئالاۋۇدۇن
خىتايچە نۇسخىسىنىڭ تەھرىرى: ئۇيغۇر قىزى
لاتىنچە نۇسخىسىنىڭ تەھرىرى:
مۇنىرە يۇنۇس
كىرىلچە نۇسخىسىنىڭ تەھرىرى:
نادىرە ئىلھام

تەھرىر ھەيئەت ئەزالىرى:
ھاجى ياقۇپ (تۈركىيە)
ئابلىكىم باقى (تۈركىيە)
سىدىقھاجى روزى (ئامېرىكا)
ئەخمەت ئىگەمبەردى (ئاۋۇستىرالىيە)
سىيتجان قەيسەر (ئۆزبېكىستان)
توختاخۇن ئەركىن (سەئۇدى ئەرەبىستان)
ئەنۇەرجان (گېرمانىيە)
قەھرىمان غۇجامبەردى (قازاقىستان)

يــاردەم بېرىشنى خالىغان ۋەتەنداشلىرىمىز ئۈچۈن بانكا ھېساپ نومۇرىمىز:
Uygurischer Verein.e.V
Konto: 907227110
BLZ: 70150000
Bank:
Stad sparkasse
Muenchen - Germany

E.T.I.C.
Lindwurmstr 9?
80337 München
Germany
Internet:www.uygur.net
E-mail: etic@uygur.com
Tel: 0049-89-54 40 47 72
Fax: 0049-89-54 45 63 30

ئالاھىدە مەخسۇس سان ✧ ئالاھىدە مەخسۇس سان ✧ ئالاھىدە مەخسۇس سان

ئۇچقۇن

ھەپتىلىك سىياسىي - ئىلمىي گېزىت

گېزىتىمىز 1999 - يىلى 3 - ئاينىڭ 15 - كۈنىدىن ئېتىبارەن نەشر قىلىنماقتا

2000 - يىلى 2 - ئاي

38 - سان

گېرمانىيىدە نەشر قىلىندى

EasternTurkistan Information Center

يىگىردە، سۆزدە، ئىشتە بىرلىك

ۋاڭ لېچۇەننىڭ خوتەندە قىلغان مەخپىي سۆزىگە باھا

پەرھات مۇھەممىدى

(« ئۇچقۇن » گېزىتىنىڭ مەسئۇلى ۋە باش تەھرىرى)

ئاپتورنىڭ ئىلاۋىسى: ھۆرمەتلىك ۋەتەنداشلار، تۆۋەندە دىققىتىڭلارغا سۇنماقچى بولغىنىمىز، مەركىزى ئورگىنى گېرمانىيەنىڭ مىيونخىن شەھرىدىكى « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » تەرىپىدىن قولغا چۈشۈرۈلگەن ئاتالمىش « ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم » نىڭ سېكرېتارى ۋاڭ لېچۈەننىڭ 12 - ئاينىڭ 17 - كۈنى خوتەندە قىلغان مەخپىي دوكلاتىغا قارىتا يېزىلغان تەنقىدى ماقالىنىڭ داۋامىدىن (بېشى گېزىتىمىزنىڭ ئۆتكەنكى ساندا) ئىبارەت.

机密

王乐泉书记在和田地区稳定工作

会议上的讲话

（根据录音整理，已经本人审阅）

تۆۋەندىكى سىياسى مۇلاھىزە سۇيىكتىپ ھېسسىياتتىن خالى ھالدا دىيالېكتىكىلىق ئۇقىنەزەر بويىچە يېزىپ چىقىلدى ۋە بۇ ماقالە « ئامېرىكا ئەركىن ئاسىيا رادىيوسى » دا 17 پىراگىراپ بويىچە بۆلۈپ ئاڭلىتىلدى. سىزلەنى ئۇنىڭ مەزمۇنىدىن تولۇق خەۋەردار قىلىش مەقسىدىدە « ئۇچقۇن گېزىتى » نىڭ ئالاھىدە سانىنى تەسىس قىلىپ، مەزكۇر ماقالىنىڭ تولۇق تېكىستىنى دىققىتىڭلارغا سۇندۇق. ۋەتەنداشلىرىمىزنىڭ تەنقىدى - پىكىر بېرىشىنى ئۈمىد قىلىمەن. (تەپسىلى مەزمۇنى 2 - بەتتە)

خىتاي ھۆكۈمىتى ئىلى رايونىغا كەڭ كۆلەمدە خىتاي كۆچمىنى يۆتكەشكە ھازىرلانماقتا

مۇخبىرىمىز تۇمۇر چوققىنىڭ ۋەتەندىن بىۋاستە يوللىغان ئاخباراتىغا ئاساسلانغاندا، ئۆۋەتتە خىتاي ھۆكۈمىتى ئىلى رايونىغا يېقىن مۇددەت ئىچىدە 2 مىليون خىتاي كۆچمىنى يۆتكەش پىلانىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن جىددى ھەرىكەتكە ئۆتكەن.

خىتاي ھۆكۈمىتى بىرتەرەپتىن ئىلى رايونىدا ئۇيغۇرلارنى تۈركۈم - تۈركۈملەپ تۈرلۈك ئىبغىر قاماق جازالىرىغا ھۆكۈم قىلىش، دىنىي ساھەگە قاراتقان چەكلەش تەدبىرلىرىنى كۈچەيتىش ... قاتارلىق ۋاستىلار ئارقىلىق يەرلىك خەلقنىڭ مىللى، دىنىي تۇيغۇلىرىنى يوقۇتۇشقا ۋە بۇنارقىلىق كۆچمەن يۆتكەش پىلانى ئۈچۈن سىياسى زىمىن ھازىرلاشقا ئورۇنسا، يەنەبىر جەھەتتىن ئىلى رايونىدا كەڭ كۆلەمدە ئاساسى قۇرۇلۇش ئەسلىھەلىرىنى باشلاپ، خىتاي كۆچمەنلىرى ئۈچۈن ماددى جەھەتتە ئەۋزەل شەرت - شارائىت ھازىرلاشقا تىرىشقان.

خەۋەرلەرگە قارىغاندا، خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ كەڭ كۆلەمدە خىتاي كۆچمىنى يۆتكەش پىلانىنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئېلىپ بارىدىغان ئاساسى قۇرۇلۇشى تۆۋەندىكى 3 ئۇقتىغا مەركەزلەشكەن:

بىرىنچىدىن، خىتايلار توپلۇشۇپ ئولتۇراقلاشقان كۈيتۇڭ شەھرىدىن سايرام كۆلىگىچە يۇقۇرى سۈرئەتلىك تاشيول ياساپ چىقىش ۋە بۇ يولنىڭ بويىدىكى مەنزىرىسى گۈزەل مۇنبەت يەرلەرگە 500 مىڭ ئەتراپىدا خىتاي كۆچمىنى يەرلەشتۈرۈشنى ئىشقا ئاشۇرۇش:

ئىككىنچىدىن، جىڭدىن قورغاس ئىبغىزىغىچە تۆمۈريول ياساپ چىقىش:

ئۈچۈنچىدىن، تېكەس دەرياسىنىڭ يۇقۇرى ئېقىمىنى بوغۇپ، چاپچال ناھىيە تەۋەسىدىكى جاغىستاي، قوغۇنچى، قاينۇق، چوڭ بۇغرا، كىچىك بۇغرا قاتارلىق يېزا - قىشلاقلار تەۋەسىدىكى 10 مىليون مودىن ئارتۇق بوز يەرگە سۇ باشلاپ، بۇيەرلەرنى مۇنبەت تېرىلغۇ يەرگە ئايلاندۇرۇش ۋە ئىلى رايونىغا يۆتكەش پىلانلانغان 2 مىليون ئەتراپىدىكى خىتاي كۆچمىنىنىڭ ئاساسلىق قىسمىنى مۇشۇ جايلارغا ئورۇنلاشتۇرۇشتىن ئىبارەت.

ئىلى ۋىلايىتىدە 148 مەسجىت تاقىۋېتىلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز تۇمۇر چوققىنىڭ ۋەتەندىن بىۋاستە يوللىغان مەلۇماتىغا ئاساسلانغاندا، خىتاي ھۆكۈمىتى ئىلى ۋىلايىتىدە دىنىي ئېتىقاتنى چەكلەش تەدبىرلىرىنى يولغا قويۇش جەريانىدا، مەزكۇر ۋىلايەتتە مەۋجۇت بولغان 510 ئۇيغۇر مەسجىتىنىڭ 148 ئىنى مەجبۇرى تاقاپ ېچەتلۋەتكەن. ئۇندىن باشقا يەنە خىتاي ھۆكۈمىتى ھەر جۈمە كۈنى ۋە ھېيتلاردا مەسجىتلەرگە ئاشكارە ھالدا 2 نەپەر پايلاقچىنى ئەۋەتىپ، جەسجىتكە كەلگەن جامائەتنىڭ گەپ - سۆزىنى ۋە يۈرۈش - تۇرۇشىنى نازارەت قىلغان. خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ دىنىي ساھەگە قاراتقان چېكىدىن ئاشقان بۇ قىلمىشى ئىلى خەلقىنىڭ قاتتىق غەزەپ - نەپرىتىنى قوزغىغان.

« ئۇغرىنىڭ يۈرىگى پوك - پوك ! »

مۇستەبىت خىتاي ھاكىمىيتىنىڭ غۇلجىدا ئېلىپ بارغان ۋەھشى قىرغىنچىلىقىنىڭ 3 - يىللىقى ھارپىسىدا غۇلجىدىكى خىتاي دائىرلىرى پۈتى كۆيگەن توخۇدەك ئولتۇرالماي قالغان، بولۇپمۇ « 5 - فېۋرال » قىرغىنچىلىقىنىڭ خىتاينىڭ چاغان بايرىمىغا توغرا كېلىپ قالغانلىقى، خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ بېشىنى قاتۇرغان. بۇكۈنى بىرەر ۋەقە چىقىپ قېلىشىدىن ئەنسىرگەن خىتاي دائىرلىرى، غۇلجا شەھرىدىكى بارلىق ساقچى - ژاندارمىلارغا ۋە ئۆتكەن يىلى غۇلجا شەھرىگە يۆتكەپ كېلىنگەن « ئازاتلىق ئارمىيە 5660 - دېۋىزىيەسى » گە بىرىنچى دەرىجىلىك ئۇرۇش تەييارلىقى ھالىتىدە تۇرۇش ھەققىدە ئالاھىدە بۇيرۇق چۈشۈرگەن. بۇنىڭغىمۇ خاتىرجەم بولالمىغان خىتاي دائىرلىرى، كوچىستە تۇرۇشلۇق 5661 - ھەربى قىسمىنى ۋاقىتلىق يۆتكەپ كېلىپ غۇلجا شەھرىنىڭ ئەتراپىغا ئورۇنلاشتۇرغان.

غۇلجىدىن كەلگەن خەۋەرلەرگە قارىغاندا، « 5 - فېۋرال » كۈنى خىتاينىڭ تولۇق قوراللانغان ساقچى ۋە ژاندارمىلىرى ماشىنا ۋە موتوسىكىلىتلار بىلەن كوچىمۇ - كوچا ئايلىنىپ چارلاش ئېلىپ بېرىپ، يەرلىك خەلققە ھەيۋە كۆرسۈتۈشكە تىرىشقان.

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

پەرھات مۇھەممەدى

ۋاڭ لېچۈەننىڭ خوتەندە قىلغان مەخپىي سۆزىگە باھا

سىياسى مۇلاھىزە

9 . راست تەشۋىقات بىلەن يالغان تەشۋىقاتنىڭ پەرقلىق ئۈنۈمى

ئاتالمىش « ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم » نىڭ سېكرېتارى ۋاڭ لېچۈەن خوتەندە مۇئاۋىن ۋالىدىن يۇقۇرى دەرىجىلىك ئەمەلدارلار يىغىنىدا قىلغان ئىنتايىن مەخپىي دوكلاتىدا يەنە، ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدا كوممۇنىست ختاي ھاكىمىيىتىگە قارشى ئېلىپ بېرىلىۋاتقان مىللىي تەشۋىقات ۋاستىلىرىغا تېگىمۇ - تېگ تاقابىل تۇرۇشنىڭ كونكرېتنى تەدبىرلىرى ھەققىدىمۇ ئالاھىدە توختالغان بولۇپ، ئۇ، بۇ ھەقتە قىلغان سۆزىدە، ختايغا قارشى مىللىي كۈچلەرنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قاراتقان مىللىي تەشۋىقاتلىرىنىڭ ئۇيغۇرلارنى مۇپتىلا قىلىۋالغانلىقىنى. ھەتتا ئۇلارنىڭ ختاي ھاكىمىيىتىگە قارشى قوزغىلىپ چىقىشىغا سەۋەبچى بولۇۋاتقانلىقىنى، شۇڭا كومپارتىيىنىڭ باشقۇرۇشىدىكى پۈتۈن تەشۋىقات ۋاستىلىرىنى ئومومى يۈزلۈك سەپەرۋەرلىككە كەلتۈرۈپ، بۇخىل تەشۋىقاتلارغا قارشى كۈرەشتە تەشەببۇسكارلىقنى قولغا كەلتۈرۈش كېرەكلىكىنى قايتا - قايتا ئىزاھلاپ ئۆتكەن.

ۋاڭ لېچۈەن بۇ ھەقتە توختىلىپ ئەينەن مۇنداق دېگەن: « دۈشمەن كۈچلەرنىڭ ئەكسىيەتچىل تەشۋىقاتىغا، دۈشمەن رادىيوسىغا، جەمئىيەتتىكى بەزى ئەكسىيەتچىل تەشۋىقات ماتېرىياللىرىغا قارىتا تەشۋىقات تارماقلىرىمىز باشلامچى بولۇپ بەزى تاقابىل تۇرۇش تەدبىرلىرىنى تەتقىق قىلىپ، تېگىمۇ - تېگ ھالدا كۈرەش قىلىشى، دۈشمەننىڭ يالغانچىلىقلىرىنى پاش قىلىپ، ئۇنىڭ ماھىيىتىنى ئېچىپ بېرىش كېرەك، بۇنىڭ دائىرىسى بىر ئاز كەڭ، ئەڭ مۇھىمى قانداق قىلىپ تېگىمۇ - تېگ كۈرەش قىلىشتىن ئىبارەت. دۈشمەنلەر بۇ ئۇسۇلدىن پايدىلىنىپ پۇخرالارنى قوتۇرتىماقتا ۋە ئۆزلىرىگە قارىتىۋالماقتا، بىز، ھاكىمىيەت بېشىدا تۇرىۋاتقانلىقىمىزدىن ئىبارەت بۇ ئەۋزەل شارائىتىمىزدىن پايدىلىنىپ، يۈزتۇرانە ۋە تېگىمۇ - تېگ ھالدا دۈشمەننى پاش قىلىشىمىز، تەنقىت قىلىشىمىز ۋە بۇ ئارقىلىق پۇخرالارنىڭ كۆزىنى ئېچىشىمىز لازىم، بۇ پەقەت ۋاستە مەسىلىسىلا ئەمەس، شۇڭا قانداقلا بولمىسۇن بۇنى تەتقىق قىلىپ ياخشى ئەمەللەشتۈرۈشىمىز كېرەك ».

ھۆرمەتلىك ۋەتەنداشلار. ۋاڭ لېچۈەننىڭ يۇقارقى سۆزلىرى، كوممۇنىست ختاي ھاكىمىيىتىنىڭ 50 يىلدىن بۇيان شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە قارىتا تىنىمسىز ھالدا ئىدېئولوگىيە ئۇرۇشى يۈرگۈزۈپ كېلىۋاتقان غايەت زور تەشۋىقات ۋاستىلىرىنىڭ بۈگۈن نەقەدەر بىچارە ھالغا چۈشۈپ قالغانلىقىنى ۋە ئۇيغۇر خەلقىنىڭ نەزىرىدە ئەرزىمەس بىر نەرسىگە ئايلىنىپ قالغانلىقىنى كۆرسەتسە، يەنە بىر جەھەتتىن بۇ، كىشىلىك قاراش ۋە دۇنيا قاراش جەھەتتە بىر - بىرىگە قارىمۇ - قارشى بولغان ئىككى خىل تەشۋىقاتنىڭ كۈرىشىدە، مۇستەبىت بىر ھاكىمىيەتنىڭ كەتمىنىنى چېپىپ كەلگەن سوتسىيالىستىك تەشۋىقاتنىڭ تۈپتىن ھالاك بولغانلىقىنى كۆرسەتمەكتە. چۈنكى كوممۇنىست ختاي ھاكىمىيەت بېشىغا چىققان 50 يىلدىن بۇيان، ھېچقانداق بەدەلگە قارىماي، غايەت زور تەشۋىقات ۋاستىلىرى ۋە تەشۋىقات قوشۇنىدىن پايدىلىنىپ ئۇيغۇر خەلقىنىڭ مېڭىسىنى سوتسىيالىستىك ئاڭ ۋە كوممۇنىستىك ئىدېئولوگىيەدىن ئىبارەت بۇ زەھەرلىك مىكروپ بىلەن زەھەرلەشكە ۋە بۇ ئارقىلىق مۇستەبىت ھاكىمىيەتنىڭ ئورنىنى مۇستەھكەملەشكە تىرىشىپ كەلگەن ئىدى. ئۇلارنىڭ تۈپ مەقسىدى، ئۇيغۇر خەلقىنىڭ روھى دۇنياسىنى زەنجىرلەشتۈرۈپ، مىللىي ئېڭىنى ۋە تۇيغۇسىنى ئابۇت قىلىپ، ئاخىرقى ھېسابتا ئاسسىمىلياتسىيە قىلىپ يوقۇتۇش مەقسىدىگە يەتمەكچى بولغان ئىدى.

ۋاڭ لېچۈەننىڭ يۇقارقى سۆزىدە دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك يەنە بىر مۇھىم نۇقتا شۇكى، ئۇنىڭ بايانىدا « دۈشمەن رادىيوسى » دېگەن سۆز ئالاھىدە تىلغا ئېلىنغان. بۇ سۆز، ۋاڭ لېچۈەننىڭ خوتەندە قىلغان مەخپىي دوكلاتىدىلا ئەمەس. بەلكى ختاينىڭ يېقىنقى مەزگىللەردىن بۇيانقى مەتبۇئاتلىرىدا ناھايىتى كۆپ قېتىم تىلغا ئېلىندى، ختاي ھاكىمىيىتى كۆزدە تۇتقان بۇ « دۈشمەن رادىيوسى » قايسى؟ ئەلۋەتتەكى بۇ رادىيو - ئۇۋەتتە تاشقى دۇنيادا ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ئاساسلىق ئاۋازىغا ئايلىنىپ قالغان ئامېرىكا « ئەركىن ئاسىيا رادىيوسى » بىلەن سەئۇدى ئەرەبىستاندىكى « تۈركىستان رادىيوسى » دىن ئىبارەت. ۋەتەندىن كەلگەن خەۋەرلەر شۇنى ئېنىق كۆرسىتىپ تۇرۇپتۇكى، بۇ رادىيولار يېقىنقى يىللاردىن بۇيانقى قىسقىغىنا مەزگىل ئىچىدە ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى پۈتۈن ئۇيغۇرلارنىڭ قەلبىدە تەخت قۇرۇپ، ختاي ھاكىمىيىتى تەرىپىدىن تاشقى دۇنيا بىلەن بولغان ئالاقىسى پۈتۈنلەي ئۈزۈۋېتىلگەن ئاشلانغان شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ دۇنيانى كۆرۈشتىكى ئاساسلىق ئەينىكىگە ئايلىنىپ قالدى. نىمە ئۈچۈن ختاي ھاكىمىيىتى بۇ رادىيولاردىن شۇنچىۋالا قورقىدۇ؟ ۋە ئۇنىڭدىن شۇنچىۋالا ئەيمىنىدۇ؟ چۈنكى ئۇ ھەقىقى سۆزلەيدۇ ۋە ئۇيغۇر خەلقىنى راست بىلەن يالغاننى، ھەق بىلەن ناھەقنى، ئادالەت بىلەن ئادالەتسىزلىكنى ياخشى پەرقلەندۈرۈش ئىقتىدارىغا ئىگە قىلدى، مۇستەبىت ھاكىمىيەت تەرىپىدىن تاشقى دۇنيادىن تامامەن ئايرىۋېتىلگەن ئۇيغۇر خەلقىگە دۇنيانى چۈشىنىش ۋە ئۆگىنىش پۇرسىتى يارىتىپ بەردى، يەنە شۇنداقلا بۇ رادىيولار مەلۇم بىر مۇستەبىت ھاكىمىيەتنىڭ كەتمىنىنى ئەمەس، بەلكى ئىنسانى ھەق - ھوقۇقلىرىدىن مەھرۇم قالغان، ئېزىلگەن ۋە خارلانغان ئۇيغۇر خەلقىنىڭ كەتمىنىنى چاپتى ۋە ئۇلارنىڭ ھەقىقى يۈرەك ساداسىنى ئەكس ئەتتۈرۈپ بەردى! ئۇنداقتا نىمە ئۈچۈن كوممۇنىست ختاي ھاكىمىيىتىنىڭ شۇنچىۋالا زور تەشۋىقات ۋاستىلىرىنىڭ ھېچ بىرى ئۇيغۇر خەلقىنىڭ كۆڭلىنى ئۆزىگە مايىل قىلالمىدى؟ باشقىسىنى قويۇپ تۇرۇپ، بىز پەقەت رادىيونىلا ئېلىپ ئېيتساق، ختاينىڭ ئۆزىنىڭ ستاتىستىكىلىرىغا ئاساسلانغاندا ھازىر شەرقىي تۈركىستاندا ختاي ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن تەسىس قىلىنغان جەمئى 41 ئوزۇن ۋە قىسقا دولقۇنلۇق رادىيو ئىستانسىسى بار، 80 دىن ئارتۇق ناھىيىدە رادىيو ئۇلاپ تارقىتىش ئىستانسىلىرى، مىڭغا يېقىن يېزا - بازاردا مەخسۇس رادىيو پونكىتى ۋە رادىيو ئۆزىلى بار، پەقەت يۇقارقى 41 رادىيو ئىستانسىسىنىڭلا كۈندىلىك ئاڭلىتىش ۋاقتى 300 سائەتتىن ئاشىدۇ. ئەھۋال شۇنداق ئىكەن يەنە نىمە ئۈچۈن ئۇيغۇر خەلقى ختاي ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن « دۈشمەن رادىيوسى » دەپ قارالغان ئەنە شۇ « ئەركىن ئاسىيا رادىيوسى » بىلەن « تۈركىستان رادىيوسى » غىلا مۇھتاج ھالغا كېلىپ قالدى؟ چۈنكى ختاينىڭ بۇ رادىيولىرىنىڭ ھېچبىرىدىن ھەق سۆز چىقمىدى، راست بىلەن يالغان، ئاق بىلەن قارا، ھەق بىلەن ناھەق ئاستىن - ئۈستۈن قىلىندى، ئۇنىڭدىن ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ساداسى ئەمەس، بەلكى بۇ خەلقنى « دۈشمەن » دەپ قارىغان بىر مۇستەبىت ھاكىمىيەتنىڭ ساداسى چىقتى، شۇڭا بۇ رىياللىقنى چۈشىنىپ يەتكەن ئۇيغۇر خەلقى، ئاخىرقى ھېسابتا ئۆزىنىڭ رادىيوسىنى ئىزدەپ تاپتى! بۇيەردە ۋەتەنداشلىرىمغا شۇنى ئەسكەرتىپ ئۆتمەكچىمەنكى، مەن 1985 - يىلى 9 - ئايدىن 1993 - يىلغىچە تۇپ - توغرا 8 يىل ئۈرۈمچىدىكى « شىنجاڭ خەلق رادىيو ئىستانسىسى » نىڭ مۇخبىرى بولۇپ ئىشلىدىم ۋە ھەتتا ئۇيغۇر مۇخبىرلار بۆلۈمىنىڭ مەسئۇلىمۇ بولدۇم، قىسقىسى، 8 يىللىق مۇخبىرلىق ھاياتىمدا، بۇ رادىيونىڭلا ئەمەس، بەلكى ختاينىڭ پۈتۈن تەشۋىقات ۋاستىلىرىنىڭ ئۇيغۇر خەلقىگە قارىتا پۈتۈنلەي ساختا ۋە يالغان تەشۋىقات ئېلىپ بېرىۋاتقانلىقىنى، ئۇيغۇر خەلقىنىڭ مەنپەئەتىنى ھېچبىر زامان كۆزدە تۇتۇپ باقمىغانلىقىنى، ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ساداسىنى ئەكس ئەتتۈرۈش ئۇياقتا تۇرسۇن، ئەكسىچە ئۇلارنىڭ ساداسىنى تۈرلۈك يوللار بىلەن قىسىۋاتقانلىقىنى، ھېچبىر ئۇيغۇرنىڭ ختاينىڭ بۇ رادىيولىرىدا ھەقىقى يۈرەك سۆزىنى قىلىش سالاھىيىتىگە ئىگە ئەمەسلىكىنى ھەقىقى يوسۇندا چۈشىنىپ يەتتىم! خۇددى « يالغانچىنىڭ قۇيرۇقى بىر تۇتام » دېگەندەك، بۈگۈنكى كۈندە ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ختاينىڭ تەشۋىقاتلىرىدىن قاتتىق سەسكىنىشىدىكى ئاساسى سەۋەبمۇ، ختاينىڭ ئەنە شۇ ساختا يۈزىنى ھەقىقى يوسۇندا كۆرۈپ يەتكەنلىكىدىن ئىبارەت!

مەغلۇبىيەتكە تەن بەرمىگەن ۋاڭ لېچۈەن، كومپارتىيىنىڭ تەشۋىقات ساھەسىدىكى بۇخىل بىچارە ھالىتىنى تېزدىن ئۆزگەرتىش ئۈچۈن، بۇنىڭدىن كېيىن تەشۋىقات ساھەسىدە نىمىلەرنىڭ نۇقتىلىق ھالدا تەشۋىق قىلىنىدىغانلىقىنىڭ دائىرىسىنىمۇ بېكىتىپ بەرگەن. ئۇ بۇ ھەقتە توختىلىپ، « شىنجاڭدىكى ۋە خوتەندىكى ئۆزگۈرۈشلەرنى، ھازىر كىيىم - كېچەك ۋە يېمەك - ئىچمەكتە يوق كىشىلەرنىڭ ناھايىتى ئاز ساندا ئىكەنلىكىنى، ئۆتمۈشتە خوتەندەك جايلاردا يېگىلى تامىقى، كەيگىلى كىيىمى يوق كىشىلەرنىڭ كۆپلىكىنى تەشۋىق قىلىش، چوڭ غەربى شىمالنى ئېچىش سىياسىتىنى، دۆلەتنىڭ شىنجاڭغا ئېتىبار بېرىش سىياسىتىنى يولغا قويۇش ئارقىلىق، شىنجاڭنىڭ تەرەققىياتىنى ۋە خەلقنىڭ تۇرمۇش سەۋىيەسىنى ياخشىلاش قەدىمىنى يەنىمۇ تېزلىتىدىغانلىقىنى تەشۋىق قىلىش كېرەك » دەپ كۆرسەتكەن. بۇلارنىڭ ھەممىسىلا كوممۇنىست ختاي ھاكىمىيىتىنىڭ 50 يىلدىن بۇيان شەرقىي تۈركىستاندا تۇۋلاپ كەلگەن كونا مۇقاملىرى ئىدىغۇ؟ قايسى « ئېتىبار بېرىش » سىياسىتىنى تەشۋىق قىلار؟ ختاي ھاكىمىيىتىنىڭ ئۇيغۇرلارنى قىرىپ يوقۇتۇشقا ئېتىبار بېرىش سىياسىتىنىمۇ - يا؟! دېمەك ختاي ھاكىمىيىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندا نىمە قىلارىنى بىلەلمەي گاڭگىراپ قالغانلىقى، ۋاڭ لېچۈەننىڭ يۇقارقى بىمەنە بايانلىرىدىن مەلۇم بولماقتا.

10. جاڭ زېمىن - شەرقىي تۈركىستاندىكى قىرغىنچىلىقنىڭ باش قوماندانى

ئاتالمىش « ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم » نىڭ سېكرېتارى ۋاڭ لېچۈەن خوتەندە قىلغان مەخپىي دوكلاتىنىڭ 8 - قىسمىدا، ختاي كوممۇنىستىك پارتىيەسىنىڭ باش سېكرېتارى ۋە ختاينىڭ دۆلەت رەئىسى جاڭ زېمىننىڭ 1998 - يىلى 7 - ئايدا شەرقىي تۈركىستانغا كەلگەندە قىلغان مۇھىم سۆزىنىڭ روھىنى ئۆگىنىش ۋە ئەمەلىيلەشتۈرۈش ھەققىدە ئۇختۇلۇق توختالغان بولۇپ، ئۇ ئۆز سۆزىدە، جاڭ زېمىننىڭ شەرقىي تۈركىستاندا دىنى پائالىيەتلەرنىڭ قانۇنى چەك چېگرىسىنى ناھايىتى ئېنىق بېكىتىپ بەرگەنلىكىنى ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي ماختاپ كەتكەن ۋە شەرقىي تۈركىستاندىكى ھەر دەرىجىلىك قورچاق ئەمەلدارلارنىڭ جاڭ زېمىننىڭ شەرقىي تۈركىستان ھەققىدىكى ئەمىر - پەرمانلىرىنى تازا لايىقىدا بىجا كەلتۈرەلمەيۋاتقانلىقىدىن قاتتىق ئاغرىنغان.

ۋاڭ لېچۈەن بۇ ھەقتە توختىلىپ ئەينەن مۇنداق دەپ بايان قىلغان: « باش شۇجى جاڭ زېمىننىڭ 1998 - يىلى 7 - ئايدا شىنجاڭنى كۆزدىن كەچۈرگەندە قىلغان مۇھىم سۆزىنى يەنىمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا ئۆگىنىشىمىز كېرەك. باش شۇجى ئۆز سۆزىدە، دىنى مەسىلە، مىللىي مەسىلە، كادىرلار مەسىلىسى ۋە شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقىغا تەسىر كۆرسىتىۋاتقان ئاساسلىق خەۋپلەر ھەققىدە ناھايىتى تەپسىلى ۋە ئۆتكۈر ئانالىز ئېلىپ باردى، شۇڭا ئۇنىڭ سۆزىنى تىرىشىپ ئۆگىنىپ، چۈشىنىشنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشىمىز كېرەك. مەن شۇنداق دەپ ئىبتىلايمەنكى، مەكتەپ، زاۋۇت،

(داۋامى 3 - بەتتە)

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

(بېشى 2 - بەتتە) ئىداره - جەمىيەتلەردە بەزى كىشىلەر باش شۇجىنىڭ شىنجاڭنى كۆزدىن كەچۈرگەندە قىلغان موھىم سۆزىنىڭ ئاساسىي مەزمۇنىنى پەقەتلا چۈشەنمەيدۇ، ئىدىيەسى ناھايىتى يۇزەكى. بىز دائىم مىللىي سىياسەت، دىنىي سىياسەت دېگەنلەردىن سۆز ئاچىمىز، راستىنى ئېيتساق بىز پەقەت كۈندە ئېغىزىمىزدىلا سۆزلەيمىز، ئەمما ئۇنىڭ يېتەكچى مەزمۇنىنى بىلمەيمىز. باش شۇجى جاڭ زېمىننىڭ سۆزىدە، دىنىي پائالىيەتلەرنىڭ قايسىسىنىڭ نورمال، قايسىسىنىڭ نورمال ئەمەسلىكى، قايسىسىنىڭ قانۇنلۇق، قايسىسىنىڭ قانۇنسىز ئىكەنلىكىنىڭ چەك چېگرىسى ناھايىتى ئېنىق ئايرىلغان ۋە ئىنتايىن قاراتمىلىقىقا ئىگە ».

قەدىرلىك ۋەتەنداشلار، بىز مۇلاھىزىمىزنىڭ ئالدىنقى پىراگىراپلىرىدا، شەرقىي تۈركىستاندا ئۇيغۇرلارغا قارىتىلغان قاتتىق باستۇرۇش ھەرىكەتلىرىنىڭ بىۋاستە ھالدا خىتاي مەركىزى ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن پىلانلانغانلىقى ۋە قوماندانلىق قىلىنىۋاتقانلىقى ھەققىدە توختالغان ئىدۇق، ۋاڭ لېچۈەننىڭ يۇقارقى سۆزلىرىدىنمۇ بۇخىل ئەمىلىيەت تولۇق ئىسپاتلىنىپ تۇرماقتا. يەنى بېيجىڭدا تۇرۇپ تازا خاتىرجەم بولالمىغان جاڭ زېمىن. ئالاھىدە شەرقىي تۈركىستانغا پالاقشىپ كېلىپ، بۇ يەردىكى مەنسەپدارلىرىغا دىنىي مەسىلىدىن تارتىپ مىللىي مەسىلىگىچە ۋە ھەتتا بۇيەرنىڭ مۇقىملىقىغا تەسىر كۆرسىتىۋاتقان ئاساسلىق خەۋپلەرگىچە بىر - بىرلەپ ئېنىق - ئىچۈرۈپ يولىيورۇق بەرگەن. بولۇپمۇ ئۇيغۇرلارنىڭ دىنىي پائالىيەتلىرىنىڭ قانۇنىي چەك چېگرىسىنىڭ خىتاينىڭ ئاساسىي قانۇنى تەرىپىدىن ئەمەس، بەلكى باش سېكرېتار جاڭ زېمىن تەرىپىدىن بېكىتىلىپ بېرىلگەنلىكى - شەرقىي تۈركىستاندا ئۇيغۇرلارنىڭ قانۇنىي ھەق - ھوقۇقلىرىنىڭ قايسى دەرىجىدە دەپسەندى قىلىنىۋاتقانلىقىنىڭ ئەڭ جانلىق ئىسپاتى ئەمەسمۇ؟!

ۋاڭ لېچۈەننىڭ يۇقۇرىدا، « بىز دىنىي سىياسەت ۋە مىللىي سىياسەت دېگەنلەرنى ئاغزىمىزدىلا سۆزلەيمىز، ئەمما يېتەكچى ئىدىيەسىنى چۈشەنمەيمىز » دەپ ئاغرىنغانلىقى. قانداقتۇر ئۇنىڭ شەرقىي تۈركىستاندا خىتاينىڭ ئاساسىي قانۇندا ۋە مىللىي تېررىتورىيەلىك ئاپتونومىيە قانۇنىدا كۆرسىتۈلگەن دىنىي ۋە مىللىي سىياسەتلەرنىڭ ھەقىقىي يوسۇندا ئىجرا قىلىنمايۋاتقانلىقىدىن ئاغرىنغانلىقى ئەمەس، بەلكى دەل بۇنىڭ ئەكسىچە. ئەنە شۇ ئۇزلىرىنىڭ قانۇندا كۆرسىتۈلگەن مىللىي ۋە دىنىي ھەقلەردىن ئۇيغۇرلارنى تامامەن مەھرۇم قالدۇرۇش سىياسىتىنىڭ تولۇق ئىجرا قىلىنمايۋاتقانلىقىدىن ئاغرىنغانلىقىدىن ئىبارەت! چۈنكى كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ نۆۋەتتە شەرقىي تۈركىستاندا يۈرگۈزىۋاتقان بىر قاتار سىياسەتلىرى، ئۇيغۇرلارنىڭ خىتاينىڭ ئاساسىي قانۇندا ۋە « مىللىي تېررىتورىيەلىك ئاپتونومىيە قانۇنى » دا كۆرسىتۈلگەن ھەق - ھوقۇقلاردىن تامامەن مەھرۇم قالدۇرۇلۇۋاتقانلىقى. « ئاپتونوم رايون » دېگەن بۇ كەلىمىنىڭ ھەتتا خىتاينىڭ ئادەتتىكى بىر ئۆلكۈسىچىلىكمۇ سالاھىتى بولمىغان « ئېتى ئۇلۇق، سۇپرىسى قۇرۇق » بىرنەرسىگە ئايلىنىپ قالغانلىقىنى كۆرسىتىپ تۇرماقتا.

بۇيەردە شۇ نۇقتىنى ئالاھىدە ئەسكەرتىپ ئۆتمەكچىمىزكى، جاڭ زېمىن قاتارلىق خىتاينىڭ يۇقۇرى دەرىجىلىك ئەمەلدارلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستانغا بىرىنىڭ ئارقىدىن بىرىنىڭ ئايىقى ئۈزۈلمەي پالاقشىپ كەلگەنلى. ئەمىر ئۈستىگە ئەمىر، بۇيرۇق ئۈستىگە بۇيرۇق بەرگەنلىكى ۋە كېيىنكى يىللاردا شەرقىي تۈركىستانغا چېگرىداش بولغان ۋە ئۇيغۇرلارغا ھېداشلىق قىلىۋاتقان بەزى دۆلەتلەردە تىمسقىلاپ يۈرگەنلىكى، شەرقىي تۈركىستاندىكى مىللىي مۇستەقىللىق ھەرىكەتلىرىنىڭ كوممۇنىست خىتاينىڭ باش ئاغرىقىغا ئايلانغانلىقىنى ۋە خىتاي مەركىزى ھۆكۈمىتىنىڭ ئۇيغۇرلارغا قارىتا ئىچكى جەھەتتە قاتتىق باستۇرۇش، تاشقى جەھەتتە يالغۇز ۋە ياردەمسىز قالدۇرۇش ئۈچۈن جىددى تۈردە ھەرىكەتكە ئۆتكەنلىكىنى كۆرسەتمەكتە. مەسىلەن، ئامېرىكىدا نەشر قىلىنىۋاتقان « بېيجىڭ باھارى » ژۇرنىلىنىڭ 99 - يىللىق 4 - سانىدا، خىتاي ئىجتىمائىي پەنلەر ئاكادېمىيەسىنىڭ رەسمىي دوكلاتىدىن نەقىل كەلتۈرۈلۈپ، شەرقىي تۈركىي تۈركىستاندىكى مىللىي قارشىلىق كۆرسىتىش ھەرىكەتلىرىنىڭ خىتايدىكى پارتىلاش خارەكتېرلىك 8 چوڭ مەسىلىنىڭ بىرى ئىكەنلىكى بايان قىلىنغان ئىدى. ھەقىقەتەنمۇ كېيىنكى مەزگىللەردىن بۇيان خىتاينىڭ بەزى دۆلەت رەھبەرلىرىنىڭ چەتئەللەردە ئېلىپ بارغان ھەرىكەتلىرىمۇ مەسىلىنىڭ جىددىيلىكىنى ئىسپاتلاپ تۇرماقتا. مەسىلەن، خىتاينىڭ پارلامېنت باشلىقى لى پېڭ 99 - يىلى 4 - ئاينىڭ 2 - كۈندىن 6 - كۈنىگىچە تۈركىيەدە رەسمىي زىيارەتتە بولغان ئىدى، تۈركىيە مۇتبۇئاتلىرىنىڭ ۋە بەزى دېموكراتىك خىتاي مەتبۇئاتلىرىنىڭ بۇھەقتە بەرگەن خەۋىرىگە ئاساسلانغاندىمۇ، لى پېڭ تۈركىيەگە شاپاشلاپ كېلىشىدىكى ئاساسىي مەقسەد - تۈركىيەدە پائالىيەت ئېلىپ بېرىۋاتقان شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىڭ مىللىي مۇستەقىللىق ھەرىكەتلىرىنى دىپلوماتىك يوللار بىلەن توسۇش ئىدى. ھەتتا لى پېڭ 4 - ئاينىڭ 5 - كۈنى تۈركىيەنىڭ باش مىنىستىرى بۈلەنت ئەجەۋىت بىلەن كۆرۈشكەندە بۇ غەرەزىنى ئاشكارە ئوتتۇرىغا قويغان ۋە ئەگەر تۈركىيە ھۆكۈمىتى خىتاينىڭ بۇ تەلىۋىگە ماقۇل بولسا، خىتاينىڭ دىپلوماتىيە، ھەربىي ۋە ئىقتىسات جەھەتتە تۈركىيەگە ياردەم بېرىدىغانلىقى ھەققىدە كۆپلەپ ۋەدە بەرگەن ئىدى. ئەمما ئۇ تۈركىيە سەپەرىدە كۆزلىگەن مەقسىدىگە يېتەلمەي، پالتا - كەكسىنى قېچىپ قايتىپ كېتىشكە مەجبۇر بولغان ئىدى. ئۇنىڭ ئارقىدىنلا خىتاي ھەربىي ئىشلار كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ۋە دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرى چى خاۋتيەن تۈركىيەگە شاپاشلاپ كېلىپ، لى پېڭنىڭ بۇقارقى تەلەپلىرىنى قايتىدىن تەكىتلەپ ئۆتكەن بولسىمۇ، ئەمما بۇ بىچارەمۇ تۈركىيە ھۆكۈمىتىدىن بىرمۇنچە پەندى - نەسىھەت ئاڭلاپ، سولىشىپ قۇرۇق قول قايتىپ كېتىشكە مەجبۇر بولغان ئىدى. يەنە بىر تەرەپتىن خىتاينىڭ دۆلەت رەئىسى جاڭ زېمىن، « شاڭخەي ئالتىلىشىمىسى » نامىدىكى 5 دۆلەت باشلىقلىرى يىغىنى » غا قاتنىشىش باھانىسىدا، 99 - يىلى 8 - ئاينىڭ 25 - كۈنى قىرغىزىستاننىڭ بىشكېك شەھىرىگە يېتىپ كەلدى، ئۇنىڭ بۇيەرگە كېلىشتىكى ئاساسلىق دەردىمۇ شەرقىي تۈركىستان مەسىلىسى ئىدى. بۇقېتىمقى يىغىندا خىتاينىڭ سالا قىلىش بىلەن روسىيە، خىتاي، قازاقىستان، قىرغىزىستان، تاجىكىستان قاتارلىق 5 دۆلەت ئوتتۇرىسىدا « بىشكېك ئاخباراتى » ئىمزالاندى. نەيىنى چاغدا چەتئەل مەتبۇئاتلىرىدا بۇقېتىمقى بىشكېك يىغىنىنىڭ ئاساسىي مەقسىدىنىڭ، ئوتتۇرا ئاسىيادىكى شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىڭ خىتايغا قارشى ئېلىپ بېرىۋاتقان مىللىي مۇستەقىللىق ھەرىكەتلىرىنى چەكلەش ۋە روسىيەنىڭ ئوتتۇرا ئاسىيادىكى ئوپوزىنى قايتىدىن تىكلەش ئىكەنلىكى بايان قىلىنغان ئىدى. مەسىلەن، تۈركىيەدىكى « يېڭى شەپەق » گېزىتىنىڭ 8 - ئاينىڭ 27 - كۈندىكى سانىدا ئېلان قىلىنغان بىرپارچە سىياسىي مۇلاھىزىنىڭ، « شەرقىي تۈركىستان قورشاۋ ئاستىدا تۇرماقتا » دېگەن ماۋزۇدىكى 2 - پىراگىراپىدا، « بىشكېك ئاخباراتى » نىڭ ئارقا كۆرۈنۈشى ھەققىدە توختۇلۇپ ئەينەن مۇنداق دەپ بايان قىلىنغان ئىدى: « شەرقىي تۈركىستان مەسىلىسى خىتاي ئۈچۈن ناھايىتى موھىم، چۈنكى خىتاي - موسۇلمان ئۇيغۇرلار ياشاۋاتقان ۋە ئېتنىك ھەم مەدىنىيەت جەھەتتە خىتايغا قارىغاندا قازاقىستان، قىرغىزىستان ۋە تاجىكىستانلارغا ئېخىمۇ يېقىن بولغان شەرقىي تۈركىستاندىكى مىللىي مۇستەقىللىق ھەرىكەتلىرىدىن ناھايىتى ئەنسىرەيدۇ. خىتاي ھۆكۈمىتى بۇيەردىكى مۇستەقىللىق ھەرىكەتلىرىنى باستۇرۇش ئۈچۈن ناھايىتى كۆپ ئۇيغۇرلارنى ئۆلتۈردى، يەنە كۆپلىگەن ئۇيغۇرلارنى تۈرمىگە تاشلىدى، ئۇيغۇرلارنىڭ سىرتتىن ياردەم كۆرۈپ قېلىشىنى خالىمىغان ۋە بۇيەردىكى قارشىلىق كۆرسىتىش ھەرىكەتلىرىنى ئۈن - تىنسىز ھالدا جىمىقتۇرۇپ، بۇھەقتىكى خەۋەرلەرنى تاشقى دۇنيادىن يوشۇرۇشقا ئۇرۇنۇپ كەلگەن خىتاي ھۆكۈمىتى، ئۆزىگە خوشنا ئەللەرنىڭ چېگرىسىنىڭ بوشلۇقى تۈپەيلىدىن، بۇ چېگرا لىنىيەلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى قارشىلىق كۆرسىتىش كۈچلىرىنىڭ چەتئەللەردىن ياردەم ئالىدىغان بىر كارىدورى ھالىغا كېلىپ قېلىشىدىن قاتتىق قورقىدۇ. خىتاينىڭ يۇقارقى دۆلەتلەر بىلەن « بىشكېك ئاخباراتى » ئىنى ئىمزالاشتىكى ئاساسىي مەقسىدىمۇ مانا مۇشۇنىڭدىن ئىبارەت! ».

ھۆرمەتلىك ۋەتەنداشلار، گەرچە خىتاي ھۆكۈمىتى ئۇيغۇرلارغا قارىتا ئىچكى جەھەتتە قاتتىق باستۇرۇش، تاشقى جەھەتتە قامال قىلىپ يالغۇز قالدۇرۇش تاكتىكىسىنى قوللىنىپ كەلگەن بولسىمۇ، ئەمما خىتاينىڭ بۇخىل سىياسى نەيرەڭلىرىنىڭ ھېچبىرى پۈت تىرەپ تۇرالىغىنى يوق، نەكسىچە شەرقىي تۈركىستاندىكى مىللىي مۇستەقىللىق ھەرىكەتلىرى يىلدىن - يىلغا، كۈندىن - كۈنگە شىددەت بىلەن كۈچەيمەكتە، شۇنىڭغا ماس ھالدا، تاشقى دۇنيادىكى ئۇيغۇرلارنىڭ كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىگە قارشى ئېلىپ بېرىلىۋاتقان مىللىي مۇستەقىللىق ھەرىكەتلىرى ۋە پائالىيەتلىرىمۇ ئۈزلۈكسىز تەرەققىي قىلماقتا ۋە راۋاجلانماقتا!

11. خوتەن خەلقى خىتاي ھاكىمىيىتىنى تىز پۈكتۈردى

ئاتالمىش « ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم » نىڭ سېكرېتارى ۋاڭ لېچۈەننىڭ خوتەندە قىلغان مەخپىي دوكلاتىدىن مەلۇم بولۇشىچە، ئۆتكەن يىلى 7 - ئاينىڭ ئاخىرلىرىدىن بۇيان خوتەن رايونىدا كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىگە قارشى ئېلىپ بېرىلىۋاتقان تۈرلۈك شەكىلدىكى مىللىي مۇستەقىللىق ھەرىكەتلىرى، ئاخىرقى ھېساپتا خىتاي ھاكىمىيىتىنى خوتەن خەلقىغە باش ئېگىشكە مەجبۇر قىلغان. خوتەن رايونىدىكى ھەر دەرىجىلىك ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرىنىڭ چىرىكلىكىنى، پارىخورلۇقىنى، زوراۋانلىقىنى ۋە بۇ رايوندىكى ئۇيغۇرلارنىڭ ئامراتلىقىنى خەلقتىن ئايرىلىپ قېلىشىنىڭ ئاساسلىق ئامىللىرى دەپ قارىغان كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتى، خەلقنىڭ كۆڭلىنى ئۆزىگە قايتىدىن مايىل قىلىش ئۈچۈن، خوتەن رايونىغا ۋە يەرلىك خەلققە قاتتا بىرقاتار « ئېتىبار بېرىش » سىياسەتلىرىنى يولغا قويۇش ۋە بۇ ئارقىلىق ئۇلارنىڭ قورسىقىنى تويغۇزۇپ ئاغزىنى تۇۋاقلاشنىڭ پېيىغا چۈشكەن. يەنى « تازىنىڭ ئەقلى چۈشتىن كېيىن » دېگەندەك، مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا خىتاي ھاكىمىيىتى شەرقىي تۈركىستانغا قاراتقان ئىقتىسادى جەھەتتىكى پەرقلىق سىياسىتىنىڭ، ئۇيغۇرلارنىڭ خىتاي ھاكىمىيىتىگە بولغان ئۆچمەنلىكىنى كۈچەيتىۋاتقانلىقىنى ۋە پەيدىن - پەي شەرقىي تۈركىستاننى قولدىن چىقىرىپ قويۇش گىرداۋىغا ئاپىرىپ قويغانلىقىنى ھېس قىلىشقا باشلىغان. چۈنكى، شەرقىي تۈركىستاندا ئۇيغۇرلار بىر قەدەر زىچ توپلىشىپ ئولتۇراقلاشقان قەشقەر، ئاتۇش، خوتەن رايونلىرى، خىتاي ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن ئېچىش خارەكتېرلىك مەبلەغ سېلىنماي تاشلىۋېتىلگەن رايونلار ھېساپلىناتتى، خىتاي ھۆكۈمىتى يىللاردىن بېرى ئاساسلىق مەبلەغنى خىتايلار زىچ ئولتۇراقلاشقان شىخەنزە، كۈيتۇڭ، ئۈرۈمچى، كورلا، سانجى، قومۇل، ئالتاي قاتارلىق رايونلارغا سېلىپ كەلگەن ۋە ئېچىش خارەكتېرلىك ئۆختۈلۈق قۇرۇلۇشلارمۇ بۇ رايونلاردا ئېلىپ بېرىلغان ئىدى، خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ بۇ پەرقلىق سىياسىتى، شەرقىي تۈركىستاندا خىتايلار توپلىشىپ ئولتۇراقلاشقان رايونلار بىلەن ئۇيغۇرلار توپلىشىپ ئولتۇراقلاشقان رايونلار ئوتتۇرىسىدىكى ئىقتىسادى پەرقنىڭ شىددەت بىلەن ئېشىپ كېتىشىگە سەۋەپچى بولغان ئىدى. ئەلۋەتتىكى خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ پەرەز قىلغىنىدەك، بۇمۇ يەرلىك خەلقنىڭ خىتاي ھاكىمىيىتىگە بولغان ئارازىلىقىنى قوزغاۋاتقان ئامىللارنىڭ بىرى ئىدى.

ۋاڭ لېچۈەن بۇ ھەقتە قىلغان سۆزىدە ئالدى بىلەن، يەرلىك ئاممىدىن ئايرىلىپ، پۈتۈنلەي يېتىمسىراپ قالغان ۋە پۇخرالارغا بىر ئېغىز گېپىنىمۇ ئۆتكۈزەلمەيدىغان ھالغا چۈشۈپ قالغان ھەردەرىجىلىك ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرىنىڭ ئوپوزىنى قايتىدىن تىكلەش مەقسىدىدە، خوتەن رايونىدىكى ھەر دەرىجىلىك مەنسەپدارلارنىڭ « 3 چوڭ ئىنتىزام، 8 دىققەت » كە قەتئىي رىئايە قىلىپ، ئاممىنىڭ مەنپەئەتىگە زىيان (4 - بەتتە)

(بېشى 3 - بەتتە) يەتكۈزىدىغان ھادىسىلەردىن قېچىشى كېرەكلىكىنى، قوپاللىقنى تاشلاپ، ئاممىغا سىلىق - سىپايە بولۇشى كېرەكلىكىنى، ئاممىنىڭ پۇلىغا چوڭ يەپ چوڭ ئىچىدىغان چىرىك ئىستىلدىن خالىي بولۇپ، پۈتۈن ئامماللار بىلەن دېھقانلارنىڭ يۈكىنى يەڭگىللىتىشى لازىملىقىنى بايان قىلغان. ۋاڭ لېچۈەن بۇخىل تۈزۈمنى يولغا قويۇشنىڭ سەۋەپلىرى ھەققىدە ئىزاھات بېرىپ، « بۇ ئارقىلىق بىز كومپارتىيەنىڭ، خەلىق ھۆكۈمىتىنىڭ ۋە ھەردەرىجىلىك پارتىيىۋىلىك كادىرلارنىڭ خەلقنىڭ كۆڭلىدىكى ياخشى ئوبرازىنى قايتىدىن قولغا كەلتۈرۈشىمىز لازىم. ھازىرقى كادىرلار بىلەن ئامما ئوتتۇرىسىدىكى جىددى مۇناسىۋەتلەر دۈشمەنلەرگە ياخشى پۇرسەت يارىتىپ بەرمەكتە. بىزنىڭ كادىرلىرىمىز ھەمىشە ئاممىنىڭ مەنپەئەتىگە دەخىل - تەرۇز يەتكۈزىدۇ، بۇنىڭدىن دۈشمەن كۈچلەر ئاھايىتى ئاسان پايدىلىنىپ كېتىۋاتىدۇ » دەپ كۆرسەتكەن. دېمەك، ۋاڭ لېچۈەننىڭ بۇ سۆزلىرىدىن شۇ ئاھايىتى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇكى، خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ خوتەندىكى ھەر دەرىجىلىك ئەمەلدارلىرىغا پارىخورلۇق، چىرىكلىك قىلماسلىق ۋە ئاممىنىڭ مەنپەئەتىگە دەخىل - تەرۇز يەتكۈزمەسلىك ھەققىدە تەلىم بەرگەنلىكى، قانداقتۇر كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ بۇ پاسىق ئەمەلدارلارنى ئۇيغۇرلارغا چىن يۈرەكتىن ئىخلاس بىلەن خىزمەت قىلىشقا ئۈندىگەنلىكى ئەمەس. بەلكى بۇ ئارقىلىق يەرلىك خەلقنىڭ نارازىلىقىنى ۋاقىتلىق پەسەيتىش ۋە خىتايغا قارشى مىللى كۈچلەرگە پۇرسەت يارىتىپ بېرىشنىڭ ئالدىنى ئېلىشتىن ئىبارەت.

ئۇندىن باشقا ۋاڭ لېچۈەن ئۆز سۆزىدە يەنە. يەرلىك خەلقنىڭ كۆڭلىنى ئۆزىگە مايىل قىلىش ئۈچۈن، بۇنىڭدىن كېيىن خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ خوتەن رايونىدىكى ئۇيغۇرلارغا قارىتا ئاھايىتى كەڭ ئېتىبار بېرىش سىياسەتلىرىنى يولغا قويىدىغانلىقىنى قايتا - قايتا ئىزاھلىغان ۋە تارىختا ھېچ كۆرۈلۈپ باقمىغان دەرىجىدە ئاجايىپ چوڭ ۋە ئىنتايىن چىرايلىق ۋەدىلەرنى بەرگەن. ۋاڭ لېچۈەن بۇھەقتە تەپسىلى توختىلىپ، بۇنىڭدىن كېيىنكى بىر مەزگىل ئىچىدە دۆلەتنىڭ خوتەنگە قاراتقان ئىقتىسات ۋە ئاساسى قۇرۇلۇش ئەسلىھەلىرى جەھەتتىكى ياردەم مىقدارىنى ئاشۇرىدىغانلىقىنى، ئامما كوللىكتىپ ھالدا مەبلەغ يىغىپ قۇرۇلۇش ئېلىپ بارىدىغان ھالەتكە خاتىمە بېرىپ، خوتەندە ئېلىپ بېرىلىدىغان سۇ قۇرۇلۇشى، تاش يول قۇرۇلۇشى، ئايروپىلان ئىستانسىسى ۋە ئېلىكتىر ئىستانسىسى قۇرۇلۇشى، قۇدۇق قېزىش ... قاتارلىق پۈتۈن ئاممىۋى قۇرۇلۇشلارغا دۆلەتنىڭ تولۇق مەبلەغ ئاجرىتىدىغانلىقىنى، بۇنىڭدىن كېيىن بۇ قۇرۇلۇشلارغا پۇخرالاردىن پۇل يىغمايدىغانلىقىنى، پۇخرالارنىڭ ئىچىدە يىللىق ئاشلىق ئىشلەپچىقىرىش مىقدارى 300 كىلوگىرامغا يەتمەيدىغان كىشىلەرنىڭ دۆلەتكە ئاشلىق سېتىپ بېرىش ۋەزىپىسى ئەمەلدىن قالدۇرىدىغانلىقىنى، يىللىق ساپ كىرىمى 700 يۈەنگە يەتمەيدىغانلارنىڭ پۈتۈن باجلىرىنى كەچۈرۈم قىلىدىغانلىقىنى، ئەگەر خوتەندە ئاشلىق يېتىشمىسە دۆلەتنىڭ بۇيەرگە ئاشلىق يۆتكەپ بېرىدىغانلىقىنى. ھەتتا بۇنىڭدىن كېيىن ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە ماناش كارتى تارقىتىپ بېرىدىغانلىقىنى، ئۇلارنىڭ بىۋاستە بانكىغا بېرىپ ماناش ئالالايدىغانلىقىنى، پۇخرالارنىڭ داۋالىنىشى ئۈچۈن قولايلىق يارىتىپ بېرىدىغانلىقىنى. پاراۋانلىق جەھەتتىمۇ پۇخرالارنى ئالاھىدە ئېمتىيازدىن بەھرىمان قىلىدىغانلىقىنى ...بايان قىلغان. ئومومەن ۋاڭ لېچۈەن دۇنيادا بار چىرايلىق ۋەدىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئېغىزىدا بىر - بىرلەپ تىزىپ چىققان. ئۇ يەنە پۇخرالارنىڭ كۆڭلىنى مايىل قىلىشتىكى بەزى تاكتىكىلار ھەققىدە توختىلىپ، « بىزنىڭ كادىرلىرىمىز ھەمىشە ئاممىنىڭ مەنپەئەتىگە دەخىل - تەرۇز يەتكۈزگەچكە، دۈشمەنلەر بۇنىڭدىن ئاسانلا پايدىلىنىپ كېتىۋاتىدۇ، شۇڭا ئاممىنىڭ تۇرمىشىغا كۆڭۈل بۆلۈشىمىز، بەزى ئامما ئاپەتكە ئۇچرىسا، ئالاھىدە قىيىنچىلىققا دۇچ كەلسە، تەبىئى ئاپەت ياكى ئاغرىققا دۇچ كەلسە، بىز دەرھال يېتىپ بېرىپ ياردەم قىلىپ مەسىلىنى ھەل قىلىشىمىز كېرەك. بۇنىڭغا جىق پۇل كەتمەيدۇ، ئەمما پۇخرالارنىڭ كۆڭلىنى مايىل قىلغىلى بولىدۇ » دەپ كۆرسەتكەن. يەنى ۋاڭ لېچۈەن خوتەن خەلقىدىن ئۈمىتسىزلىنىپ بولغاندىن كېيىن، بىر ناز نەقلىنى تېپىشقا باشلىغان. ھەتتا ۋاڭ لېچۈەن كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ يۇقارقىدەك ئېتىبار بېرىش سىياسەتلىرىنى ئىلگىرى نېمە ئۈچۈن خوتەن رايونىدا يولغا قويمىغانلىقىغىمۇ ئاھايىتى چىرايلىق باھانە تاپقان ۋە بۇھەقتە ئىزاھات بېرىپ، « بىز بۇ بەلگىلىمىلەرنى ھازىرلا بېكىتىۋالغىنىمىز يوق، بۇھەقتە دۆلەتنىڭ خېلى بۇرۇنلا بەلگىلىمىسى بار ئىدى، سىلەر ياخشى ئەمەلىلەشتۈرەلمىدىڭلار، شۇڭا بۇنى چوقۇم ئەمەلىلەشتۈرۈشىمىز كېرەك » دېيىش ئارقىلىق، كوممۇنىستىك ھاكىمىيەتنى ئاقلاپ، مەسئۇلىيەتنى قول ئاستىدىكىلەرگە دۆڭگەپ قويغان.

ۋاڭ لېچۈەن ئۆز سۆزىدە يەنە، ئاتالمىش « ئاپتونوم رايون » نىڭ خوتەننى سەھىيە، پوچتا - تېلېگىراف، ئالاقە - ئۇچۇر، قاتناش - ترانسپورت، ئاشلىق قاتارلىق جەھەتلەردە ئالاھىدە مۇلازىمەت بىلەن تەمىنلەيدىغانلىقىنى بايان قىلىپ، « بۇ ئارقىلىق دۈشمەننى بازىسىز قالدۇرۇش كېرەك » دەپ تەكىتلىگەن، يەنى ۋاڭ لېچۈەن بۇ سۆزلىرى ئارقىلىق، ئۆزلىرىنىڭ يۇقارقىدەك ئېتىبار بېرىش سىياسەتلىرىنى يولغا قويۇشتىكى مەقسىدىنىڭ خالىس ھالدا خوتەن خەلقىگە بەخىت - سائادەت يارىتىش ئەمەس، ئەكسىچە خىتاي ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن « دۈشمەن » دەپ ئاتالغان خوتەندىكى مىللى مۇجاھىدلىرىمىزنى ئاممىدىن ئايرىش ئىكەنلىكىنى ئاشكارىلاپ قويغان. ۋاڭ لېچۈەن يەنە ھۆكۈمەتنىڭ قىلغان ھەربىر ياخشى ئىشىنى داغدۇغىلۇق ھالدا تەشۋىق قىلىپ ئاممىغا بىلدۈرۈش كېرەكلىكىنى ئالاھىدە تەكىتلىگەن، بۇ، كومپارتىيەنىڭ مىننەتخورلۇقىنى تولۇق ئىپادىلەپ بەرمەكتە.

ۋاڭ لېچۈەننىڭ يۇقارقى بايانلىرىنى ئومومى يۈزلۈك ئانالىز قىلغىنىمىزدا، شۇنداق دەپ يەكۈن چىقىرالايمىزكى، خوتەن رايونىدا تۇشمۇ - تۇشتىن ئېغىر زەربىگە ئۇچراپ ھالسىرىغان ۋە يەرلىك خەلقتىن ئايرىلىپ قېلىش گىرداۋىغا بېرىپ قالغان كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتى، « ئەگەر بۇ خەلقنىڭ تۇرمۇشىنى بىرئاز ياخشىلاپ قورسىغىنى تويغۇزۇپ قويساق بەلكىم بىسقىپ قالار » دېگەن قاراشقا كېلىپ قالغان، چۈنكى يەرلىك خەلقنىڭ ھىمايىسىدىن ئايرىلىپ قېلىش دېمەك، خوتەندىن ئايرىلىپ قېلىش دېمەكتۇر، بولۇپمۇ خوتەن خەلقىنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمىنىڭ خىتايغا قارشى مىللى مۇجاھىدلارغا ھېسداشلىق قىلىۋاتقانلىقى، خىتاي ھۆكۈمىتىنى ئاخىرقى ھېساپتا مۇشۇ يولنى تاللاشقا مەجبۇر قىلغان، ماھىيەتتە بولسا بۇ، بىر مەھەل كۆرەڭلەپ خۇدىنى يوقاتقان خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ خوتەن خەلقىگە تىز پۈكلەنلىكىدىن ئىبارەتتۇر، خالاس! ئەلۋەتتەكى، رەھىمسىز خىتاي ھاكىمىيىتى يۇقارقىدەك ئېتىبار بېرىش سىياسەتلىرىنى ئۆزلىگىدىن رازىمەنلىك بىلەن قىلىۋاتقىنى يوق، كۆرەش، شىرنەلى باشلىقىدىكى ئۇيغۇر ئەزىمەتلىرىنىڭ ئۆلۈمدىنمۇ قورۇقمايدىغان ئىگىلمەس - سۇنماس روھى ۋە ئۇلارنى باغرىغا مەھكەم باسقان خوتەن خەلقىنىڭ بىرلىك - باراۋەرلىكى - ئاخىرقى ھېساپتا خىتاي ھۆكۈمىتىنى بويۇن ئەگدۈردى، بۇ، پۈتۈن شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئۈرنەك ئېلىشىغا تېگىشلىك بىر ھادىسە!

بۇيەردە شۇ ئۇقتىنى ئالاھىدە ئەسكەرتىپ ئۆتمەكچىمىزكى، خىتاي ھاكىمىيىتى « يەرلىك ئۇيغۇرلارنىڭ قۇرسىقىنى تويغۇزساقلا ھەممە مەسىلە ھەل بولىدۇ » دەپ قارىغان، بۇ، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ ئۇيغۇر خەلقىنى ئىنسان قاتارىدا كۆرمىگەنلىكىنى ۋە يەم بېرىپ قويسىلا مەرىمەي جىمىقىپ قالىدىغان قويغا ئوخشۇتۇپ قالغانلىقىنى ئىسپاتلاپ تۇرماقتا. ئەلۋەتتە، ئامراتلىق ۋە ئاچ - يالىڭاچلىق، خوتەن رايونىدا خىتايغا قارشى سىللى ھەرىكەتلەرنىڭ ئۇلغىيىپ كېتىشىگە سەۋەپچى بولۇۋاتقان ئامىللار قاتارىدىن ئورۇن ئېلىپ كەلمەكتە، ئەمما شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ، جۈملىدىن خوتەن خەلقىنىڭ ئېھتىمۇ بەكىرەك مۇھتاج ۋە تەشنا بولۇۋاتقىنى - ئىنسانلارغا خاس بولغان مىللى، دىنى، قانۇنى ھەق - ھوقۇقلار ۋە ئۆزىگە ئۆزى خوجابولۇپ ھۆر، ئەركىن، مۇستەقىل ياشاش ئارزۇسىدىن ئىبارەت!

12. قىرى كوممۇنىستلارنى ۋە سادىق غالچىلارنى قوغداش چارىلىرى

شەرقىي تۈركىستاندا ئۇيغۇرلار ئىچىدىكى قىرى كوممۇنىستلارنىڭ ئاستا - ئاستا كومپارتىيەدىن ئۇزاقلىشىپ، پەيدىن - پەي مەسجىتلەرنىڭ يولىنى تۇتىۋاتقانلىقى ۋە يەرلىك خەلق ئارىسىدا كومپارتىيەگە جان كۆيدۈرىدىغان ساداقەتمەن ئىبىسانلارنىڭ بارغانسىرى ئازىيىپ كېتىۋاتقانلىقى، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ دەردىگە دەرت قوشقان ۋە بۇخىل خەتەرلىك ۋەزىيەتنى ئوڭشاش ئۈچۈن، بىرقاتار جىددى تەدبىرلەرنى يولغا قويۇشقا مەجبۇر بولغان.

ئاتالمىش « ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم » نىڭ سېكرىتارى ۋاڭ لېچۈەن خوتەندە قىلغان مەخپى دوكلاتىنىڭ 11 - قىسمىدا، قىرى كوممۇنىستلار، كادىرلار، پارتىيەگە سادىق ئاكتىپ ئۇنسۇرلارنى ماددى ۋە سىياسى جەھەتتە ئالاھىدە ئىمتىيازلاردىن بەھرىمەن قىلىپ، ئۇلارنىڭ كومپارتىيەگە بولغان مېھرى - شەپقىتىنى قايتىدىن قولغا كەلتۈرۈش، شۇنداقلا شەرقىي تۈركىستاندىكى مىللى مۇجاھىتلىرىمىز تەرىپىدىن ئېتىپ ئۆلتۈرۈلگەن سادىق غالچىلارنىڭ ئائىلە - تاۋاباتلىرىنى ماددى ۋە مەنىۋى جەھەتتىن مۇكاپاتلاش ئارقىلىق، تېخىمۇ كۆپلىگەن سادىق غالچىلارنىڭ ئوتتۇرىغا چىقىشىنى قولغا كەلتۈرۈش ھەققىدە قول ئاستىدىكى مەنسەپدارلارغا ئالاھىدە بۇيرۇق بەرگەن.

ۋاڭ لېچۈەن بۇھەقتە تەپسىلى توختىلىپ ئەينەن مۇنداق دېگەن: « ھەردەرىجىلىك رەھبىرى كادىرلار پېشقەدەم پارتىيە ئەزالىرىنى، پېشقەدەم كادىرلارنى ۋە پېشقەدەم ئاكتىپلارنى يوقلاش ۋە ئۇلاردىن ھال سوراش پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇشى كېرەك. بىز ھەرخىل ئامماللار بىلەن پارتىيە ۋە خەلققە ئەچچە 10 يىللاپ خىزمەت قىلغان، پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن كومپارتىيەگە خىزمەت قىلغان 3 خىل پېشقەدەملەرنىڭ قىيىنچىلىقىنى ۋە مەسىلىرىنى ھەل قىلىشىمىز لازىم، بۇ كىشىلەرنىڭ ئاخىرقى ئۆمرى ئېچىنىشلىق ھالغا چۈشۈپ قالماسلىقى كېرەك ... ئۇلار بىلەن ھەر زامان ئالاقە ئورنۇتۇپ، بەزى موھىم پائالىيەتلەردە ئۇلارنى رەئىس سەھنىسىگە چىقىرىشىمىز ۋە سىياسى جەھەتتە ئىمتىيازغا ئىگە قىلىشىمىز لازىم، ھەرگىزمۇ ئۇلارنى روھى جەھەتتە مەسجىتلەرگە مۇھتاج ھالغا چۈشۈرۈپ قويماسلىقىمىز كېرەك ... ئومومەن ئېيتقاندا، خەلقنىڭ كۆڭلىنى مايىل قىلىش قۇرۇلۇشىغا ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىشىمىز لازىم ».

ھۆرمەتلىك ۋەتەنداشلار، ۋاڭ لېچۈەننىڭ يۇقارقى سۆزلىرى، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندا تاشقى جەھەتتە خەلقتىن، ئىچكى جەھەتتە ئەچچە 10 يىللاپ كومپارتىيەنىڭ ئارقىسىدىن سوكۇلداپ يۈرگەن « پېشقەدەم » لىرىدىن ۋە سادىق خىزمەتكارلىرىدىن ئايرىلىپ قېلىۋاتقانلىقىنى ئېنىق كۆرسىتىپ تۇرماقتا. ھەقىقەتەنمۇ ۋاڭ لېچۈەننىڭ يۇقۇرىدا بايان قىلغىنىدەك، يېقىنقى يىللاردىن بۇيان شەرقىي تۈركىستاندا ئۇيغۇر مىللىتىدىن بولغان پېشقەدەم كوممۇنىستلار، پېنسىيەگە چىققان مەنسەپدار ۋە كادىرلارنىڭ خېلى كۆپ قىسمى مەسجىتلەرگە يۈزلىنىپ، ئاخىرقى ئۆمرىنى جامائەت بىلەن بىرگە ئۆتكۈزۈشكە ئادەتلەنگەن ئىدى. ئۇلارنىڭ بۇ يولنى تاللىشىدا تۆۋەندىكىدەك ئىككى خىل سەۋەپ بار ئىدى: بىرىنچىدىن، بۇ بېچارىلەرنىڭ خېلى كۆپ قىسمى ئۆزلىرىنىڭ كومپارتىيە تەرىپىدىن بىر ئۆمۈر ئالدانغانلىقىنى، كوممۇنىستىك ئاڭ ۋە ئىدېئولوگىيەنىڭ ئىنسانلارغا بەخت - سائادەت ئەمەس، ئەكسىچە بالا - قازا ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى، خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ ئۆزلىرىنى ئۆز مىللىتىگە ۋە ئۆز خەلقىگە قارشى قوللانغانلىقىنى ۋە ئاخىرقى ھېساپتا

(داۋامى 5 - بەتتە)

(بېشى 4 - بەتتە) ئۇز خەلقىدىن ئايرىپ، ئەسكى جۇۋىنى تاشلىغاندەك چۆرۈپ تاشلىۋەتكەنلىكىنى چۈشۈنۈپ يەتكەن، شۇڭا ئۇلار پەيدىن - پەي جامائەتكە يۈزلىنىپ، ئۆز خەلقى بىلەن قايتىدىن پۈتۈنلىشىشنىڭ كويىغا چۈشكەن.

ئىككىنچىدىن، يېقىنقى يىللاردىن بۇيان شەرقىي تۈركىستاننىڭ ھەممىلا رايونلىرىدا ئەۋج ئېلىۋاتقان مىللىي مۇناپىقلارغا ۋە مىللىي ساتقۇنلارغا زەربە بېرىش ۋە ئۇلارنى يېتىم قالدۇرۇش ھەرىكەتلىرىمۇ، يۇقارقىدەك پېشقەدەم كوممۇنىستلارنى ھەق يولنى تاللاشقا ۋە ئۆز خەلقى بىلەن پۈتۈنلىشىشكە مەجبۇر قىلىۋاتقان ئاساسلىق ئامىللارنىڭ بىرى ئىدى. چۈنكى كېيىنكى مەزگىللەردە شەرقىي تۈركىستاندا ئۆز خەلقىغە قىلمىغان ئەسكىلىكلىرى قالمىغان ۋە ئۇرغۇنلىغان بىگۇناھ ئۇيغۇرلارنىڭ ئېچىنىشلىق ھالدا ئۆلۈپ كېتىشىگە، تۈرمىلەرگە تاشلىنىشىغا ۋە ئائىلىسىنىڭ خانىۋەيران بولۇپ كېتىشىگە سەۋەبچى بولۇۋاتقان ئەشەددىي مىللىي ساتقۇنلارغا مەخسۇس زەربە بېرىدىغان كۆپلىگەن يوشۇرۇن قوراللىق گۇرۇپپىلار قۇرۇلغان ئىدى. مەسىلەن، 1996 - يىلى 5 - ئاينىڭ 12 - كۈنى سەھەردە ئاتالمىش « ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەش » نىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ۋە قەشقەر ھېيتگاھ مەسچىتىنىڭ ئىمامى ھارۇنخان ھاجى قەشقەردە بىر گۇرۇپ ئۇيغۇر ياشىنىڭ تۇيۇقسىز زەربىسىگە ئۇچرىدى. ئەينى چاغدا خىتاي مەتبۇئاتلىرىدا ھارۇنخان ھاجىنىڭ 21 يېرىگە پىچاق تىقىلغانلىقى، ئەمما جىددىي قۇتقۇزۇش ئارقىلىق ھاياتىنىڭ ساقلاپ قېلىنغانلىقى خەۋەر قىلىنغان ئىدى. بۇ ۋەقە ئەينى چاغدا پۈتۈن شەرقىي تۈركىستاننى زىل - زىلىگە سالغان ئىدى. ھارۇنخان ھاجىمنىڭ ھېيتگاھ مەسچىتىدە جامائەتكە كومپارتىيەنىڭ سىياسىتىنى، پىلانلىق تۇغۇتنى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى تەشۋىق قىلغانلىقى، خىتاي ھاكىمىيتى بىلەن بىرلىشىپ قەشقەردىكى دىنىي ئۆلىمالارغا زىيانكەشلىك قىلغانلىقى، بۇ بىر گۇرۇپ ئۇيغۇر ياشىنىڭ ئالدى بىلەن ئۇنى زەربە بېرىش نىشانى قىلىپ تاللىشىغا سەۋەبچى بولغان ئىدى. يەنە شۇيىلى 5 - ئاينىڭ ئاخىرلىرىدا شىڭخا ناھىيىلىك سىياسىي كېڭەشنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ھاكىم قارى ھاجى بىر گۇرۇپ قوراللىق ئۇيغۇر تەرىپىدىن ئېتىپ ئۆلتۈرۈلدى، بۇنىڭمۇ قىلمىش - ئەتمىشلىرى ھارۇنخان ھاجىنىڭكىگە ئوخشىشىپ كېتەتتى. بۇخىل زەربە بېرىش ھەرىكەتلىرى تاكى ھازىرغا قەدەر ئىزچىل ھالدا داۋاملىشىپ كەلدى ۋە بۇ جەرياندا يەرلىك خەلق تەرىپىدىن « ئەڭ ئەشەددىي مىللىي مۇناپىق » دەپ قارالغان ۋە سىيسق ناملىرى ھەممە يەرگە پۇر كەتكەن كۆپلىگەن كەسپىي ۋە ئىستىن سىرتقى جاسۇسلار مىللىي مۇجاھىدلىرىمىز تەرىپىدىن ئېتىپ ئۆلتۈرۈلدى.

13. ئۇيغۇر خەلقىنىڭ قىزىلپاچاقلارغا قاراتقان 6 خىل جازالاش تەدبىرى

شەرقىي تۈركىستاننىڭ ھەرقايسى رايونلىرىدىكى يەرلىك خەلق مىللىي مۇناپىقلارغا قارىتا بەزى چەكلەش تەدبىرلىرىنى قوللىنىپ، ئۇلارنى ئامما ئىچىدە يېتىم قالدۇرۇپ، روھىي جەھەتتىن قاتتىق زەربە بېرىش تاكتىكىسىنى قوللىنىپ كەلدى. مەسىلەن، خىتايچە « خوتەن گېزىتى » نىڭ 99 - يىلى 9 - ئاينىڭ 18 - كۈندىكى سانىدا ئېلان قىلىنغان بىرپارچە سىياسىي مۇلاھىزىدە، « مىللىي بۆلگۈنچىلەر پارتىيىۋىلىك كادىرلىرىمىزغا قارىتا، « كۆرگەندە سالام بەرمەسلىك، ھېيت - بايراملاردا پەتە قىلىپ بارماسلىق، ئاغرىپ قالسا يوقلىماسلىق، قىيىنچىلىققا ئۇچرىسا ياردەم قىلماسلىق، قۇدا - باجا بولماسلىق، ئۆلسە نامىزىنى چۈشۈرمەسلىكتىن ئىبارەت 6 خىل ۋاستىنى قوللىنىۋاتىدۇ » دەپ بايان قىلىنغان ئىدى. پاراسەتلىك ئۇيغۇر خەلقىنىڭ بۇ 6 خىل ۋاستىسىنىڭ شەقىقەتەنمۇ شەرقىي تۈركىستان مىقياسىدا ئۆز كۈچىنى كۆرسەتكەنلىكى، بىچارە ۋاڭ لېچۈەننىڭ يۇقۇرىدا بايان قىلىپ ئۆتكەن « پارتىيىۋىلىك كادىرلىرىمىزنى روھىي جەھەتتە مەسجىتلەرگە مۇھتاج ھالغا چۈشۈرۈپ قويماسلىقىمىز كېرەك » دىگەن بىرجۈملە سۆزىنىڭ ئۆزىدىنلا تولۇق مەلۇم بولۇپ تۇرماقتا.

ۋاڭ لېچۈەن خوتەندە قىلغان مەخپىي سۆزىدە يەنە، كومپارتىيەنى دەپ جىنىدىن ئايرىلىپ قالغان ئۇيغۇرلارنىڭ ئىنىلە - تاۋاباتلىرىغا ئالاھىدە ئېتىبار بېرىش ۋە بۇ ئارقىلىق تېخىمۇ كۆپلىگەن ئۇيغۇرلارنىڭ كومپارتىيە ئۈچۈن جېنىنى پىدا قىلىشىنى قولغا كەلتۈرۈش ھەققىدىمۇ ئالاھىدە توختۇلۇپ ئەينەن مۇنداق دىگەن:

« ئىنقىلاۋى قۇربانلىرىمىزغا، بولۇپمۇ بۇ يىللاردىن بۇيان مىللىي بۆلگۈنچىلەرنىڭ زوراۋانلىق، تېرورىستلىك ھەرىكەتلىرىگە قارشى تۇرۇش جەريانىدا قۇربان بولغان قەھرىمانلىرىمىزنىڭ ئائىلە - تاۋاباتلىرىغا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلۈشىمىز ۋە ئۇلارنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرىشىمىز كېرەك، بىرقېتىم داغدۇغىلۇق دەپنە مۇراسىمى ئۆتكۈزۈپ كۆمۈپ قويۇش بىلەنلا كۇپايە قىلماي، ئۇلارغا ئاخىرغىچە ئىگە چىقىشىمىز كېرەك. دۆلەتكە تۆھپە قوشقان كادىرلىرىمىزنى، بولۇپمۇ ئاساسىي قاتلام كادىرلىرىمىزنى ئالاھىدە ئىمتىيازدىن بەھرىمان قىلىشىمىز، ئۇلارنىڭ بالا - چاقىسىغا ۋە ئۇلارنىڭ ئاخىرقى ئۆمرىگە كۆڭۈل بۆلۈشىمىز لازىم. بۇ ئارقىلىق بىز كىشىلەرنى، كومپارتىيەگە ئەگىشىپ خاتا قىلماپتۇق، كومپارتىيە ئىشەنچلىك ئىكەن، ساڭا ئاخىرغىچە ئىگە بولىدىكەن، ئىش قىلىپ بەرگەن چېغىڭدا سېنى قوللايدىكەن، ئىش قىلمىغان چېغىڭدىمۇ ساڭا كۆڭۈل بۆلىدىكەن، دىگەن تونۇشقا ئەكېلىشىمىز لازىم ».

ھۆرمەتلىك ۋەتەنداشلار، خۇددى ۋاڭ لېچۈەننىڭ يۇقۇرىدا بايان قىلغىنىدەك، كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمىتى ئۆزلىرىنىڭ سادىق قۇللىرىغا جاسارەت بېرىش ۋە ئۇلارنىڭ ئىتائەتمەنلىكىنى مەڭگۈ قوغداپ قېلىش مەقسىدىدە، يېقىنقى مەزگىللەردىن بۇيان ئالاھىدە خىزمەت كۆرسەتكەن بۇخىل كىشىلەرنى ناھايىتى زور مىقداردا نەق پۇل بىلەن مۇكاپاتلاش، ئۆلگەنلىرى ئۈچۈن ناھايىتى ھەشەمەتلىك دەپنە مۇراسىمى ئۆتكۈزۈش ئۇسۇلىنى قوللىنىپ كەلگەن ئىدى. مەسىلەن، ئۆتكەن يىلى 9 - ئاينىڭ 5 - كۈنى خىتاي ھۆكۈمىتى خوتەن شەھرىدە تارىختا ھېچ كۆرۈلۈپ باقمىغان دەرىجىدە ھەشەمەتلىك دەپنە مۇراسىمى ئۆتكۈزۈپ، ئۇندىن بىركۈن بۇرۇن خوتەن مېھمانخانىسىنىڭ ئائىلىلىكلەر قورۇسىدا يۈزبەرگەن قوراللىق توقۇنۇشتا، خوتەندىكى قارشىلىق كۆرسۈتۈش كۈچلىرىنىڭ رەھبىرى كۆرەش تەرىپىدىن ئېتىپ ئۆلتۈرۈلگەن ئۇيغۇر ساقچى تۇرسۇن توختىنى ئۇ دۇنياغا ئۇزۇتۇپ قويغان ئىدى. تېخىمۇ كۈلكىلىك يېرى شۇكى، خىتاي ھۆكۈمىتى تۇرسۇن توختىنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ تەلىۋىگە ئاساسەن ئۇنىڭ جەسىدىنى خوتەندىكى 100 دىن ئارتۇق ئەمەلدارنىڭ ھەمراھلىقىدا خوتەندىكى « ئىتتىپاق مەسجىدى » گە ئېلىپ كېلىپ نامىزىنى چۈشۈرۈشكە مەجبۇر بولغان ئىدى. دىمەك، خىتاينىڭ بىر سادىق ساقچىسىنىڭ جەسىدىمۇ چۆگىلەپ كېلىپ ئاخىرقى ھېساپتا يەنىلا ئۇيغۇرنىڭ مەسچىدىنى تاپقان ئىدى: ئۇندىن باشقا يەنە ئۆتكەن يىلى 11 - ئاينىڭ 22 - كۈنى كېچىدە خوتەننىڭ يېڭىئاۋات يېزىسىدىكى سادىق كومپارتىيە ئەزاسى ئىمىن دىمىن، خىتاي ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن ئۆتۈش بۇيرۇقى چۈشۈرۈلگەن بىر مۇجاھىدنى خىتايغا تۇتۇپ بېرىمەن دەپ جېنىدىن ئايرىلىپ قالغىلى تاس قالغان ۋە ئېغىر يارىلىنىپ دوختۇرخانىدا سەكراتتا يېتىپ قالغان ئىدى، ئۇمۇ خىتاي خوجايىنلىرىنىڭ ئالاھىدە ئىلتىپاتىغا ئېرىشىپ، خىتاي مەتبۇئاتلىرىدا ماختاپ كۆككە كۆتۈرۈلگەن ۋە ئۇرغۇن نەق پۇل بىلەن مۇكاپاتلىنغان ئىدى، ئەملىيەتتە بولسا خىتاي ھاكىمىيتى بۇ بىچارىنى ماختايمىز دەپ تېخىمۇ سېسىتىۋەتتى ۋە تالا - تۈزگە چىقالمايدىغان ھالغا ئەكىلىپ قويدى.

گەرچە خىتاي ھۆكۈمىتى ئۆتكەن يىلى 8 - ئايدىن بۇيان خوتەن رايونىدا يۇقارقىدەك ئۇسۇللار بىلەن ناھايىتى زور تىرىشچانلىق كۆرسەتكەن بولسىمۇ، ئەمما خىتاي مەتبۇئاتلىرىدىن مەلۇم بولۇشىچە، 1 مىليون 460 مىڭدىن ئارتۇق ئۇيغۇر ياشايدىغان خوتەن دىيارىدا خىتاي ھاكىمىيتى ئۈچۈن جېنىنى ساتقان ئۇيغۇردىن ئاران 2 - 3 كىشى چىققان! ئەلۋەتتىكى بۇ، خوتەن خەلقىنىڭ بۇخىل كىشىلەرگە قاراتقان « كۆرگەندە سالام بەرمەسلىك، ھېيت - بايراملاردا پەتە قىلىپ بارماسلىق، ئاغرىپ قالسا يوقلىماسلىق، قىيىنچىلىققا ئۇچرىسا ياردەم قىلماسلىق، قۇدا - باجا بولماسلىق، ئۆلسە نامىزىنى چۈشۈرمەسلىك » دىگەن 6 خىل پىرىنسىپىنىڭ ئېلىپ كەلگەن ئۈنۈمىدىن ئىبارەت، خالاس!

14. مىللىي قەھرىمان كۆرەش - ئۇيغۇر خەلقىنىڭ قەلبىدە ياشىماقتا

شەرقىي تۈركىستاندا كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيتى تەرىپىدىن « دۈشمەن » دەپ ئېلان قىلىنغان مىللىي مۇجاھىتلىرىمىزنىڭ ھەممىسىنىڭ يەرلىك خەلق تەرىپىدىن « مىللىي قەھرىمان » دەپ قارالغانلىقى ۋە ئۇلارنىڭ خىتاي ھاكىمىيتىگە قارشى ئېلىپ بارغان كۈرەشلىرىنىڭ ئۇيغۇر خەلقى ئىچىدە تىللاردا داستان بولۇپ كەلگەنلىكى، مۇستەبىت خىتاي ھاكىمىيتىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندا قاتتىق داۋالغۇچقا دۇچ كەلگەنلىكىنى ۋە ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ئىدىئولوگىيە جەھەتتە خىتايغا قارشى ئومۇمىي يۈزلۈك بىرلەشكەنلىكىنى كۆرسۈتۈپ تۇرماقتا.

ئاتالمىش « ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم » نىڭ سېكرىتارى ۋاڭ لېچۈەن خوتەندە قىلغان مەخپىي دوكلاتىنىڭ 13 - قىسمىدا، خوتەندىكى مىللىي مۇجاھىتلىرىمىزنىڭ رەھبىرى مەرھۇم كۆرەشنى يەرلىك خەلقنىڭ « بىزنىڭ ياخشى قېرىندىشىمىز ۋە مىللىي قەھرىمانىمىز » دەپ تەرىپلەپ كېلىۋاتقانلىقىنى، شۇڭا بارلىق چارىلەرنى قوللىنىپ، خەلقنىڭ قەلبىدىكى كۆرەشنى ھەققىي يوسۇندا ئېتىپ ئۆلتۈرۈش كېرەكلىكىنى بايان قىلغان. ۋاڭ لېچۈەن بۇ ھەقتە توختۇلۇپ ئەينەن مۇنداق دىگەن: « دۆلەتنىڭ بىخەتەرلىكىگە زىيان سېلىپ بۆلگۈنچىلىك قىلىۋاتقان ئاشۇ يامان كىشىلەرنى باش كۆتۈرۈپ چىققان ھامان يوقۇتۇشىمىز ھەمدە مەڭگۈ باش كۆتۈرۈپ چىقالمايدىغان قىلىۋېتىشىمىز لازىم، بىز كۆرەش گۇرۇھىنى پاش قىلىش ئارقىلىق، ئاخىرقى ھېساپتا بۇ گۇرۇھنىڭ جىنايى قىلمىشلىرىنى بېكىتىپ چىقتۇق، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى كۆرەشنىڭ جىنايى قىلمىشلىرى دەپ ئېيتالايمىز، جىنايى ئىشلار قانۇنى بويىچە ئېيتقاندا ئۇ باش جىنايەتچىدىن ئىبارەت، گەرچە بەزى ئىشلارنى ئۇ ئۆز قولى بىلەن قىلمىغان بولسىمۇ، ئەمما ئۇ جىنايەتنىڭ ۋە بالا - قازانىڭ بېشى ھېساپلىنىدۇ، شۇڭا ئۇنى ياخشى پاش قىلىشىمىز، ياخشى كۆرەش قىلىشىمىز ۋە ئۇنى كۆرەش قىلىپ سېسىتىشىمىز لازىم. ھازىر يەنە بەزى كىشىلەر كۆرەشنى « ياخشى قېرىندىشىمىز، مىللىي قەھرىمانىمىز » دەۋاتىدۇ، شۇڭا ئۇنى كۆرەش قىلىپ سېسىتمىساق بولمايدۇ، بىز ھەرگىزمۇ « ئۇنى ئېتىپ ئۆلتەردۇق، ھەممە ئىش تۈگىدى » دەپ قارىماسلىقىمىز لازىم. بىز ئۇنىڭ جىنايى قىلمىشلىرىنى ياخشى رەتلەپ چىقىپ، ئۇنى خەلقنىڭ قەلبىدە ھەقىقىي يوسۇندا ئېتىپ ئۆلتۈرۈشىمىز كېرەك! ».

ھۆرمەتلىك ۋەتەنداشلار، ۋاڭ لېچۈەننىڭ يۇقارقى سۆزلىرىدىن بىز، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيتىنىڭ رەھىمسىز ۋە ياۋۇز قىياپىتىنى تېخىمۇ ئوچۇق كۆرۈۋالايمىز. مىللىي قەھرىمانىمىز كۆرەشنى ۋەھشىلەرچە شېھىت قىلىپ پۇغانى چىقمىغان خىتاي مۇستەملىكىچىلىرى، ئەمدىلىكتە بولسا ئۇنىڭ پاك نامىنى سېسىتىش ۋە ئۇنىڭ خوتەن خەلقىنىڭ قەلبىگە چوڭقۇر يىلتىز تارتقان روھىنى ئۆلتۈرۈشنىڭ پېيىگە چۈشكەن. ئەمما خىتاي ھۆكۈمىتى ساپ ئالتۇننى ھېچبىر ئەرسىنىڭ چىرىتالمايدىغانلىقىنى ۋە ئىنسانلارنىڭ قەلبىدە يىلتىز تارتقان بىرنى ھېچبىر كۈچنىڭ يوقۇتالمايدىغانلىقىنى

(داۋامى 6 - بەتتە)

(بېشى 5 - بەتتە) ئىبىدىن چىقىرىپ قويغان. ئەملىيەت شۇنى ئىسپاتلاپ تۇرماقتىكى، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتى بۇ مىللىي كۆرەشچىلەرنى سېستىشقا ئۇرۇنغانسېرى، ئۇلار شۇنچە پارلىماقتا ۋە ئۇلارنىڭ ئۇيغۇر خەلقى ئىچىدىكى ئىناۋىتى شۇنچە يۇقۇرى كۆتۈرۈلمەكتە، ماھىيەتتە بولسا خىتاي ھاكىمىيىتى ئۆزىنى ئۆزى سېسىتىپ، ئۆزىنىڭ گۆرىنى ئۆزى قېزىپ كەلمەكتە!

ھۆرمەتلىك ۋەتەنداشلار، سىزلەرگە مەلۇم بولسا كېرەك، خوتەن رايونىدىكى مىللىي مۇجاھىتلىرىمىزنىڭ رەھبىرى كۆرەش ئۆتكەن يىلى 9 - ئاينىڭ 4 - كۈنى كېچىدە خوتەن مېھمانخانىسى ئائىلىلىكلەر قوروسىدىكى 102 - نومۇرلۇق ئۆيدە يوشۇرۇنۇپ ياتقاندا ئاشكارىلىنىپ قېلىپ، خىتاي ساقچىلىرىنىڭ قاتمۇ - قات قورشاۋىغا چۈشۈپ قالغان ئىدى. خىتاي ساقچىلىرى ئۇنى تەسلىم بولۇشقا ئۈندىگەندە، بۇ قەيسەر يىگىت تاپانچىسىدىن خىتاي ساقچىلىرىغا ئوق چىقىرىش ئارقىلىق جاۋاپ قايتۇرىدۇ ۋە ئۆزى يەككە - يىگانە ھالدا 100 دىن ئارتۇق خىتاي ساقچىسىغا قارشى تۇپ - توغرا 15 مىنۇت قاتتىق جەڭ قىلىدۇ. ئاخىرى خىتاي ساقچىلىرى ئۇينىڭ ئىچىگە كۆزدىن ياش ئاققۇزىدىغان بومبا ئېتىپ، ئارقىدىن تۈگگۈدەك چىقىرىشىپ ئۆيگە باستۇرۇپ كىرىدۇ، بۇ جەرياندا باتۇر يىگىت كۆرەش ئۆزىنىڭ ئالدىغا بىرىنچى بولۇپ ئېتىلىپ كەلگەن قىزىلپاچاق ساقچى تۇرسۇن توختى ئەخمەتنى ئېتىپ ئۆلتۈرىدۇ، قاتتىق ئالاقزادە بولغان خىتاي ساقچىلىرى، كۆرەشكە يېقىنلىشىشقا جۈرئەت قىلالماي، ئۇنى قالايمىقان ئوق يامغۇرىغا تۇتىدۇ. بەختكە قارشى ئۇنىڭغا ئوق تېگىپ مەرتلەرچە قۇربان بولىدۇ. ئەينى چاغدا خىتاي مەتبۇئاتلىرىدىمۇ بۇ ھەقتە ئاھايىتى تەپسىلى خەۋەر بېرىلگەن ئىدى.

ئۆتكەن يىلى « خوتەن شەھەرلىك پارتكوم » تەرىپىدىن تارقىتىلغان 43 - نومۇرلۇق مەخپىي ھۆججەتتە بايان قىلىنىشىچە، « كۆرەش » دىگەن نامدا ئوتتۇرىغا چىققان بۇ مىللىي قەھرىمانىمىزنىڭ ئەسلى ئىسمى ئابدۇرېھىم مامۇت بولۇپ، خوتەن شەھرىگە قاراشلىق لاسكۈي بازىرىدىن ئىكەن. مەزكۇر ھۆججەتتە بايان قىلىنىشىچە، ئۆتكەن يىلنىڭ باشلىرىدا چەتئەلدىن كىرگەن ئوسمان مىجىت، مەمەت راخمان قاتارلىق ئىككى نەپەر ياش ۋەتەندىكى ئابدۇسالام ئىسىملىك ياش بىلەن بىرلىشىپ مەخپىي ھالدا خىتايغا قارشى يەر ئاستى تەشكىلات قۇرغان ۋە خىتايغا قارشى رەسمىي ھەرىكەتكە كىرىشكەن، ئەمما ئانچە ئۇزۇن ئۆتمەيلا ئوسمان مىجىت بىلەن مەمەت راخمان پاش بولۇپ قېلىپ خىتاي ساقچىلىرىنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالغان، بەختكە يارىشا ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئابدۇسالام دىگەن يىگىت قۇرتۇلۇپ قېلىپ، دەرھال خوتەن رايونىغا كېلىپ يوشۇرۇنغان ۋە خوتەندە مەمەت ئابلىز ۋە كۆرەشلەر بىلەن بىرلىشىپ، تەشكىلاتنى قايتىدىن جانلاندۇرۇپ، مەخپىي ھالدا ئەزا تەرەققىي قىلدۇرۇش ئىشلىرىنى ئېلىپ بارغان، ئەپسۇسكى بۇ جەرياندا ئابدۇسالام ئىسىملىك مۇجاھىدىمىز ئاشكارىلىنىپ قېلىپ، خىتاي ساقچىلىرى بىلەن جەڭ قىلىپ مەرتلەرچە شېھىت بولغان، مەمەت ئابلىزمۇ خىتاي ساقچىلىرىنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالغان. تەشكىلاتنىڭ رەھبەرلىك قاتلىمىدا يالغۇز قالغان كۆرەش قىلچە ئۇمىتسىزلەنمەي، شەرقىي تۈركىستاننىڭ ھەممىلا جايلىرىدا يوشۇرۇنۇپ يۈرۈپ، بىر تەرەپتىن خىتاي ھاكىمىيىتىگە قارشى ھەرىكەت ئېلىپ بېرىپ، يەنە بىر تەرەپتىن تەشكىلاتنى كۈچەيتىپ تىرىشقان ۋە قىسقىغىنا مۇددەت ئىچىدە ئۈرۈمچى، تۇرپان، ئىلى، ئاقسۇ، قەشقەر، خوتەن قاتارلىق رايونلاردا شۆبە تەشكىلاتلارنى قۇرغان. ئۆتكەن يىلنىڭ ئوتتۇرلىرىدا كۆرەش يوشۇرۇن ھالدا خوتەن رايونىغا كېلىپ، خوتەننى بازا قىلىپ، خوتەن شۆبىسىنىڭ مەسئۇلى شىرنەلى بىلەن بىرگە خىتاي ھاكىمىيىتىگە قارشى يوشۇرۇن ھالدا ھەرىكەتكە كىرىشكەن. « خوتەن شەھەرلىك پارتكوم » نىڭ يۇقارقى ھۆججىتىگە ئاساسلانغاندا، كۆرەش بىلەن شىرنەلى خوتەننىڭ ئۆزىدىنلا 200 دىن ئارتۇق ئەزا تەرەققىي قىلدۇرغان ۋە ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى 180 دىن كۆپرەك ئۇيغۇر يىگىتكە قول بومبىسى ياساش تېخنىكىسىنى ئۆگەتكەن ھەمدە قىسقىغىنا ۋاقىت ئىچىدە 2700 تانە قول بومبىسى ياساپ چىققان. گەرچە كۆرەش ئۈرۈمچى، تۇرپان، غۇلجا، ئاقسۇ، قەشقەر، خوتەن قاتارلىق 6 رايوندا بىرلا ۋاقىتتا قوزغىلىپ ھەرىكەت ئېلىپ بېرىشقا تەييارلىق قىلغان بولسىمۇ، بەختكە قارشى خوتەندىن باشقا رايونلاردىكى شۆبە تەشكىلاتلارنىڭ ھەممىسى بۇزغۇنچىلىققا ئۇچراپ، بۇ رايونلاردىكى تاياناچ كۈچلەرنىڭ كۆپ قىسمى خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالغان ۋە كۆپلىگەن ئۇيغۇر ياشلىرى ئۇستىدىن ئۇتۇش بۇيرۇقى چۈشۈرۈلگەن. شۇنىڭ بىلەن ئۆتكەن يىلى 7 - ئاينىڭ ئاخىرلىرىدا تەشكىلات رەھبىرى كۆرەش خوتەن شۆبىسىنىڭ مەسئۇلى شىرنەلى بىلەن بىرگە خوتەن رايونىدا قوراللىق ھەرىكەت باشلاپ، خوتەن رايونىدا خىتاينىڭ ساقچى ۋە ئەسكەرلىرىگە قاقشاتقۇچ زەربە بەرگەن. 9 - ئاينىڭ 4 - كۈنى مۇجاھىت كۆرەش بەختكە قارشى شېھىت بولغاندىن كېيىن، خوتەن شۆبىسىنىڭ مەسئۇلى شىرنەلى ئۇنىڭ ئورنىغا ۋارىسلىق قىلىپ، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىگە قارشى كۆرەشنى داۋاملاشتۇرغان ۋە تاكى بۈگۈنگە قەدەر خوتەن رايونىدا يوشۇرۇنۇپ يۈرۈپ، بىر گۇرۇپ سەبدىشى بىلەن بىرگە خىتاي ھاكىمىيىتىگە قارشى قوراللىق كۆرەشنى داۋاملاشتۇرۇپ كەلمەكتە.

ۋاڭ لېچۈەننىڭ خوتەندە قىلغان سۆزىدىن مەلۇم بولۇشىچە، يېقىندا قەشقەردە ياسىن مەمەت باشچىلىقىدىكى بىر گۇرۇپ ئۇيغۇر ياشمۇ قوزغىلىپ چىقىپ، خوتەن رايونىدىكى ئاشلارغا ماسلىشىپ قەشقەر رايونىدا خىتايغا قارشى قوراللىق كۆرەشنى باشلىغان. ئۇندىن باشقا يەنە يېقىندا ۋەتەندىن كەلگەن خەۋەرلەرگە ئاساسلانغاندا، ئاقسۇ، ئىلى، ئۈرۈمچى قاتارلىق رايونلاردىمۇ بۇخىل قوراللىق كۆرەشلەر ئەۋج ئېلىشقا باشلىغان. دېمەك، نۆۋەتتە خوتەن رايونىدا كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىگە قارشى ئېلىپ بېرىلىۋاتقان قوراللىق كۆرەشلەرنىڭ پۈتۈن شەرقىي تۈركىستان زېمىنىنى قاپلىغان تەشكىللىك ۋە پىلانلىق ھەرىكەت ئىكەنلىكى خىتاينىڭ ئىچكى ھۆججەتلىرىدىنمۇ مەلۇم بولۇپ تۇرماقتا. خىتاينىڭ ئىچكى ھۆججەتلىرىدىكى باياناتلارنىڭ راست - يالغانلىقى بولۇشىدىن قەتئىي نەزەر، ئەملىيەت شۇنى ئىسپاتلاپ تۇرۇپتۇكى، نۆۋەتتە خوتەن رايونىدا ئېلىپ بېرىلىۋاتقان قوراللىق مىللىي كۆرەشلەر شەرقىي تۈركىستاندا كېيىنكى 10 يىلدىن بۇيان ئېلىپ بېرىلغان ئەڭ مۇكەممەل، ئەڭ مۇنتىزىم ھەرىكەتلەرنىڭ بىرى بولۇپ ھېسابلانماقتا. چۈنكى خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ ئۆتكەن يىلغىچە ئۆتكۈزگەن ئۆتنۈرلىرىدىن بۇيان ئۆنچىۋالا زور ماددىي ۋە سىياسىي بەدەل تۆلەپمۇ تاكى ھازىرغا قەدەر تۈزۈك بىر نەتىجە ھاسىل قىلالمىغانلىقى، ئەكسىچە بۇخىل كۆرەشلەرنىڭ ئۈزلۈكسىز كېڭىيىپ ئومۇمىي خەلق بىلەن پۈتۈنلەشكەنلىكى، بۇنى تولۇق ئىسپاتلاپ تۇرماقتا.

يەنە بىر جەھەتتىن، نۆۋەتتە شەرقىي تۈركىستاندا خىتاي ھاكىمىيىتىگە قارشى قوراللىق كۆرەش قىلىۋاتقان مىللىي مۇجاھىتلىرىمىزنىڭ ئۆزلىرىنىڭ بارلىقىنى ۋە ھەتتا قىممەتلىك ھاياتىنىمۇ مۇشۇ كۆرەشكە ئاتىۋەتكەنلىكى، بىرى ئۆلسە، ئۇنىڭ ئورنىغا يەنە بىرسىنىڭ ۋارىسلىق قىلىۋاتقانلىقى، بىرى يىقىلسا، يەنە بىرسىنىڭ قەد كۆتۈرۈپ چىقىۋاتقانلىقى، ۋاڭ لېچۈەننىڭ باياناتلىرىدىن ۋە « خوتەن شەھەرلىك پارتكوم » نىڭ يۇقارقى 43 - نومۇرلۇق دوكلاتىدىن ئېنىق مەلۇم بولۇپ تۇرماقتا. مەسىلەن، خوتەندىكى مىللىي مۇجاھىتلار گۇرۇپپىسىنىڭ دەسلەپكى رەھبىرى ئابدۇسالام شېھىت بولغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ ئورنىغا كۆرەش ۋارىسلىق قىلغان، ئۇنىمۇ قۇربان بولغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ ئورنىغا شىرنەلى ۋارىسلىق قىلغان، يەنە كېلىپ بۇ تەشكىلات بىرقانچە قېتىم خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ چوڭ بۇزغۇنچىلىقىغا ئۇچرىغان بولسىمۇ، ئەمما ئۇتۇلماي ساق قالغانلىرى قىلچە بوشىشىپ قالماي، ئالدىنقىلارنىڭ ئىزىنى بېسىپ، تەشكىلاتنى يەنە قايتىدىن جانلاندۇرۇشنىڭ يولىنى تاللىغان. دېمەك، ئۇلارنىڭ بۇخىل ئېگىلمەس - سۇنماس ۋە ئۆلۈمدىنمۇ قورقمايدىغان قەيسەر روھى ئاخىرقى ھېساپتا كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنى ئېغىر مەغلۇبىيەتكە دۇچار قىلىپلا قالماستىن، بەلكى ئۇيغۇر خەلقىنىڭ قەلبىنىمۇ ھەقىقىي يوسۇندا ئۆزلىرىگە مايىل قىلغان ۋە ئۆز خەلقىنىڭ نەزىرىدە مىللىي قەھرىمانلارغا ئايلانغان.

ئومۇملاشتۇرۇپ ئېيتقاندا، بىچارە ۋاڭ لېچۈەننىڭ يۇقۇرىدا خوتەن خەلقىنىڭ قەلبىدە ياشاۋاتقان كۆرەشنىڭ روھىنى ئۆلتۈرۈش ھەققىدە تەلىم بەرگەنلىكى، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ پۈتۈن چارىسى تۈگەپ، ئاخىرقى قېتىم جان تالىشىۋاتقانلىقىنىڭ روشەن ئالامىتىدىن ئىبارەت، خالاس!

15. ۋاڭ لېچۈەن خوتەندە نىمە قىلماقچى؟

ھۆرمەتلىك ۋەتەنداشلار، ماقالىمىزنىڭ ئالدىنقى پىراگىراپلىرىدا، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ نۆۋەتتە شەرقىي تۈركىستاندا ھەممە ساھەدىن ئايرىلىپ، نىمە قىلارىنى بىلەلمەي گاڭگىراپ قېلىۋاتقانلىقى، ھەتتا باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇتقۇچىلىرىدىن، ئاساسىي قاتلاملاردىكى كادىرلىرىدىن، ئۇيغۇرلار ئىچىدىكى قېرى كومپارتىيە ئەزالىرىدىن بىر - بىرلەپ ئايرىلىپ قېلىش گىرداۋىغا بېرىپ قالغانلىقى ھەققىدە تەپسىلى توختىلىپ ئۆتكەن ئىدۇق.

ئاتالمىش « ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم » نىڭ سېكرىتارى ۋاڭ لېچۈەننىڭ خوتەندە قىلغان مەخپىي دوكلاتىنىڭ 14 - قىسمىدا مەلۇم بولۇشىچە، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتى ھەتتا ئۇيغۇرلار توپلىشىپ ئولتۇراقلاشقان يېزا - قىشلاقلاردىكى يەرلىك ساقچىلارغا ۋە قوراللىق خادىملىرىغىمۇ تازا ئىشىنىپ كېتەلمەيدىغان دەرىجىگە بېرىپ يەتكەن ۋە ئۇلارنىڭ قولىدىكى قورال - ياراقلارنىڭ كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۆزلىرىگە قارشى ئىشلىتىلىپ قېلىشىدىن قاتتىق ۋەھىمە قىلغان. ۋاڭ لېچۈەن بۇ ھەقتە توختىلىپ: « بولۇپمۇ جامائەت خەۋپسىزلىكى، ئاساسىي قاتلام پەيچۇسولار، قوراللىق بۆلۈملەردىكى كادىرلارغا قارىتا، ئەگەر ئۇلار سىياسىي جەھەتتە ئىشەنچلىك بولمىسا دەرھال يۆتكىۋېتىش كېرەك، چۈنكى ئۇلارنىڭ قولىدا قورال بار، چاقچاق قىلغىلى بولمايدۇ، قورالى بولمىسا يەنە بولمايدۇ، قورال - ياراقلارنىڭ بىخەتەرلىكىگە كاپالەتلىك قىلمىساق تېخىمۇ بولمايدۇ، بۇنى ياخشى تەتقىق قىلىشىمىز لازىم » دەپ بايان قىلغان.

ھۆرمەتلىك ۋەتەنداشلار، سىزلەرگە مەلۇم بولسا كېرەك، شەرقىي تۈركىستاندا ئۇيغۇرلار بىرقەدەر زىچ توپلىشىپ ئولتۇراقلاشقان قەشقەر ۋە خوتەن رايونلىرىنىڭ يېزا - قىشلاقلىرىدا ۋەزىپە ئۆتەۋاتقان ساقچىلار ۋە قوراللىق خادىملارنىڭ 95 پىرسەنتىدىن كۆپرەكى ئۇيغۇرلاردىن تەشكىل تاپقان، چۈنكى خىتاي ساقچىلار تىل ۋە يەر شارائىتىنى ياخشى بىلمىگەچكە، خىتاي ھۆكۈمىتى « ئۇزىنىڭ يېغىدا ئۆزىنى قورۇش » تاكتىكىسىنى ئىشلىتىپ، يېزا - قىشلاقلاردىكى دېھقانلارغا قارىتا ئاساسىي جەھەتتىن ئۇيغۇر ساقچىلارنى قوللىنىپ كەلگەن ئىدى. نۆۋەتتە خوتەن رايونىنىڭ سىياسىي ۋەزىيىتىنىڭ قاتتىق جىددىيلىشىشىگە ئەگىشىپ، خىتاي ھۆكۈمىتى سان جەھەتتە خېلىلا كۆپ بولغان ئاساسىي قاتلاملاردىكى يەرلىك ساقچىلىرىدىن ۋە قوراللىق خادىملىرىدىنمۇ ئەنسىرەشكە باشلىغان، بۇ يېزا ساقچىلىرىنىڭ مۇتلەق كۆپ قىسمىنىڭ ئۇيغۇر مىللىتىدىن بولغانلىقى، خىتاي ھاكىمىيىتىنى ئەنسىرىتىۋاتقان

(داۋامى 7 - بەتتە)

(بېشى 6 ـ بەتتە) ئاساسلىق ئامىلىنىڭ بىرى ئىدى. مانا بۇ، خىتاي شوۋىنىستلىرىنىڭ ئۆزلىرىگە قانچىلىك سادىق بولۇشىدىن قەتئىنەزەر، خىتاي مىللىتىدىن بولمىغان ھەرقانداق كىشىگە گۇمان ۋە ئېھتىيات بىلەن قارايدىغانلىقىنىڭ جانلىق ئۆرنىكىدىن ئىبارەت!

ۋاڭ لېچۇەن خوتەندە قىلغان مەخپىي دوكلاتىنىڭ ئاخىرقى قىسمىدا، پىكرىنى تۆۋەندىكى ئىككى مەسىلىگە مەركەزلەشتۈرگەن ۋە بۇ ئىككى مەسىلىنى « مۇقىملىق خىزمىتى » نىڭ ئاساسى دەپ قارىغان.

بىرىنچىدىن، ۋاڭ لېچۇەن ھەردەرىجىلىك مەنسەپدارلارنىڭ سىياسىي مەيدانىنى يۇكسەك دەرىجىدە مۇستەھكەملەش كېرەكلىكىنى. ئۇلارنىڭ مەيدانىنىڭ مۇستەھكەم ياكى ئەمەسلىكىنى، بايرىقىنىڭ روشەن ياكى ئەمەسلىكىنى ھەرزامان تەكشۈرۈپ تۇرۇش لازىملىقىنى قايتا ـ قايتا ئىزاھلىغان:

ئىككىنچىدىن، ئۇۋەتتە ھۆكۈمەت كادىرلىرى بىلەن يۇخرالار ئوتتۇرىسىدىكى جىددى مۇناسىۋەتنى ياخشىلاش ۋە يۇخرالار بىلەن كادىرلار ئوتتۇرىسىدا ساقلىنىۋاتقان مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش كېرەكلىكىنى تەكىتلىگەن. دېمەك، ۋاڭ لېچۇەننىڭ بۇ بايانلىرىدىن شۇ ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇكى، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتى قول ئاستىدىكى يەرلىك مەنسەپدارلارنىڭ ۋە ھۆكۈمەت كادىرلىرىنىڭ كومپارتىيەگە بولغان ساداقەتمەنلىكىنىڭ ئاجىزلاپ كېتىۋاتقانلىقىنى ۋە ھەردەرىجىلىك مەنسەپدارلىرىنىڭ ئۇيغۇر خەلقى ئىچىدە تەسىرىنى ۋە ئوبرۇيىنى يوقۇتۇپ، يەرلىك خەلقنىڭ ئالدىدا بىر ئېغىز گېپىنىمۇ ئۆتكۈزەلمەيدىغان ھالغا چۈشۈپ قالغانلىقىنى، كوممۇنىستىك ھاكىمىيەت ئۈچۈن ئاساسلىق خەۋپ دەپ قارىغان. چۈنكى خىتاي كومپارتىيەسى ئۆزىنىڭ مۇستەبىت ھاكىمىيىتىنى مانا مۇشۇ ئىنسانلارنىڭ ئىتائەتمەنلىكىگە ۋە ساداقەتمەنلىكىگە تايىنىپ قوغداپ كەلگەن ئىدى، مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا، مۇستەبىت خىتاي ھاكىمىيىتى بۇ سادىق خىزمەتكارلىرىنى ئۇيغۇر خەلقىنىڭ شىللىسىغا مىنگۈزۈپ، ئۆزى بولسا بۇ خىزمەتكارلىرىنىڭ شىللىسىغا مىنىپ ئولتۇرۇپ كەلگەن ئىدى. ئاۋادا ھاكىمىيەت بىلەن خەلقنىڭ ئوتتۇرىسىغا قىستۇرۇلغان بۇ تىرەك غۇلاپ چۈشسە، تەبىئى ھالدا ھاكىمىيەتمۇ غۇلاپ چۈشەتتى، شۇڭا بۇنىڭ خەتىرىنى چوڭقۇر ھېس قىلغان كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتى، ئۆزىنى يۆلەپ تۇرغان بۇ تىرەكنى مۇستەھكەملەشنىڭ پېيىغا چۈشكەن ئىدى. ئەمما خىتاي ھاكىمىيىتى چىرىپ سېسىغان بىر تىرەكنىڭ ئانچە ئۇزۇن يوت تىرەپ تۇرالمايدىغانلىقىنى ئېسىدىن چىقىرىپ قويغان!

ۋاڭ لېچۇەن سۆزىنىڭ ئاخىرقى ئابزاسىدا، ئۆزىنىڭ بۇقېتىم خوتەنگە ئەھۋال ئىلىك ـ تىڭلاشقا كەلگەنلىكىنى ۋە قايتىپ بېرىپ، ئاتالمىش « ئاپتونوم رايون » قارمىغىدىكى پۈتۈن ئارماقلارنى سەپەرۋەر قىلىپ، خوتەن رايونىنىڭ ئامانلىق خىزمىتىگە ھەر تەرەپلىمە ياردەم بېرىدىغانلىقىنى بايان قىلغان. يەنى، ۋاڭ لېچۇەن بۇ سۆزلىرى ئارقىلىق، خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىن خوتەن رايونىغا قاراتقان بېسىم ۋە زۇلۇم سىياسىتىنى يەنىمۇ ئاشۇرىدىغانلىقىنىڭ سىگنالىنى بەرگەن. (داۋامى گېزىتىمىزنىڭ كېيىنكى سانىدا)

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، ئامېرىكا مىنىستىرلار كابىنېتىنىڭ قانۇن مەسلىھەتچىسى ئاندۇلوس ئەپەندى يېقىندا خىتايغا بېرىپ، خىتاينىڭ ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرى بىلەن يۇگوسلاۋىيەدىكى خىتاي ئەلچىخانىسىنىڭ زىيىنى ئۈچۈن تۆلەم تۆلەپ بېرىش مەسىلىسىنى مۇزاكىرە قىلغان، 5 كۈنلۈك مۇزاكىرە ئارقىلىق ئىككى تەرەپ ئۆزئارا تۆلەم تۆلەش مەسىلىسىدە كېلىشىم ھاسىل قىلغان. كېلىشىمگە ئاساسەن، ئامېرىكا خىتاينىڭ يۇگوسلاۋىيەدىكى ئەلچىخانىسىنىڭ زىيىنى ئۈچۈن 28 مىليون ئامېرىكا دوللىرى تۆلەيدىغان، خىتاي ھۆكۈمىتى بولسا ئامېرىكىنىڭ بېيجىڭدىكى ئەلچىخانىسىنىڭ زىيىنى ئۈچۈن 2 مىليون 870 مىڭ ئامېرىكا دوللىرى تۆلەيدىغان بولغان. كېلىشىم تۈزۈلگەندىن كېيىن، خىتاينىڭ تاشقى ئىشلار مىنىستىرلىكى باياناتچىسى جۇباڭزاۋ بايانات ئېلان قىلىپ، « ئامېرىكا تۆلەم تۆلىگەندىن سىرت يەنە مەسىلىنىڭ تېگى ـ تەكتىنى ئېنىقلاپ، جاۋاپكارلارنى جازالىشى كېرەك » دەپ ئۇششۇقلۇق قىلغان.

كۆپچىلىككە مەلۇم بولسا كېرەك، ئۆتكەن يىلقى ناتو ـ يۇگوسلاۋىيە ئۇرۇشى مەزگىلىدە ئامېرىكا ئايروپىلانلىرىنىڭ بىرقانچە بومبىسى خىتاينىڭ يۇگوسلاۋىيەدىكى باش ئەلچىخانىسىغا چۈشۈپ، كۆپلىگەن خىتايلار ئۆلگەن ئىدى، ۋەقەدىن كېيىن، خىتاي ھۆكۈمىتى بېيجىڭدىكى خىتاي ئوقۇغۇچىلىرىنى قۇترۇتۇپ، ئامېرىكىنىڭ بېيجىڭدىكى ئەلچىخانىسىغا ھۇجۇم قىلغۇزغان ئىدى، شۇندىن بۇيان ھەر ئىككىلا تەرەپ بىر ـ بىرىدىن تۆلەم تۆلەپ بېرىشنى تەلەپ قىلىپ كەلگەن ئىدى.

خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، ئامېرىكا پرېزىدېنتى كېلىنتون يېقىندا دۇنيا ئىنسان ھەقلىرى ئومومى بايانامىسى نىڭ ئېلان قىلىنغانلىقىنىڭ 51 ـ يىللىقىنى خاتىرىلەش يىغىنىدا قىلغان سۆزىدە، كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ فالۇنگوڭ تەرىقىتىنى باستۇرۇۋاتقانلىقىنى قاتتىق ئەيىپلىگەن ۋە خىتاينىڭ بۇ قىلمىشىنىڭ دۇنيا ئىنسان ھەقلىرى ئومومى بايانامىسىنىڭ روھىغا خىلاپ ئىكەنلىكىنى بايان قىلغان.

خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، يېقىندا تەيۋەن دېموكراتىيەنى ئىلگىرى سۈرۈش پارتىيىسى نىڭ پرېزىدېنتلىق نامزاتى چېن ئەپەندى، تەيۋەننىڭ ئاساسى قانۇنىغا تەيۋەننى ئىگىلىك ھوقۇقىغا ئىگە مۇستەقىل دۆلەت دەپ كىرگۈزۈش ۋە تەيۋەن خەلقىنىڭ ئومومى ئاۋازىغا قويۇش ئارقىلىق، لى دېڭخۇي ئەپەندىنىڭ ئىككى دۆلەت نەزەرىيىسى نىمۇ تەيۋەننىڭ ئاساسى قانۇنىنىڭ رەسمى ماددىلىرى قاتارىغا كىرگۈزۈش تەكلىۋىنى ئوتتۇرىغا قويغان. چېن ئەپەندىنىڭ بۇ تەكلىپى كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ ئەرۋاھىنى قىرىق گەز ئۇچۇرغان.

خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، ئۆتكەن يىلى خىتاينىڭ تاشقى سودىسىدا ئىمپورت مىقدارى ئېكسپورت مىقدارىدىن ئېشىپ كەتكەن. 99 ـ يىلى 1 ـ ئايدىن 11 ـ ئايغا قەدەر خىتاينىڭ ئىمپورت ـ ئېكسپورت سودا مىقدارى جەمئى 364 مىليارت دوللار بولۇپ، ئالدىنقى يىلدىكىدىن 32.4 پىرسەنتكە يەتكەن، بۇنىڭ ئىچىدە ئىمپورت مىقدارى ئالدىنقى يىلدىكىدىن 36.8 پىرسەنت ئېشىپ كەتكەن.

خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، يېقىندا ياۋروپا بىرلىكى ۋەكىللەر ئۆمىكى خىتاينى زىيارەت قىلىپ، خىتاينىڭ دۆلەت رەئىسى جاڭ زېمىن، باش مىنىستىرى جورونگجى قاتارلىق يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدارلىرى بىلەن سۆھبەت ئۆتكۈزگەن، سۆھبەت جەريانىدا ياۋروپا بىرلىكى ۋەكىللىرى ياۋروپادىكى 15 دۆلەتكە ۋاكالىتەن خىتاي ھۆكۈمىتىدىن ئۆلۈم جازاسىنى ئەمەلدىن قالدۇرۇشنى تەلەپ قىلىش بىلەن بىرگە، تىبەتتە ئىنسانى ھەق ـ ھوقۇقلارنىڭ ئېغىر ھالدا ئاياق ـ ئاستى قىلىنىۋاتقانلىقى ۋە خىتايدا فالۇنگوڭ تەرىقىتىنىڭ باستۇرۇلىۋاتقانلىقى مۇناسىۋىتى بىلەن خىتاي ھۆكۈمىتىنى قاتتىق ئەيىپلىگەن. ئەپسۇسكى ياۋروپا بىرلىكى ۋەكىللىرى بۇقېتىمقى خىتاي زىيارىتى جەريانىدا، شەرقىي تۈركىستاندا ئىنسان ھەقلىرىنىڭ دەپسەندى قىلىنىۋاتقانلىقى مەسىلىسىنى قىلچە تىلغا ئالمىغان.

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، خىتاي ھۆكۈمىتى يېقىندا، خىتاينىڭ مۇئاۋىن تاشقى ئىشلار مىنىستىرى ۋاڭ يىڭفەننى بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىدا دائىمى تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى قىلىپ تەيىنلىگەنلىكىنى ئېلان قىلغان، خەۋەرلەرگە قارىغاندا يېڭى ئەلچى ۋاڭ يىڭفەن بۇيىل 2 ـ ئايدا نىيورۇككا كېلىپ رەسمى ئىشقا چۈشىدىكەن.

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، خىتاي ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن چىقىرىلىۋاتقان « خەلق گېزىتى » يېقىندا دۆلەت رەئىسى جاڭ زېمىننىڭ رەسىمىدىن ئەچچە مىڭ نۇسخا باستۇرۇپ، بۇ گېزىتخانىغا تەۋە ماگىزىنلاردا سېتىشقا چىقارغان بولسىمۇ، ئەمما جاڭ زېمىننىڭ رەسىمىغا خىتاي پۇخرالىرى ئانچە قىزىقمىغان، ئۆتكەن يىلى 11 ـ ئايدىن بۇيان ھەرقايسى ماگىزىنلار جاڭ زېمىننىڭ رەسىمىنى خەلققە زورلاپ يۈرۈپ ئاران 80 پارچە ساتالىغان.

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، يېقىندا خىتايدىكى شىيامىن شەھىرىنىڭ 1 ـ مۇئاۋىن شەھەر باشلىقى شاۋكېمىڭ زور ئەتكەسچىلىك دېلوسىغا چېتىلىپ قېلىپ قولغا ئېلىنغان، ئۇندىن باشقا يەنە فۇجيەن ئۆلكىسىنىڭ مۇئاۋىن ئۆلكە باشلىقىنىڭ سابىق كاتىۋىمۇ پارىخورلۇق جىنايىتى بىلەن قولغا ئېلىنغان. بۇ ئەھۋاللار، خىتاينىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك رەھبەرلىك قاتلىمىنىڭ چىرىكلىككە قاراپ يۈزلەنگەنلىكىنىڭ روشەن ئالامىتىدۇر!

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋىرىگە ئاساسلانغاندا، ئۆتكەن يىلى كوممۇنىست خىتايدا ئىشلەپچىقىرىش ئومومى قىممىتى 8.3 تىرلىيون 190 مىليارت يۇەنگە يېتىپ، ئېشىش سۈرئىتى 7.1 پىرسەنتكە يەتكەن.

خىتاي ستاتىستىكا ئىدارىسىنىڭ باشلىقى جيەن خوڭ، گەرچە ئۆتكەن يىلى خىتايدا ئىشلەپچىقىرىش قىممىتى ئاشقان بولسىمۇ، ئەمما خىتايدا ئىشسىزلىقنىڭ ئىنتايىن ئېغىر ئىكەنلىكىنى، جەمىيەتنىڭ تۇۋارغا بولغان ئېھتىياجىنى يېتەرلىك دەرىجىدە قاماداپ كېتەلمىگەنلىكىنى ۋە پۇخرالارنىڭ كىرىمىنىڭ ئېشىش سۈرئىتىنىڭ ئىنتايىن ئاستا بولغانلىقىنى بايان قىلغان.

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋەرىگە ئاساسلانغاندا، خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ 1997 - يىلى روسىيەگە زاكاس قىلغان چوڭ تىپتىكى ئىككى ئۇرۇش پاراخودىنىڭ بىرىنى روسىيە يېقىندا خىتايغا تاپشۇرغان، يەنە بىرىنى روسىيە بۇ يىلنىڭ ئاخىرىغىچە خىتايغا تاپشۇرۇپ بولىدىكەن. خەۋەرلەرگە قارىغاندا بۇ، يېقىنقى يىللاردىن بۇيان خىتاي بىلەن روسىيە ئوتتۇرىسىدا ئېلىپ بېرىلغان ئەڭ چوڭ قورال - ياراق سودىسى بولۇپ، پەقەت مۇشۇ ئىككى پاراخوتنىڭ سودا قىممىتىلا بىر مىليارت دوللارغا يېتىدىكەن.

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋەرىگە ئاساسلانغاندا، ئامېرىكا پىرېزىدېنتى كېلىنتون يېقىندا ئامېرىكىدىكى بىر تېلېۋىزىيە پوروگراممىسىدا قىلغان سۆزىدە، خىتاينىڭ ئوپوسىنىڭ ئامېرىكىدىن كۆپ بولغاچقا، كېلەر ئەسىرنىڭ ئوتتۇرلىرىدا خىتاينىڭ ئىقتىسادى تەرەققىياتىنىڭ ئامېرىكىدىن ئېشىپ كېتىدىغانلىقىنى بايان قىلغان.

كۆپ يىللاردىن بۇيان ئامېرىكا باشچىلىقىدىكى غەرب ئەللىرى خىتايىنى پەقەت ھەربى جەھەتتىلا ئەمەس، بەلكى ئىقتىسادى جەھەتتىمۇ كەلگۈسىدە ئۆزلىرى ئۈچۈن ئىنتايىن زور دەھدىت، دەپ قاراپ كەلگەن ئىدى، كېلىنتوننىڭ يۇقارقى بايانلىرىدىنمۇ بۇخىل ئەندىشە سېزىلمەكتە. شۇڭا غەرب ئەللىرى، « قۇدرەتلىك بىر خىتاي بىلەن ئالاقە قىلغاندىن كۆرە، ئۇنى 10 نەچچىگە پارچىلاپ، كىچىك - كىچىك خىتاي دۆلەتلىرى بىلەن ئالاقە قىلغان تېخىمۇ پايدىلىق » دەپ قارىماقتا.

« خىتاي سودىگەرلىرى گېزىتى » نىڭ خەۋەرىگە ئاساسلانغاندا، يېقىندا خىتاينىڭ گۇاڭشى جۇاڭزۇ ئاپتونوم رايونلۇق ئالى خەلق سوت مەھكىمىسى قارار چىقىرىپ، مەزكۇر ئاپتونوم رايوننىڭ مۇئاۋىن رەئىسى شۇلياڭ سوكىنى، « پارىخور » دىگەن جىنايەت بىلەن مۇددەتسىز قاماق جازاسىغا ھۆكۈم قىلىپ، سىياسى ھوقوقىدىن ئۆمۈرۋايەت مەھرۇم قالدۇرغان ھەمدە ئۇنىڭ بارلىق مال - مۈلكىنى مۇسادىرە قىلىش بىلەن بىرگە يەنە ئۇنىڭغا 100 مىڭ يۈەن جازا كەسكەن.

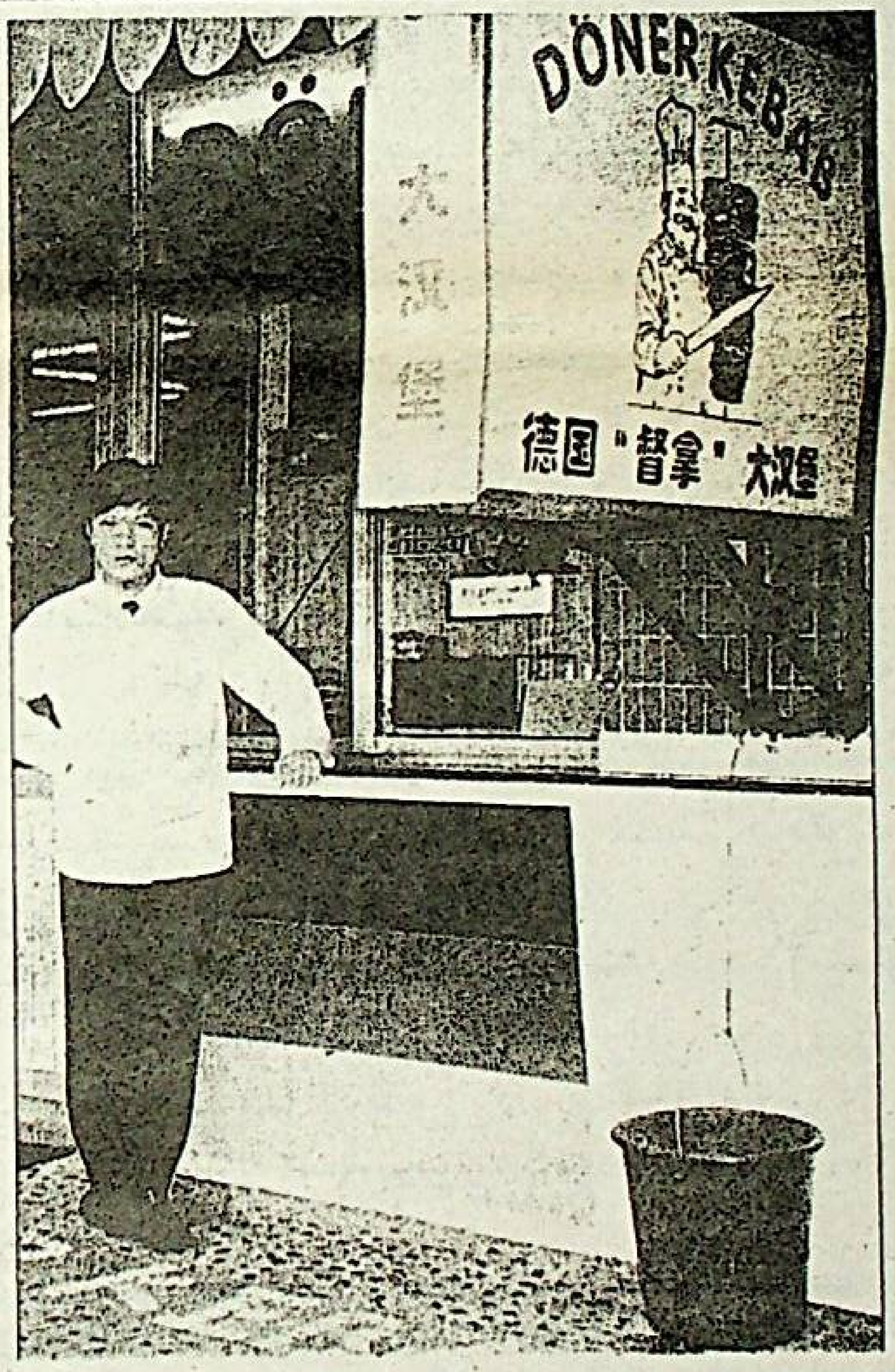

يېقىندا داۋ چۈندەي ئىسىملىك بىر خىتاي بېيجىڭ شەھەر مەركىزىدە « دۆنەر كاۋاپ » دۇكىنى ئېچىۋالدى. خەۋەرلەرگە قارىغاندا بۇ خىتاي ئۆتكەندە گېرمانىيەگە ساياھەتكە كەلگەندە بىر تۈركنىڭ دۆنەرخانىسىدا دۆنەر يېگەن ۋە دۆنەر كاۋاپىنىڭ تەمى بۇ خىتايغا ناھايىتى ئېتىپ كەتكەن. ئۇ ساياھىتىنى تۈگىتىپ بېيجىڭغا قايتىپ بارغاندىن كېيىن، دەرھال شەھەر مەركىزىدە دۆنەرخانا ئاچقان.

ئەمما كۈلكىلىك يېرى شۇكى، بۇخىتاي دۆنەر كاۋاپىنىڭ تۈركلەرگە ئائىت ئىكەنلىكىنى بىلمىگەچكە، دۇكىنىنىڭ ۋىۋىسكىسىنىڭ ئۈستى تەرىپىگە تۈركچە « دۆنەر كاۋاپ » دىگەن خەتنى يېزىپ، ئاستىغا خىتايچە « گېرمانىيەنىڭ دۆنىرى - چوڭ ھابۇرۇگ » دىگەن خەتنى يېزىپ قويغان. بۇ خىتاينىڭ مۇخبىرلارغا بايان قىلىشىچە، ئۇ بىر دۆنەرنى 5 يۈەنگە ساتىدىكەن ۋە خېرىدارى ناھايىتى كۆپ ئىكەن.

يېقىندا، دۇنيادا 220 مىڭدىن ئارتۇق ئەزاسى بولغان ياۋروپادىكى ئەڭ چوڭ ئىسلام تەشكىلاتى - « مىللى كۆرۈش » نىڭ باش كاتىۋى دوكتور مەمەت سەبرى ئەرباكان ۋە مەزكۇر تەشكىلاتنىڭ ئىجرائىيە ھەيئەتلىرىدىن ئالى قىزىلكايا، رەجەپ چىنار قاتارلىقلار مەركىزى ئورگىنى گېرمانىيەنىڭ مىيونخىن شەھرىدىكى « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نى زىيارەت قىلىپ، مەركەز رەئىسى ئابدۇجېلىل قاراقاش قاتارلىقلار بىلەن شەرقىي تۈركىستان مەسىلىسى ھەققىدە تەپسىلى سۆھبەت ئۆتكۈزدى، سۆھبەتكە، « شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيى » نىڭ رەئىسى ئەنۋەرجان، « ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى » نىڭ رەئىسى ۋە مىللى قۇرۇلتاينىڭ باش كاتىۋى ئەسقەرجان، مىللى قۇرۇلتاي ئىچكى ئىشلار باشقارمىسىنىڭ باشلىقى ئابلىمىت تۇرسۇن، تەشۋىقات - تەتقىقات باشقارمىسىنىڭ باشلىقى ۋە « ئۇچقۇن » گېزىتىنىڭ باش تەھرىرى پەرھات مۇھەممىدى، قۇرۇلتاي دىنى ئىشلار باشقارمىسىنىڭ باشلىقى تۇرغۇنجان ئالاۋۇدۇن قاتارلىقلارمۇ ئىشتىراك قىلدى. كۆرۈشۈشتىن كېيىن ئىككى تەرەپ مەسئۇللىرى خاتىرە ئۈچۈن سۈرەتكە چۈشتى.

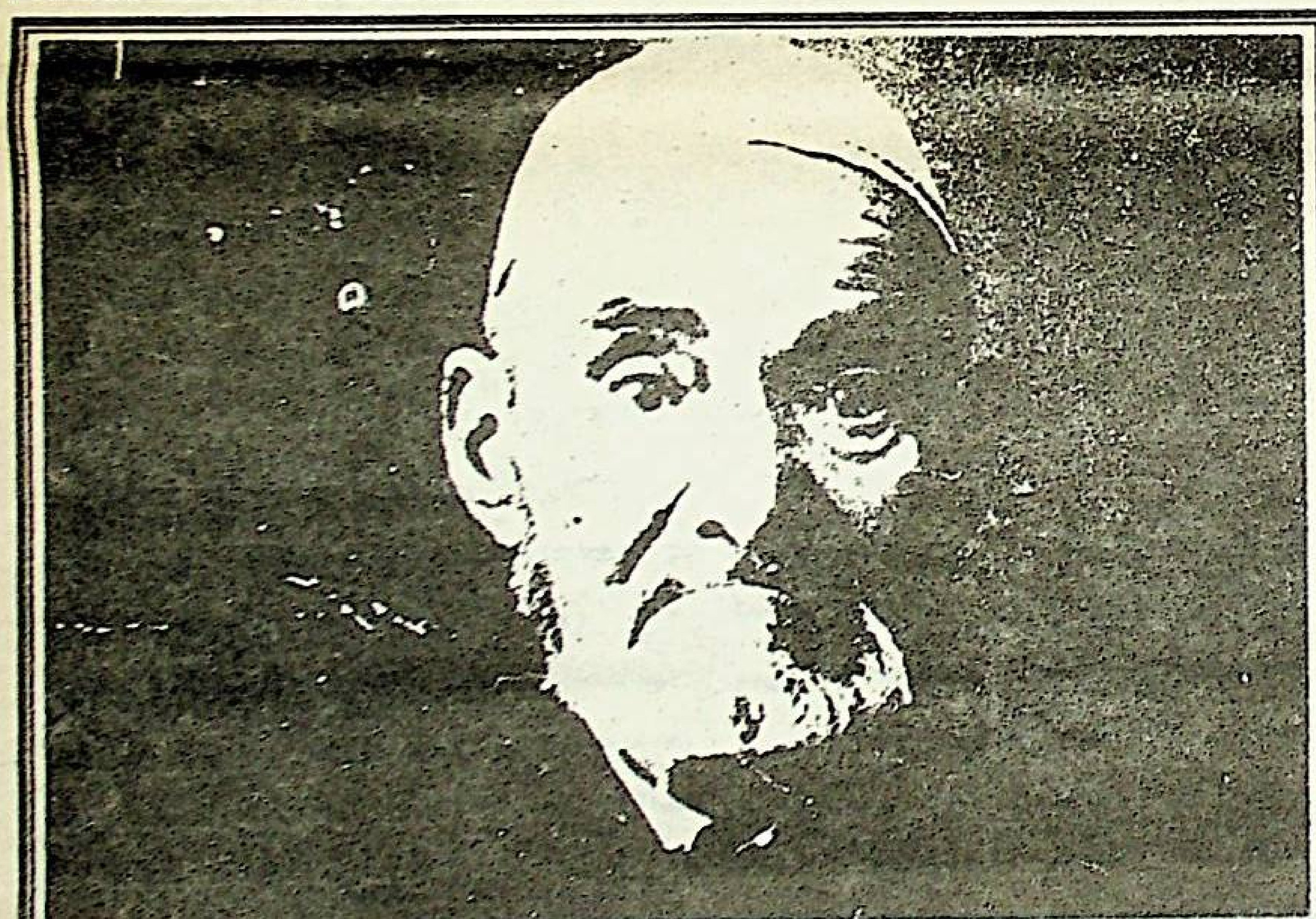

ھەرقايسى دەۋرلەردىكى مۇستەملىكىچىلەرنىڭ تۈرمىسىدە جەمئى 43 يىل ياتقان مەشھۇر ئۇيغۇر ئۆلىما ئابدۇل ئەزىز مەخسۇمنىڭ ئاخىرقى ھايات كۆرۈنۈشى. خىتاي مۇستەملىكىچىلىرى تەرىپىن « ئۆلگىچە ئۆزگەرمەيدىغان ئەشەددى ئۇنسۇر » دەپ قارالغان ئابدۇل ئەزىز مەخسۇم، 1982 - يىلى تۈرمىچىدە غەلىتە « پويىز ۋەقەسى » بىلەن ھاياتىدىن ئايرىلدى. ئۇ، شەرقىي تۈركىستاننىڭ يېقىنقى زامان تارىخىدا مۇستەملىكىچىلەرنىڭ تۈرمىسىدە ئەڭ ئۇزۇن ياتقان شەخس بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

گېزىتنىڭ قۇرغۇچىسى ۋە ساھىبى:
ئابدۇجېلىل قاراقاش
گېزىت مەسئۇلى ۋە باش تەھرىر:
پەرھات مۇھەممىدى
كومپيۇتۇرغا ئالغۇچى:
ئارزىگۈل ھامۇت
مونتاژ: نەبى مىجىت

تۈركچە ئۇسخىسىنىڭ تەھرىرى:
دوكتۇر ئەركىن ئەمەت
ئەرەبچە ئۇسخىسىنىڭ تەھرىرى: تۇرغۇنجان ئالاۋۇدۇن
خىتايچە ئۇسخىسىنىڭ تەھرىرى: ئۇيغۇر قىزى
لاتىنچە ئۇسخىسىنىڭ تەھرىرى:
مۇنىرە يۇنۇس
كىرىلچە ئۇسخىسىنىڭ تەھرىرى:
نادىرە ئىلھام

تەھرىر ھەيئەت ئەزالىرى:
ھاجى ياقۇپ (تۈركىيە)
ئابلىكىم باقى (تۈركىيە)
سدىقھاجى روزى (ئامېرىكا)
لەخمەت ئىگەمبەردى (ئاۋۇستىرالىيە)
سىيىتجان قەيسەر (ئۆزبېكىستان)
توختاخۇن لەركىن (سەئۇدى ئەرەبىستان)
ئەنۋەرجان (گېرمانىيە)
قەھرىمان غۇجامبەردى (قازاقىستان)

ياردەم بېرىشنى خالىغان ۋەتەنداشلىرىمىز ئۈچۈن بانكا ھېساپ ئۇمۇرىمىز:
Uygurischer Verein.e.V
Konto: 907227110
BLZ: 70150000
Bank:
Stad sparkasse
Muenchen - Germany

E.T.I.C.
Lindwurmstr 99
80337 München
Germany

Internet:www.uygur.net
E-mail: etic@uygur.com
Tel: 0049-89-54 40 47 72
Fax: 0049-89-54 45 63 30

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

ئۇچقۇن

يىگىردە، سۆزدە، ئىشتە بىرلىك

2000 - يىلى 2 - ئاي
39 - سان
گېرمانىيىدە نەشر قىلىندى
EasternTurkistan
Information Center

ھەپتىلىك سىياسىي - ئىلمىي گېزىت
گېزىتىمىز 1999 - يىلى 3 - ئاينىڭ 15 - كۈنىدىن ئېتىبارەن نەشر قىلىنماقتا

ئامېرىكا پارلامېنتى خىتاي ھۆكۈمىتىدىن رابىيە قادىرنى قويۇپ بېرىشنى رەسمىي تەلەپ قىلىش ھەققىدىكى قارار لايىھەسىنى ماقۇللىدى

بۈيىل 2 - فېۋرال كۈنى ئامېرىكا پارلامېنتى، خىتاي ھۆكۈمىتىدىن مەشھۇر ئۇيغۇر تىجارەتچى رابىيە قادىرنى، ئۇنىڭ ئائىلىسىنى ۋە ياردەمچىلىرىنى قويۇپ بېرىشنى رەسمىي تەلەپ قىلىش ھەققىدە قارار ئالدى. خىتاي ھۆكۈمىتىدىن رابىيە قادىرنى قويۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلىش ھەققىدىكى تەكلىپ لايىھەسى ئامېرىكا پارلامېنت ئەزاسى ۋېللىستونې تەرىپىدىن ھازىرلىنىپ پارلامېنت يىغىنىغا سۇنۇلغانىدى، مەزكۇر تەكلىپ لايىھەسى پارلامېنت ئەزالىرىنىڭ ماقۇللىقىدىن ئۆتۈپ رەسمىي قارارلاشتى، بۇ، دىپلوماتىيە جەھەتتە خىتاي ھۆكۈمىتى ئۇچۇن ئىنتايىن چوڭ زەربە بولۇپ ھېساپلىنىدۇ.

ئامېرىكا پارلامېنتىنىڭ رابىيە قادىر ھەققىدە چىقارغان قارارنامىسىدا ئەينەن مۇنداق دېيىلگەن:

پارلامېنت رابىيە قادىر، ئۇنىڭ ئائىلىسى ۋە تىجارەت ياردەمچىلىرى جۇڭخۋا خەلق جۇمھۇرىيىتى تەرىپىدىن قويۇپ بېرىلىشى كېرەك دەپ قارايدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

جۇڭگو شىنجاڭدىكى ئۇيغۇر ئازسانلىق مىللىتى داۋاملىق ھالدا ئېزىلىۋاتىدۇ ۋە ئۇلارنىڭ خەلقئارادا ئېتىراپ قىلىنغان پىكىر قىلىش، يىغىلىش ئۆتكۈزۈش ھەم ئېتىقات ئەركىنلىكلىرى دەپسەندە قىلىنىۋاتىدۇ؛

1999 - يىلى 11 - ئاۋغۇستتا جۇڭخۋا خەلق جۇمھۇرىيىتى ھۆكۈمىتى ئامېرىكىدا تونۇلغان، كۆزگە كۆرۈنگەن ۋە يۈز - ئابرۇيلۇق ئۇيغۇر تىجارەتچى رابىيە قادىرنى خالىغانچە سولاققا ئالغان؛

1993 - يىلدىن 1998 - يىلغىچە رابىيە خانىم شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق سىياسىي كېڭەشىنىڭ ئەزاسى بولغان؛

رابىيە خانىم 1995 - يىلى بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈلگەن بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ 4 - قېتىملىق خەلقئارالىق يىغىنىغا ۋەكىل بولۇپ قاتناشقان؛

ساقچىلار رابىيە خانىمنى بۇرۇنمۇ سولاققا ئالغان ۋە يورۇش - تۇرۇشىنى قاتتىق كۆزەتكەن، 1996 - يىلى ئامېرىكىغا كېلىپ سىياسىي پاناھلىق تىلىگەن يولدىشى جۇڭگو ھۆكۈمىتىنى تەنقىتلەپ ماقالە يازغانلىقتىن، « يولدىشىڭ بۆلگۈنچىلىك قىلدى » دەپ ئۇنىڭغا تەھدىت سالغان؛

1999 - يىلى 2 - سېنتەبىردە، جۇڭگو ھۆكۈمىتى دائىرلىرى رابىيە خانىمنى رەسمىي ھالدا « قانۇنسىز ھالدا دۆلەت مەخپىيەتلىكىنى چېگرىدىن چىقارغان » دەپ قارىلىغان، ئۇ ھازىر شىنجاڭنىڭ مەركىزى بولغان ئۈرۈمچىدە قاماقلىق؛

جۇڭگو بىخەتەرلىك ساقچىلىرى 1999 - يىلى ئاۋغۇستتا رابىيە خانىمنىڭ ئوغلى ئابلىكىم ئابدۇرېھىم ۋە كاتىپى قەھرىمان ئابدۇكېرىملارنى ئۇلارنىڭ جىنايى ئىشلارغا ئارىلاشقانلىقىنى ئىسپاتلايدىغان ھېچبىر دەلىل - ئىسپاتسىزلا ئۈرۈمچىدە خالىغانچە قولغا ئېلىپ سولاپ قويغان؛

1999 - يىلى 20 - نويابىردا ئابلىكىم ئابدۇرېھىم ھېچقانداق قارىلاش

(داۋامى 2 - بەتتە)

ۋاڭ لېچۈەنىنىڭ خوتەندە قىلغان مەخپىي سۆزىگە باھا

پەرھات مۇھەممىدى

(« ئۇچقۇن » گېزىتىنىڭ مەسئۇلى ۋە باش تەھرىرى)

ئاپتورنىڭ ئىلاۋىسى: ھۆرمەتلىك ۋەتەنداشلار، تۆۋەندە دىققىتىڭلارغا سۇنماقچى بولغىنىمىز، مەركىزى ئورگىنى گېرمانىيەنىڭ مىيونخېن شەھىرىدىكى « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » تەرىپىدىن قولغا چۈشۈرۈلگەن ئاتالمىش « ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم » نىڭ سېكرېتارى ۋاڭ لېچۈەنىنىڭ 12 - ئاينىڭ 17 - كۈنى خوتەندە قىلغان مەخپىي دوكلاتىغا قارىتا يېزىلغان تەنقىدى مۇلاھىزىنىڭ داۋامىدىن (بېشى گېزىتىمىزنىڭ ئۆتكەنكى سانىدا) ئىبارەت.

机密

王乐泉书记在和田地区稳定工作
会议上的讲话

(根据录音整理，已经本人审阅)

تۆۋەندىكى سىياسىي مۇلاھىزە سۈبىكتىپ ھېسسىياتتىن خالىي ھالدا دىيالېكتىكىلىق نۇقتىنەزەردىن بويىچە يېزىپ چىقىلدى ۋە بۇ ماقالە « ئامېرىكا ئەركىن ئاسىيا رادىيوسى » دا 17 پىراگىراپ بويىچە بولۇپ ئاڭلىتىلدى. سىزلەرنى ئۇنىڭ مەزمۇنىدىن تولۇق خەۋەردار قىلىش مەقسىتىدە « ئۇچقۇن گېزىتى » نىڭ ئالاھىدە سانىنى تەسىس قىلىپ، مەزكۇر ماقالىنىڭ تولۇق تېكىستىنى دىققىتىڭلارغا سۇندۇق. ۋەتەنداشلىرىمىزنىڭ تەنقىدى - پىكىر بېرىشىنى ئۈمىت قىلىمەن. (تەپسىلىي مەزمۇنى 2 - بەتتە)

بايرىقىمىزنىڭ شان - شەرىپى قوغداپ قېلىندى

ئۆز مۇخبىرىمىز خەۋىرى: بۈيىل 2 - ئاينىڭ 27 - كۈنى. تۈركىيەنىڭ ئىستانبۇل شەھىرىدە پائالىيەت قىلىپ كېلىۋاتقان « شەرقىي تۈركىستان كۆچمەنلەر جەمىيىتى » تەرىپىدىن « 21 - ئەسىردە خىتاي ۋە تۈرك دۇنياسى » دېگەن تېمىدا ئىلمىي مۇھاكىمە يىغىنى ئۆتكۈزۈلدى. بۇقېتىمقى يىغىنغا، بەزى تۈرك پارلامېنت ئەزالىرى، ئالىم ۋە پىرافېسورلار، شۇنداقلا تۈركىيەدە ئىستىقامەت قىلىۋاتقان بىرقىسىم ئۇيغۇر زىيالىيلىرى ئىشتىراك قىلدى. (داۋامى 2 - بەتتە)

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

16. ۋاڭ لېچۈەن كىم؟

ھۆرمەتلىك ۋەتەنداشلار، ۋاڭ لېچۈەننىڭ خوتەندە مۇناۋىن ۋالىدىن يۇقۇرى دەرىجىلىك ئەمەلدارلار يىغىنىدا قىلغان مەخپى دوكلاتى، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ نۆۋەتتە شەرقىي تۈركىستاندا يۈرگۈزۈۋاتقان ۋە بۇنىڭدىن كېيىنكى بىرمەزگىل ئىچىدە يۈرگۈزمەكچى بولغان ئومۇمى سىياسىتىنىڭ تۈپ يەكۈندىن ئىبارەت، شۇنداقلا ۋاڭ لېچۈەننىڭ سۆزلىرى، مۇستەبىت كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى ئىنسان قېلىپىدىن چىققان ۋەھشى جىنايى قىلمىشلىرىنىڭ جانلىق ۋە ئىشەنچلىك دەلىل ـ ئىسپاتىدىن ئىبارەت! يەنە بىر جەھەتتىن، ۋاڭ لېچۈەننىڭ خوتەندە قىلغان سۆزلىرى، ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى خىتايغا قارشى مىللى كۈچلەرنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى كۈرەش تاكتىكىسىنى ۋە ستراتېگىيىسىنى بەلگىلەپ چىقىشىدىمۇ پەۋقۇلاددە موھىم ئەھمىيەتكە ئىگە!

بىز، ئاتالمىش « ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم » نىڭ سېكرىتارى ۋاڭ لېچۈەننىڭ خوتەندە قىلغان مەخپى سۆزىنىڭ ئومۇمى تەلەپپۇزىغا باقىنىمىزدا، ۋاڭ لېچۈەننىڭ كومپارتىيەنىڭ سادىق كونا داشقاللىرىدىن ئىكەنلىكىنى ۋە ئۇنىڭ 50 ـ 60 ـ يىللاردىكى كىلاسسىك ئەشەددى كوممۇنىستلارنىڭ تىپىك ۋەكىلى ئىكەنلىكىنى ناھايىتى ئېنىق كۆرۈۋالالايمىز. بۇلۇپمۇ ئۇنىڭ ئۆتمۈشى بۇنى تېخىمۇ تولۇق ئىسپاتلاپ تۇرماقتا. ۋاڭ لېچۈەننىڭ تەرجىمەھالىغا باقىنىمىزدا، ئۇنىڭ كەچۈرمىشلىرىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى سادىق كوممۇنىست تۈمۈر داۋامەتنىڭكىگە ئوخشۇشۇپ كېتىدىغانلىقىنى پەرىق قىلالايمىز.

خىتاي ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن ئەشىر قىلىنغان « شىنجاڭ يىلنامىسى » دا ۋاڭ لېچۈەننىڭ قىسقىچە تەرجىمەھالى تونۇشتۇرۇلغان بولۇپ، ئۇنىڭدا بايان قىلىنىشىچە، ۋاڭ لېچۈەن 1944 ـ يىلى 12 ـ ئايدا شەندۇڭ ئۆلكىسىنىڭ شۇگۇاڭ ناھىيىسىدە تۇغۇلغان، 1966 ـ يىلى 3 ـ ئايدا كومپارتىيەگە ئەزا بولغان، 1965 ـ يىلى 9 ـ ئايدا خىزمەتكە قاتناشقان. ئۇ ئىلگىرى شەندۇڭ ئۆلكىسى شۇگۇاڭ ناھىيىسىدە خۇجېن گوڭشېسىنىڭ مۇناۋىن باشلىقى، ئىنقىلاۋى كومۇتېت دائىمى كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، گوڭشى پارتكومىنىڭ ئەزاسى ۋە دائىمى كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، شەھەر ئىچى گوڭشى پارتكومىنىڭ مۇناۋىن شۇجىسى، داۋتيەن گوڭشى پارتكومىنىڭ شۇجىسى، شۇگۇاڭ ناھىيىلىك پارتكومىنىڭ مۇناۋىن شۇجىسى، شۇجىسى. ناھىيىلىك ئىنقىلاۋى كومىتېتىنىڭ مۇدىرى، كوممۇنىستىك ياشلار ئىتتىپاقى شەندۇڭ ئۆلكىلىك كومىتېتىنىڭ مۇناۋىن شۇجىسى، لياۋچېڭ ۋىلايەتلىك پارتكومىنىڭ مۇناۋىن شۇجىسى، شۇجىسى، شەندۇڭ ئۆلكىسىنىڭ مۇناۋىن باشلىقى بولغان. دىمەك، ۋاڭ لېچۈەننىڭ بۇ كەچۈرمىشلىرى ئۇنىڭ ھېچبىر ئىلىي تەلىم ـ تەربىيە كۆرمىگەن، پەقەتلا كومپارتىيەگە بولغان تەلۋىلەرچە ساداقەتمەنلىكى بىلەن بالداقمۇ ـ بالداق ئۆسۈپ كەلگەن تىپىك كوممۇنىست ئىكەنلىكىنى كۆرسۈتۈپ بەرمەكتە. 90 ـ يىللاردا مەركىزى خىتاي ھۆكۈمىتى ئۇنى شەندۇڭ ئۆلكىسىنىڭ مۇناۋىن باشلىقلىقىدىن بىۋاستە ھالدا ئاتالمىش « شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى » نىڭ مۇناۋىن رەئىسى قىلىپ يۆتكىگەن. ماھىيەتتە بولسا بۇ، كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ ئۇنى سۈرگۈن قىلغانلىقى ئىدى، چۈنكى شەندۇڭ ئۆلكىسى خىتاينىڭ ئىقتىسادى جەھەتتە تېز تەرەققى قىلغان ئاساسلىق سانائەت ئۆلكىسى ھىساپلىناتتى ۋە خىتاي مەركىزى ھۆكۈمىتىنىڭ نەزىرىدە ئەڭ موھىم ئۆلكىلەرنىڭ بىرى ھىساپلىناتتى. كېيىنكى يىللاردا خىتاي مەركىزى ھۆكۈمىتى دېڭىز ياقىسىدىكى ئۆلكىلەردە جىددى تۈردە كادىرلار ئىسلاھاتى ئېلىپ بېرىپ، خىتاي مەركىزى ھۆكۈمىتىنىڭ ئىقتىسادى ئىسلاھات سىياستىگە ۋە دەۋرنىڭ تەرەققىياتىغا ماسلىشالمىغان بىرتۈركۈم سىلاسىسىك كوممۇنىست ئەمەلدارنىڭ ۋەزىپىسىنى ئېلىپ تاشلاپ ياكى باشقا ئورۇنغا يۆتكەپ، ئۇلارنىڭ يېرىگە ئالى بىلىم ئالغان بىرتۈركۈم ئىقتىساس ئىگىلىرىنى قويغان ئىدى، ۋۇجۇدىدا كومپارتىيەگە ساداقەتمەنلىكىدىن باشقا ھېكمىتى بولمىغان ئەنئەنىۋى كوممۇنىست ۋاڭ لېچۈەن بەلكىم مۇشۇ سەۋەپ تۈپەيلىدىن شەرقىي تۈركىستانغا سۈرگۈن قىلىنۋېتىلگەن بولسا كېرەك . يەنە بىرجەھەتتىن، كوممۇنىست خىتاي ھۆكۈمىتى ھېچبىر زامان شەرقىي تۈركىستان ۋە تىبەتكە ئوخشاش مىللى رايونلارنىڭ ئىقتىسادىنى تەرەققى قىلدۇرۇشقا ئەھمىيەت بەرگەن ئەمەس، مەركىزى ھۆكۈمەتنىڭ ئىقتىسادى ئىسلاھات سىياستى پەقەتلا خىتاينىڭ ئىچكى ئۆلكىلىرى بىلەنلا چەكلەن. خىتاي مەركىزى ھۆكۈمىتى بۇ رايونلارنى پەقەتلا خىتاينىڭ ئىچكى ئۆلكىلىرىنى خام ئەشيا بىلەن تەمىنلەيدىغان بازا قىلىۋالغان، شۇڭا خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ بۇ رايونلارنىڭ ئىقتىسادىنى تەرەققى قىلدۇرالايدىغان يارامىلىق ئىقتىساس ئىگىلىرىگە پەقەتلا

بايرىقىمىزنىڭ شان ـ شەرىپى قوغداپ قېلىندى

(بېشى 1 ـ بەتتە) ئەپسۇسكى بۇقېتىمقى ئىلمى مۇھاكىمە يىغىنى باشلانماي تۇرۇپلا يىغىن زالىدا بايراق كىرىزى يۈزبەردى. يىغىننى قوغداۋاتقان ساقچىلار، 1998 ـ يىلى مەسئۇت يىلماز ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن چىقىرىلغان « خىتاي بىلەن بولغان مۇناسىۋەتلىرىمىزنى بۇزۇدىغان ھەرقانداق ھەرىكەتلەرنى توسۇش كېرەك » دېگەن مەزمۇندىكى بىر ئۇختۇرۇشنىڭ روھى بويىچە، يىغىن زالىنىڭ رەئىس سەھنىسىگە ئېسىلغان ئاي ـ يۇلتۇزلۇق كۆك بايرىقىمىزنى تامدىن ئېلىۋەتمەكچى بولدى، بۇ ئەسنادا مەزكۇر يىغىنغا قاتنىشىش ئۈچۈن كەلگەن « مىللىيەتچى ھەرىكەت پارتىيىسى » گە مەنسۇپ پارلامېنت ئەزاسى مەمەت گۆل ئەپەندى دەرھال ئارىغا كىرىپ، ساقچىلارنىڭ بايرىقىمىزنى ئېلىۋېتىشىگە يول قويمىدى، ساقچىلار ئامالاج قېلىپ چىقىپ كەتتى.

يىغىننىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىدا سۆز قىلغان مەمەت گۆل ئەپەندى، « كۆك بايراقنى ھېچكىم چۈشۈرۈۋېتەلمەيدۇ! ئۆتمۈشتىكى ھۆكۈمەتنىڭ ئاتالمىش « ئۇختۇرۇشى » نى مەن بۇيەردە ئېتىراپ قىلمايمەن » دەپ سۆزىنى باشلىدى ۋە مۇنداق دىدى: « بىز خىتاينىڭ دۈشمەنلىكىنى خالىمايمىز، بىز خىتايدىن ئىنسان ھەقلىرىنى تەلەپ قىلىمىز. شەرقىي تۈركىستاندىكى 30 مىليون تۈرك قېرىندىشىمىز زۇلۇم چەكمەكتە، ئەپسۇسكى پۈتۈن دۇنيا « بىر مىليارت خىتايغا بىرنەرسە سېتىۋالسام » دېگەننى ئويلاپ، قېرىنداشلىرىمىزنىڭ چېكىۋاتقان زۇلۇملىرىنى كۆرمەسلىككە سېلىۋاتىدۇ. خىتاي بىلەن بولغان سودىمىزنى تەرەققى قىلدۇرىمىز دەپ بايرىقىمىزنى، غۇرۇرىمىزنى سېتىۋەتمەيلى! ئەگەر تۈركىيە شەرقىي تۈركىستاندىكى پاجىئەلەرگە كۆز يۇمسا، ئۇھالدا چېچەنىستاندىكى، بوسنا ـ ھەرسەكتىكى ۋەقەلەرگە ۋە ھەتتا تۈركىيەنىڭ بۆلۈنىشىگە كۆز يۇمغان بولىدۇ! تۈركىيە ئۆزىنىڭ تۈرك قېرىنداشىنى ھەرگىزمۇ نەزىرىدىن ساقىت قىلىۋېتەلمەيدۇ، تۈركىيەدە « پ. ك . ك » بايرىقى بىلەن ھەرتۈرلۈك بۆلگۈنچىلىك ھەرىكەتلىرى ئېلىپ رىلىنىدىكەن ـ يۇ، ئەمما شەرقىي تۈركىستاننىڭ بايرىقىنى ھېچبىر يەرگە ئاسقىلى بولمايدىكەن، بىز بۇنىڭغا ھەرگىز يول قويمايمىز! ».

پارلامېنت ئەزاسى مەمەت گۆل ئەپەندىنىڭ يۇقارقى سۆزلىرى يىغىن ئەھلىنىڭ قاتتىق ئالقىشىغا سازاۋەر بولدى.

ئارقىدىنلا « شەرقىي تۈركىستان كۆچمەنلەر جەمىيتى » نىڭ رەئىسى ئارسلان ئالپتېكىن ئەپەندى سۆز قىلىپ، نۆۋەتتە شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ كوممۇنىست خىتاينىڭ مۇستەملىكىسى ئاستىدا ئىنسان ھەقلىرى، سىياسى، ئىقتىسادى،دىنىي، مەدىنىي ـ مائارىپ ... قاتارلىق جەھەتلەردە ئىنتايىن قاتتىق بېسىم ئاستىدا ياشاۋاتقانلىقىنى، سانسىزلىغان بىگۇناھ ئۇيغۇرلارنىڭ سەۋەپسىزلا ئۇتقۇن قىلىنىپ تۈرمىلەرگە تاشلىنىۋاتقانلىقىنى، تۈرمىلەردە ئېغىر قىيىن ـ قىستاققا دۇچار بولۇۋاتقانلىقىنى ۋە ھەتتا تۈركۈملەپ ئۆلتۈرۈلىۋاتقانلىقىنى بايان قىلدى. تۈركىيە « ئايدىنلار جەمىيتى » نىڭ رەئىسى پىرافېسور. دوكتور مۇستافا ئېركال ئەپەندىمۇ يىغىندا قىلغان سۆزىدە، شەرقىي تۈركىستان مەسلىسىنى بىر ئىنسان ھەقلىرى مەسلىسى سۈپىتىدە ھەر زامان تەكىتلەپ تۇرۇش كېرەكلىكىنى ئالاھىدە.ئەسكەرتتى.

بۇقېتىمقى ئىلمى مۇھاكىمە يىغىنى جەريانىدا، ئىستانبۇل ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ پىرافېسورى ئابدۇلقادىر دونۇك، ئۇيغۇر ئالىمى ھاجى ياقۇپ ئانات قاتارلىق 10 غا يېقىن ئالىم ۋە پىرافېسور، « ئوتتۇرا ئاسىيا سىياستىدە شەرقىي تۈركىستان »، « شەرقىي تۈركىستاندا شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئورنى »، « 21 ـ ئەسىردە خىتاينىڭ ئاسيا ۋە تۈرك دۇنياسىغا يېيىلىش سىياستى »، « تۈركىيە بىلەن خىتاينىڭ مۇناسىۋەتلىرى »، « خىتاينىڭ ئوتتۇرا ئاسىيا سىياستىگە بىر نەزەر »، « خىتاي ۋە قازاقىستاننىڭ مۇناسىۋىتىدە ئېنېرگىيە ئامىلى » قاتارلىق تېمىلاردا ھازىرلىغان چوڭ تىپتىكى ئىلمى تەتقىقات ئەسەرلىرىنى ئوقۇپ ئۆتتى ۋە يۇقارقى مەزمۇنلاردا كەڭ دائىرىلىك مۇنازىرە ئېلىپ باردى.

ئامېرىكا پازلامېنتى خىتاي ھۆكۈمىتىدىن رابىيە قادىرنى قويۇپ بېرىشنى رەسمى تەلەپ قىلىش ھەققىدىكى قارار لايىھەسىنى ماقۇللىدى

(بېشى 1 ـ بەتتە) ياكى سوئال ـ سوراقسىزلا خەلقئارالىق ئىنسان ھەقلىرىنىڭ ئۆلچىمىگە خىلاپ ھالدا ئۇلانباي ئەمگەك بىلەن ئۆزگەرتىش مەيدانىغا 2 يىللىق يوللىغان، قەھرىمان ئابدۇرېھىممۇ شۇيەرگە 3 يىللىق يوللانغان؛

شۇڭا، « پىرېزىدېنتىمىز جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ۋەكىللىرىگە پارلامېنتىمىزنىڭ رابىيە قادىر، ئۇنىڭ ئائىلىسى ۋە تىجارەت ياردەمچىلىرى جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى تەرىپىدىن شەرتسىز قويۇپ بېرىلىشى كېرەك دەپ قارايدىغانلىقىنى بىلدۈرىشى لازىم » دەپ قارارلاشتۇرۇلدى.

(يۇقارقى قارار ئەنگىلىزچىدىن تۇردى ئەپەندى تەرىپىدىن تەرجىمە قىلىنغان

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » ئەشر قىلدى

(بېشى 2 - بەتتە) ئېھتىياجى يوق، بەلكى بۇ رايونلاردا كوممۇنىستىك ئاڭ ۋە ئىدىئولوگىيەنى قوغداپ قالالايدىغان، مەركەزنىڭ بۇ رايونلارغا قاراتقان تالان - تاراج قىلىش ۋە قاتتىق بېسىم بىلەن ئىدارە قىلىش سىياسىتىنى جان دىلى بىلەن ئىجرا كەلتۈرەلەيدىغان ۋاڭ لېچۈەندەك سادىق ۋە رەھىمسىز كوممۇنىستلارغا ئېھتىياجى بار. شۇ سەۋەپتىن، ئىچكى ئۆلكىلەردە ئۆتمەس ماتاغا ئايلىنىپ قېقىلىپ - سوقۇلۇپ يۈرگەن ۋاڭ لېچۈەننىڭ، شەرقىي تۈركىستانغا كېلىشى بىلەنلا ئارقا - ئارقىدىن بېشىغا « بەخىت قۇشى » قونۇپ، مەنسۆى تېز سۈرئەتتە ئۆرلەشكە باشلىغان. ئۇ، مۇئاۋىن رەئىسلىكتىن « ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم » نىڭ دائىمىي ھەيئەت ئەزالىقىغا، پارتكومنىڭ مۇئاۋىن سېكرېتارلىقىغا ئۆستۈرۈلگەن. 1995 - يىلىنىڭ ئاخىرلىرىدا ئەينى چاغدىكى « ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم » نىڭ سېكرېتارى سوڭ خەنلياڭ بىلىنمىگەن بەزى غەيرى سىياسىي سەۋەپلەر بىلەن مەركەز تەرىپىدىن يۆتكەپ كېتىلىپ ئورنى بوش قالغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ ئورنىغا ۋاڭ لېچۈەن بىرقانچە ئاي مۇۋاپپەق سېكرېتارلىقىغا تەيىنلەنگەن، 1995 - يىلى 12 - ئاينىڭ 27 - كۈنى خىتاي كوممۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزى كومىتېتى مەخسۇس قارار چىقىرىپ، ۋاڭ لېچۈەننى ئاتالمىش « ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم » نىڭ رەسمى سېكرېتارلىقىغا تەيىنلەش بىلەن بىرگە، خىتاي كوممۇنىستىك پارتىيىسى 14 - نۆۋەتلىك مەركىزى كومىتېتىنىڭ كاندىدات ئەزالىقىغا قوبۇل قىلدى. شەندۇڭدىكى مەزگىللىرىدە بۇقەدەر يۇقۇرى مەرتىۋىگە ئېرىشىش ۋاڭ لېچۈەننىڭ ئۇخلاپ چۈشىگىمۇ كىرىپ باقمىغان ئىدى.

17. خىتاي ھاكىمىيتى ۋاڭلېچۈەندەكلەرگە مۇھتاج

ۋاڭ لېچۈەننىڭ پارتكوم سېكرېتارى بولۇشىنىڭ ئالدى - كەينىدە شەرقىي تۈركىستاندا يۈزبەرگەن بىر قاتار زور سىياسىي ۋەقەلەر، خىتاي ھۆكۈمىتى ئۈچۈن ۋاڭ لېچۈەننىڭ ئايغىنىڭ ياراشمىغانلىقىنى ئىسپاتلاپ بەردى. يەنى، ۋاڭ لېچۈەن « ئاپتونوم رايون » نىڭ مۇۋاپپەق سېكرېتارى بولۇش ھارپىسىدا شەرقىي تۈركىستاندا « 7 - ئىيۇن خوتەن ۋەقەسى » يۈزبەردى، 95 - يىلى 7 - ئاينىڭ 7 - كۈنى نەچچە مىڭ ئۇيغۇر خوتەن ۋىلايەتلىك مەمۇرى مەھكىمە بىناسىنىڭ ئالدىدا ھۆكۈمەتكە قارشى نارازىلىق نامايىشى ئۆتكۈزدى، نەتىجىدە ۋۇقىتىمقى نامايىش قانلىق باستۇرۇلدى. ۋاڭ لېچۈەن سېكرېتارلىق ۋەزىپىسىنى رەسمى باشلىغان 96 - يىلى بولسا خىتاي ھۆكۈمىتى ئۈچۈن بالا - قازا يىلى بولدى، ئۈنجى بولۇپ شۇيىلى 2 - ئاينىڭ 13 - كۈنى كېچە سائەت 12 لەردە ئۈرۈمچىدە « 13 - فېۋرال پارتىلىتىش ۋەقەسى » يۈز بېرىپ، ئۈرۈمچى شەھرى قۇرۇلۇش كوچىسى 8 - نومۇرلۇق قوروغا جايلاشقان « شىنجاڭ ھەربى رايونى نوقۇتقۇچىلارنى يېتىشتۈرۈش مەركىزى » نىڭ بىناسى بىلەن شۇ قورادىكى ئۈرۈمچى بەخت يولى پەيچۇسىدا سائەتلىك بومبا پارتىلىدى، گەرچە بۇقېتىمقى ۋەقەدە ئۆلۈم - يېتىم بولمىغان بولسىمۇ، ماددى ۋە سىياسىي جەھەتتە خىتاي ھۆكۈمىتىگە ئىنتايىن زەر زىيان ئېلىپ كەلدى. يەنە شۇيىلى 5 - ئاينىڭ 12 - كۈنى قەشقەردە « ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي كېڭەش » نىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ھارۇنخان ھاجىنى قەستلەش ۋەقەسى يۈزبەردى. شۇنىڭ بىلەن بىرگە 96 - يىلى شەرقىي تۈركىستاندا كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيتىگە قارشى قوراللىق مىللى ھەرىكەتلەر ئەڭ جانلانغان بىر يىل بولدى، چۈنكى بۇنىڭغا تامامەن يېڭى سېكراتار ۋاڭ لېچۈەننىڭ مەركەزدىكى خوجايىنلىرىغا بولغان ساداقەتمەنلىكىنى ئىسپاتلاش مەقسىدىدە 96 - يىلىنىڭ بېشىدىن ئېتىبارەن « قاتتىق زەربە بېرىش » ۋە « نوموملاشتۇرۇپ تۈزەش » دىگەن ئىنقاپ ئاستىدا پۈتۈن شەرقىي تۈركىستان مىقياسىدا باشلىغان كوللىكتىپ تۇتقۇن قىلىش، ئۆلتۈرۈش ۋە دىنى ئېتىقاتنى يوقۇتۇش ھەرىكىتى سەۋەپچى بولغان ئىدى. بولۇپمۇ شۇ يىلى ئۇيغۇرلارغا قارىتىلغان « قاتتىق زەربە بېرىش » ھەرىكىتىنىڭ دائىرىسى تارىختا ھېچ كۆرۈلۈپ باقمىغان دەرىجىدە زور بولدى ۋە بۇ جەرياندا كۆپلىگەن بىگۇناھ ئۇيغۇر « مىللى بۆلگۈنچى »، « قانۇنسىز دىنى ئۇنسۇر » دىگەندەك بۆھتانلار بىلەن قولغا ئېلىندى ۋە تۈرلۈك ئېغىر جازالارغا مەھكۇم قىلىندى. تەبئى ھالدا بۇ، ئۇيغۇر خەلقىنىڭ كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيتىگە بولغان قاتتىق نارازىلىقىنى قوزغاپلا قالماي، بەلكى تۈرلۈك شەكىللەر ئارقىلىق خىتاي ھاكىمىيتىگە قارشى ھەرىكەت ئېلىپ بېرىشنى كەلتۈرۈپ چىقاردى. مەسىلەن، ئاۋۇستىرالىيەنىڭ پايتەختى سىدنېيدا چىقىدىغان خىتايچە « جۇڭگو خەۋەرلىرى گېزىتى » نىڭ، لەنجۇ ھەربى

رايونى بىلەن « شىنجاڭ ھەربى رايونى » بىرلىكتە خىتاي مەركىزى ھۆكۈمىتىگە يوللىغان، « شىنجاڭدىكى مىللى توپىلاڭلارنى باستۇرۇش ھەققىدە دوكلات » تىن نەقىل كەلتۈرۈپ خەۋەر قىلىشىچە، پەقەت شۇيىلى 4 - ئاينىڭ ئوتتۇرلىرىدىن 5 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە شەرقىي تۈركىستاندىكى 15 ۋىلايەت - ئوبلاستتا خىتاي ھاكىمىيتىگە قارشى چوڭ - كىچىك جەمئى 45 قېتىم ۋەقە يۈزبەرگەن، بۇ ھەرىكەتلەرگە قاتناشقان ئۇيغۇرلارنىڭ ئومومى سانى 65 مىڭ ئادەم قېتىمدىن ئاشقان. يەنە 5 - ئاينىڭ باشلىرىدىن يىل ئاخىرىغىچە 17 قېتىم قوراللىق توقۇنۇش، 48 قېتىم بومبا پارتلاش ۋەقەسى يۈزبەرگەن، بۇ ۋەقەلەر جەريانىدا 430 نەپەر ھۆكۈمەت خادىمى ۋە ساقچى - ئەسكەر يارىدار بولغان ۋە بەزىلىرى ئۆلگەن، 670 تىن ئارتۇق ئۇيغۇر ئۆلتۈرۈلگەن. مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى ئەشەددى كوممۇنىست ۋاڭ لېچۈەننىڭ بىۋاستە قوماندانلىقىدا ئېلىپ بېرىلغان « قاتتىق زەربە بېرىش » ھەرىكىتىنىڭ نەتىجىسى ئىدى. 97 - يىلىمۇ ۋاڭ لېچۈەن جىم ياتمىدى، شۇيىلى 2 - ئاينىڭ 5 - كۈنى ئۇيغۇرلارنىڭ غولجا شەھرىدە ئۆتكۈزگەن تېنچلىق شەكلىدىكى نارازىلىق نامايىشى ۋاڭ لېچۈەننىڭ بىۋاستە قوماندانلىق قىلىشى ۋە بۇيرۇقى بىلەن قانلىق باستۇرۇلۇپ، نەقمەيداندىلا نەچچە يۈز ئۇيغۇر قىرىپ تاشلانغان ۋە كۆپلىگەن ئۇيغۇرلار قولغا ئېلىنىپ تۈرمىگە تاشلانغان ئىدى. ۋاڭ لېچۈەن غولجىدا ئېلىپ بارغان ۋەھشى قىرغىنچىلىقىدىن خىجىل بولۇش ئۇياقتا تۇرسۇن، ئەكسىچە يۈزنى داپتەك قىلىپ 2 - ئاينىڭ ئاخىرلىرىدا بېيجىڭغا ئارقا - ئارقىدىن پالاقشىپ بېرىپ، غولجا ۋەقەسى مۇناسىۋىتى بىلەن ئۇدا 3 قېتىم چەتئەل مۇخبىرلىرىنى كۈتىۋېلىش يىغىنى چاقىرىپ، يالغان - ياۋىداق گەپلىرى بىلەن چەتئەل مۇخبىرلىرىنى ئالداشقا ئۇرۇنغان ئىدى. ئۇ، غولجىدا 400 دىن ئارتۇق بىگۇناھ ئۇيغۇر ياشنىڭ ئېچىنىشلىق ھالدا ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى ئىنكار قىلىپ، ئەكسىچە تېنچلىق شەكلى بىلەن نامايىش قىلغان غولجا خەلقىنى « ئوغرى، بۇلاڭچى، قاتىل » دەپ قارىلاپ، « غولجىدىكى ئۇيغۇرلار كۆپلىگەن بىگۇناھ خەنزۇلارنى پاجىئەلىك ھالدا ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈۋەتتى » دەپ چالۋاقىغان ئىدى. ئەمما ئۇنىڭ ساختىكارلىقى دۇنيا جامائەتچىلىكى ئالدىدا ناھايىتى تېزلا پاش بولۇپ، پۈتۈن دۇنيا خەلقى غولجا قىرغىنچىلىقىنىڭ ھەقىقى ئەھۋالىدىن تولۇق خەۋەر تاپقان ئىدى. ۋاڭ لېچۈەن غولجا بىلەن بېيجىڭ ئارىلىقىدا قاتراپ يۈرۈپ، چەتئەل سودىگەرلىرىنى، « ھازىر شىنجاڭ ئىنتايىن تېنچ، غولجىدىكى ئىنتايىن ئاز ساندىكى بۆلگۈنچى - قاتىللار جىمىقتۇرۇلدى، شىنجاڭغا كېلىپ مەبلەغ سېلىشىڭلارنى قارشى ئالىمىز » دەپ ۋالاقشىپ يۈرگەن كۈنلەرنىڭ ئۆزىدە، يەنى 2 - ئاينىڭ 25 - كۈنى ئۈرۈمچىدە ئارقا - ئارقىدىن 5 يەردە بومبا پارتلاپ، شەرقىي تۈركىستاننىڭ ۋاڭ لېچۈەننىڭ ئېيتقىنىدەك « تېنچ » ئەمەسلىكى ئاشكارىلىنىپ قالدى، قاتتىق رەسۋا بولغان لوۋاڭ يەنە شەرقىي تۈركىستانغا قايتىپ كېلىپ، « غولجىدىكى « 5 - فېۋرال » ئۇرۇش، چېقىش، بۇلاش ۋە ئۆلتۈرۈش ئەكسىلئىنقىلاۋى ھەرىكىتىنىڭ قالدۇغىنى تازىلاش » دىگەن نام ئاستىدا شەرقىي تۈركىستاندا ئومومى يۈزلۈك ئاختۇرۇش، تۇتقۇن قىلىش ھەرىكىتى باشلاپ، بېيجىڭدىكى رەسۋاچىلىقىنىڭ ئاچچىغىنى بىگۇناھ ئۇيغۇرلاردىن چىقىرىشقا تىرىشتى. 98 - يىلى ۋە 99 - يىلىدىكى ئەھۋاللار ھەممىمىزگە مەلۇم، بۇ ئىككى يىلمۇ كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيتىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىغە قاراتقان بېسىم، زۇلۇم ۋە قاماق قىلىش سىياسىتى ئەڭ قاتتىق كۈچەيگەن يىللار بولدى، ئۆتكەن يىلىنىڭ باشلىرىدا ۋاڭ لېچۈەننىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى قىلمىش - ئەتمىشلىرىنىڭ « بەرىكىتى » دە خەلقئارا كەچۈرۈم تەشكىلاتىنىڭ كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيتىنىڭ شەرقىي تۈركىستاندىكى ئىنسان ھەقلىرى تاجاۋۇزچىلىق قىلمىشلىرى ھەققىدە مەخسۇس 92 بەتلىك دوكلات ئېلان قىلغانلىقىمۇ، كېيىنكى يىللاردا، بولۇپمۇ ۋاڭ لېچۈەن تەختكە چىققاندىن بۇيان شەرقىي تۈركىستاننىڭ سىياسىي ۋەزىيىتىنىڭ ئىنتايىن جىددىيلىشىپ كېتىۋاتقانلىقىنىڭ جانلىق ئىسپاتى ئىدى.

يەنە كېلىپ بىز ۋاڭ لېچۈەننىڭ خوتەندە قىلغان مەخپى سۆزىدىن، بۇ ئەشەددى كەممۇنىستنىڭ ھەتتا دىڭ شياۋپىڭ تەشەببۇس قىلغان ئىقتىسادى ئۆزۈلمە ئىسلاھاتىدىنمۇ نارازى بولۇپ قوساق كۆپىگى قىلىپ يۈرگەن بىرى ئىكەنلىكىنى كۆرۈۋالالايمىز، مەسىلەن ۋاڭ لېچۈەن مەخپى دوكلاتىنىڭ 6 - قىسمىدا، « پەقەت ئادەتتىكى دىڭ شياۋپىڭنىڭ نەزىريەسىنى ئۆگىنىپ قويۇشلا كۇپايە قىلمايدۇ » دەپ كۆرسەتكەن ۋە ماۋزېدوڭدىن ئۆگىنىش كېرەكلىكىنى قايتا - قايتا تەكىتلىگەن، شۇنداقلا ھە دىگەندىلا 50 - ۋە 60 - يىللارنى، پۈتۈن ئىنسانلارغا بالايى - قازا ئېلىپ كەلگەن « مەدىنيەت زور ئىنقىلاۋى » دىكى سىياسەتلەرنى ماختاپ كۆككە كۆتەرگەن. مانا مۇشۇنىڭدىنلا بىز ئۇنىڭ يېڭىلىقنى قوبۇل قىلىشنى خالىمايدىغان ئىنتايىن مۇتەئەسسىپ ۋە قالاق كوممۇنىست ئىكەنلىكىنى ھېس قىلالايمىز. يەنە شۇنداقلا ۋاڭ لېچۈەننىڭ

داۋامى 4 - بەتتە)

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

مىللى قەھرىمانىمىز كۆرەشتىن ئۆگىنىپ، مۇستەقىللىق ھەرىكىتىمىزنى يۇقىرى پەللىگە كۆتۈرەيلى

(دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى نىڭ مىللى قەھرىمانىمىز كۆرەشتىن ئۆگىنىش ھەققىدە ياشلىرىمىزغا چاقىرغان چاقىرىقنامىسىنىڭ تولۇق تېكىستى)

ئۆۋەتتە، شەرقىي تۈركىستاندا ئۇيغۇر ياشلىرى ئۆمۈمى يۈزلۈك ئويغىنىپ، ۋەتەننى قۇتقۇزۇشتىن ئىبارەت يۈكسەك مەقسەتتە ئۇيۇشۇپ، خىتاي مۇستەملىكىچىلىرىگە قارشى ئىدىئولوگىيە ۋە قوراللىق كۆرەشنى باشلىۋەتتى. ئۆتكەن يىلى 9-ئايدا خوتەندە، ياش مۇجاھىد كۆرەشنىڭ ئېلىپ بارغان ئىنقىلاۋى پائالىيەتلىرى بۇنىڭ ئۆلگىلىك مىساللىرىدىن بىرى بولالايدۇ.

ئۆتكەن يىلى 9-ئاينىڭ 4-كۈنى، خوتەن رايونىدىكى مىللى قارشىلىق كۆرسىتىش كۈچلىرىنىڭ رەھبىرى كۆرەش خوتەن مېھمانخانىسىنىڭ ئائىلىكلەر قورۇسىدىكى 102-نومۇرلۇق ئۆيدە يوشۇرۇنۇپ ياتقاندا ئاشكارىلىنىپ قېلىپ، خىتاي ساقچىلىرىنىڭ قاتمۇ-قات قورشاۋىغا چۈشۈپ قالغان ئىدى. خىتاي ساقچىلىرى ئۇنى تەسلىم بولۇشقا ئۈندىگەندە، بۇ قەيسەر يىگىت تاپانچىسىدىن ئوق چىقىرىش ئارقىلىق جاۋاپ قايتۇرۇدۇ ۋە ئۆزى يالغۇز خىتاي ساقچىلىرىغا قارشى ئىككى سائەتتىن ئارتۇق قارشىلىق بىلدۈرۈدۇ. ئاخىرى خىتاي ساقچىلىرى ئۆينىڭ ئىچىگە كۆزدىن ياش ئاققۇزۇش بومبىسى ئېتىپ، ئارقىدىن ئۆيگە باستۇرۇپ كىرىدۇ. بۇجەرياندا مۇجاھىد كۆرەش ئۆزىنىڭ ئالدىغا بىرىنچى بولۇپ ئېتىلىپ كىرگەن مۇناپىق ساقچى تۇرسۇن توختى ئەخمەتنى ئېتىپ ئۆلتۈرۈدۇ. قانتىق ئالاقزادە بولغان خىتاي ساقچىلىرى كۆرەشكە يېقىنلىششقا جۈرئەت قىلالماي، ئۇنى قالايمىقان ئوق يامغۇرىغا تۇتىدۇ. بەختكە قارشى ئۇنىڭغا ئوق تېگىپ قەھرىمانلارچە شېھىت بولىدۇ.

«كۆرەش» دىگەن نامدا ئوتتۇرىغا چىققان بۇ يىگىتنىڭ ئەسلى ئىسمى ئابدۇرېھىم مامۇت بولۇپ، خوتەن شەھرىگە قاراشلىق لاسكۇي بازىرىدا تۇغۇلۇپ ئۆسكەن ئىدى. 99-يىلنىڭ باشلىرىدا ئۇ، ئوسمان مىجىت، مەمەت راخمان، ئابدۇسالام قاتارلىق ئۈچ نەپەر ياش بىلەن بىرلىشىپ، مەخپى هالدا خىتايغا قارشى تەشكىلات قۇرۇدۇ ۋە قوراللىق ھەركەتنى باشلايدۇ. ئەمما ئۇزۇن ئۆتمەي ئوسمان مىجىت بىلەن مەمەت راخمان پاش بولۇپ قېلىپ، خىتاي ساقچىلىرىنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالىدۇ. بەختكە يارىشا ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئابدۇ سالام دىگەن يىگىت قۇتۇلۇپ قالىدۇ ۋە دەرھال خوتەن رايونىغا كىلىپ، مەمەت ئابلىز ۋە كۆرەشلەربىلەن بىرلىشىپ، تەشكىلاتنى قايتىدىن جانلاندۇرۇپ، مەخپى هالدا ئەزا تەرەققى قىلدۇرۇش ئىشلىرىنى ئېلىپ بارىدۇ. ئەپسۇسكى، بۇجەرياندا ئابدۇسالام دىگەن يىگىت ئاشكارىلىنىپ قېلىپ، خىتاي ساقچىلىرى بىلەن ئېتىشىپ شېھىت بولىدۇ، مەمەت ئابلىزمۇخىتاي ساقچىلىرىنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالىدۇ. تەشكىلاتنىڭ رەھبەرلىك قاتلىمىدا يالغۇزقالغان كۆرەش قىلچە ئۈمىتسىزلەنمەي، شەرقى تۈركىستاننىڭ ھەممىلا يېرىدە يوشۇرۇنۇپ يۈرۈپ، بىر تەرەپتىن خىتايلارغا قارشى ھەركەت ئېلىپ بېرىپ، يەنە بىر تەرەپتىن تەشكىلاتنى تەرەققى قىلدۇرۇپ، قىسقىغىنە مۇددەت ئىچىدە ئۈرۈمچى، تۇرپان، غۇلجا، ئاقسۇ، قەشقەر، خوتەن قاتارلىق جايلاردا شۆبە تەشكىلاتلارنى قۇرۇپ چىقىدۇ. ئۆتكەن يىلنىڭ ئوتتۇرلىرىدا كۆرەش يوشۇرۇن هالداخوتەن رايونىغا كىلىپ، خوتەننى بازا قىلىپ، خوتەن شۆبىسىنىڭ مەسئۇلى شىرئېلى بىلەن بىرگە خىتايلارغا قارشى يوشۇرۇن ھەركەتكە ئۆتىدۇ. كۆرەش بىلەن شىرئېلى خوتەننىڭ ئۆزىدىلا 200 گە يېقىن ئەزا تەرەققىي قىلدۇرىدۇ. بۇلارنىڭ ئىچىدىكى 180 دىن كۆپرەك يىگىتكە قول بومبىسى ياساش تېخنىكىسىنى ئۆگىتىدۇ ۋە 2700 دانە قول بومبىسى ياساپ چىقىدۇ. گەرچە كۆرەش ئۈرۈمچى، غۇلجا، ئاقسۇ، قەشقەر، خوتەن قاتارلىق ئالتە رايوندا بىرلا ۋاقىتتا قوزغىلىپ ھەكەت ئېلىپ بېرىشقا تەييارلىق قىلغان بولسىمۇ، بەختكەقارشى خوتەندىن باشقا رايوندىكى شۆبە تەشكىلاتلارنىڭ ھەممىسى بۇزغۇنچىلىققا ئۇچراپ، ئۇ رايوندىكى تايانچى كۈچلەرنىڭ كۆپ قىسمى خىتايلارنىڭ قولىغاچۈشۈپ قالىدۇ ۋە كۆپلىگەن تەشكىلات ئەزالىرى ئۈستىدىن تۇتۇش بۇيرىقى چۈشۈرىلىدۇ. بۇنداق ئەھۋال ئاستىدا تەشكىلات رەھبىرى كۆرەش خوتەن شۆبىسىنىڭ رەھبىرى شىرئېلى بىلەن بىرگە خوتەن رايونىدا قوراللىق قوزغىلاڭ باشلاپ، خىتاينىڭ ئەسكەر ۋە ساقچىلىرىغا قاخشاتقۇچ زەربە بەرگەن ئىدى.

9-ئاينىڭ 4-كۈنى كۆرەش شېھىت بولغاندىن كېيىن خوتەن شۆبىسىنىڭ مەسئۇلى شىرئېلى ئۇنىڭ ئىزىغا ۋارىسلىق قىلىپ، خىتايغا قارشى كۆرەشنى داۋاملاشتۇرۇدۇ ۋە تاكى بۈگۈنگە قەدەرخوتەن رايونىدا يوشۇرۇنۇپ يۈرۈپ، بىر گورۇپ سەپداشلىرى بىلەن بىرگە خىتاي باسقۇنچىلىرىغا قارشى قوزغىلاڭنى داۋاملاشتۇرۇپ كەلمەكتە.

كۆرەش شېھىت بولغاندىن كېيىن پۈتۈن شەرقى تۈركىستان خەلق ئۇنى مەدھىلەپ: «كۆرەش بىزنىڭ ياخشى قېرىندىشىمىز ۋە مىللى قەھرىمانىمىز» دەپ تىللاردا داستان قىلىپ، ھەر كۈنى ياد ئېتىپ كەلمەكتە. ئەكسىنچە خىتاي باسقۇنچىللىرى كۆرەشنى ھەركۈنى قاغاپ، ئۇنى خەلقىمىزنىڭ قەلبىدىن سىقىپ چىقارماقچى بولىۋاتىدۇ. ئاتالمىش «ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم» نىڭ سېكرتارى ۋاڭلېچۈەن خوتەنگە بارغاندا قىلغان مەخپى دوكلاتىنىڭ 13-قىسمىدا مۇنداق دىگەن: «خوتەندىكى مىللى قارشىلىق كۆرستىش كۈچلىرىنىڭ رەھبىرى كۆرەشنى يەرلىك خەلق بىزنىڭ ياخشى قېرىندىشىمىز ۋە قەھرىمانىمىز دەۋاتىدۇ. شۇڭا بىز بارلىق چارىلەرنى قوللىنىپ، خەلقنىڭ قەلبىدىكى كۆرەشنى ھەققى ئۆلتۈرۈپ تۈگىتىشىمىز كېرەك. ئۇنى ياخشى پاش قىلىپ، خەلق ئىچىدە سېسىتىشىمىز كېرەك. كۆرەشنى ئېتىپ ئۆلتۈردۇق، ھەممە ئىش تۈگىدى دەپ سەل قارىماسلىغىمىز لازىم».

ھۆرمەتلىك ۋەتەندەشلار! ۋاڭلېچۈەننىڭ يۇقارقى سۆزلىرىدىن بىز، خىتاي باسقۇنچىلىرىنىڭ رەھىمسىز ۋە ياۋۇز قىياپىتىنى تېخىمۇ ئوچۇق كۆرىۋالالايمىز. قەھرىمان مۇجاھىت كۆرەشنى ۋەھشىلەرچە ئۆلتۈرۈپ پۇخادىن چىققىغان خىتاي ھۆكۈمىتى، ئۇنىڭ خەلقنىڭ قەلبىگە سىڭگەن پاك نامىنى سېسىتىش كويىغا چۈشكەن، ئەمما خىتاي باسقۇنچىلىرى ئۇيغۇر خەلقىنىڭ مىللىي قەھرىمانلىرىنى نەقەدەر ئەتىۋالايدىغانلىقىنى ئېسىدىن چىقىرىپ قويۇشقان، ئەمەلىيەتتە خىتاي باسقۇنچىلىرى مىللىي قەھرىمانلىرىمىزنى قارغىغانسىرى ئۇلارنىڭ ئۇيغۇر خەلقى ئىچىدىكى ئىناۋىتى شۇنچە يۇقىرى كۆتۈرۈلمەكتە. ماھىيەتتە بولسا خىتاي باسقۇنچىلىرى ئۆزىنى-ئۆزى سېسىتىپ، ئۆزىنىڭ گۆرىنى ئۆزى قېزىپ كەلمەكتە!

ئەي قەيسەر ئۇيغۇر ياشلىرى! بىز قەھرىمان ئەجداتلىرىمىز ئوغۇزخان، سۇلتان سۇتۇق بۇغراخان قاتارلىق ئەجداتلىرىمىزنىڭ ئىزىغا ۋارىسلىق قىلايلى. هازىرقى قاتمۇ-قات خىتاي قورشاۋىدىن قورۇقماي باتۇرلارچە كۆرەش قىلىۋاتقان ياش مۇجاھىتلىرىمىزدىن ئۆگىنەيلى. ۋەتەن ئۈچۈن كۆرەش قىلىشنى ھەممىدىن ئەلا بىلىپ، ئۇلۇغ ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستاننى خىتاي باسقۇنچىلىرىدىن تېز ئارىدا قۇتقۇزۇش ئۈچۈن مېلىمىز، قېنىمىز ۋە جېنىمىز بىلەن كۆرەشكە ئاتلىنايلى! مۇستەقىللىق ئۈچۈن كۆرەش — بىزنىڭ ياشاش قەرزىمىز ۋە پەرزىمىز بولسۇن.

> (بېشى 3-بەتتە) باشتىن-ئاخىر ئۇيغۇرلارنى كەمسىتىش ۋە ھەتتا ھاقارەتلەش تەلەپپۇزىدا سۆز قىلغانلىقىمۇ، ئۇنىڭ ئىلگىرىكى مۇستەملىكىچىلەرنىڭ چوڭ خىتايچىلىق ئىدىيەسىگە ۋارىسلىق قىلغان ئۇچچىغا چىققان شوۋىنىست ئىكەنلىكىنى تولۇق ئىسپاتلاپ تۇرماقتا. نوموھەن، ۋاڭ لېچۈەن تەختكە چىققاندىن بۇيان، شەرقىي تۈركىستاننىڭ سىياسى ۋەزىيىتى كۈندىن-كۈنگە ناچارلاشماقتا ۋە يەرلىك خەلقنىڭ كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىگە بولغان نارازىلىقلىرىمۇ بارغانسىرى ئاشماقتا. ئەگەر باشقا بىر دۆلەتتە بولسا ئىدى، بۇنداق ئەمەلدارنى ئاللىقاچان مەنسىۋىدىن ئېلىپ تاشلىغان ۋە ھەتتا قانۇنى جاۋاپكارلىققا تارتقان بولاتتى، ئەھۋال شۇنداق ئىكەن، خىتاي مەركىزى ھۆكۈمىتى يەنە نىمىشقا ئۇنى هازىرغىچە ئەتىۋارلاپ ئىشلىتىدۇ؟ بۇنىڭ تۈپ سەۋەبى شۇكى، خۇددى يۇقۇرىدا بايان قىلىپ ئۆتكىنىمىزدەك، خىتاي ھاكىمىيىتى شەرقىي تۈركىستاندا ئىلگىلكىنى تەرەققى قىلدۇرىدىغان، يەرلىك خەلققە تىنچلىق ۋە خوشاللىق ئېلىپ كېلىدىغان ئىقتىساسلىق ئىدارىچىلارغا ئەمەس، بەلكى ۋاڭ لېچۈەنگە ئوخشاش ئۆزىنىڭ مۇستەملىكىچىلىك سىياسىتىنى تولۇق ئىجرا قىلالايدىغان، كومپارتىيەنىڭ ۋە خىتاي مىللىتىنىڭ مەنپەئەتىنى ھەممىدىن ئەلا بىلىدىغان قاتتىق قول، رەھىمسىز، يۈزسىز ئەمەلدارلارغا مۇھتاج!
>
> 1999-يىلى 12-ئاينىڭ 28-كۈنى (گېرمانىيە-ميونخېن)

مۇجاھىتلىرىمىزنى قەدىرلەيلى ۋە سەممىي ۋەتەنپەرۋەرلەردىن بولايلى!

يۈسۈپجان (گېرمانىيە)

تارىخىمىزدىن قارايدىغان بولساق، ھازىرغىچە دىن، مىللەت، ۋەتەن ئۈچۈن قۇربان بولغان شېھىتلىرىمىز ناھايىتى كۆپ. ئەمما ئۇلارنىڭ قەبرى بېشىدا توپلۇشۇپ دۇئا قىلىپ ھۆرمەت بىلدۈرىدىغان ئىشلار ناھايىتى ئاز. يېقىنقى ۋاقىتلاردا مۇجاھىدلىرىمىز، دىن، ۋەتەن ـ مىللەت ئۈچۈن ئۆزھاياتىنى تەقدىم قىلىپ، بۇ يولدا ئىسسىق قېنىنى ۋە جېنىنى بېرىۋاتسا، بەزى « ئەقىللىق » كىشىلىرىمىز ئۇلارنى ئەيىپلەپ، ھەرخىل سۆزلەرنى قىلماقتا. بەزىلەر، « ۋاقتى ئەمەس، سەۋر قىلىش كېرەك » دىسە، بەزىلەر، « مىللەتنى ئويغۇتۇش كېرەك » دەپ قارىماقتا. ئاللاھ زۇلۇمغا سەۋرە قىلىشقا ئەمەس، بەلكى ئىبادەت ئۈچۈن سەۋرى قىلىشقا بۇيرىغان. ئويغۇتۇش ئۈچۈن ھەرىكەت ۋە ئاۋازدىن ئىبارەت ئىككىخىل ئامىلنى قوللىنىش كېرەك. بارىن ۋە غولجا ئىنقىلاۋىدىن كېيىن، مىللىتىمىز تېخىمۇ ئويغاندى، ئىنقىلاپچىلىرىمىز مىللەتنىڭ ئاھ ـ زارلىرىنى ئاڭلىتىپ، زۇلۇمغا قارشى تۇرۇشقا چاقىرىپ، بەزىسى قوراللىق، يەنە بەزىسى قورالسىز كۈرەشكە ئۈندىدى، ھەرخىل تەشۋىقات يوللىرى ئارقىلىق مىللەتنى ئويغاتتى. ئەپسۇسكى بەزىلەر، « تەشۋىقاتلارمۇ ئىشقا يارىمايدۇ » دەۋاتىدۇ، سىزنىڭچە ئويغۇتۇش قايسى ئۇسۇلدا بولسۇن؟ قورالمۇ ئالمىساق، قەلەممۇ ئالمىساق، ھەرىكەتمۇ قىلمىساق، ئاۋازمۇ چىقارمىساق، مىللەتنى قانداق ئويغىتىمىز؟ سەبرى قىلىپ 50 يىل ۋاقتىمىزنى ئۆتكۈزدۇق، يەنە قانچە يىلىمىز ئۆتسۇن؟ دىن، ۋەتەن ـ مىللەت ئۈچۈن شېھىت بولغان ئوغلانلىرىمىزنى ھەردايىم ئەسلەپ تۇرىشىمىز، قەدىرلىشىمىز، ئۇلارنىڭ ئاتا ـ ئانا، بالا ـ چاقىلىرىغا ساھىپ چىقىشىمىز كېرەك ئىدى، سانسىزلىغان خانىملىرىمىز ئەرلىرىدىن، يەنە سانسىزلىغان نارسىدىلىرىمىز دادىسىدىن ئايرىلىپ قېلىۋاتىسىمۇ يەنە ھېچ غەم يىمەي ھاڭۋېقىپ ياشاپ يۈرىۋاتىمىز، ئۇلارنىڭ ئاھۇ ـ پەرياتلىرىغا قۇلاق سېلىپمۇ قويمىدۇق، خۇددى ۋەتەن ـ مىللەت شۇلارغىلا دا كەتكەندەك ھېس قىلىمىز ـ دە، مۇجاھىتلىرىمىزنىڭ شېھىت بولۇشىغا، تۈرمىلەردە ئازاپ ـ ئوقۇبەت تارتىشىغا پىسەنتىمۇ قىلىپ قويمايمىز. بەزى مۇجاھىتلىرىمىز ۋەتەندە تۇرالماي ئائىلاج چەتئەلگە قېچىپ چىقسا، ئۇلارغا ياردەم قولىمىزنى سۇنۇپ قويۇش ئۇياقتا تۇرسۇن، ئەكسىچە ئۇلارنىڭ يەنە دۈشمەننىڭ قولىغا چۈشۈپ قېلىشىغا سەۋەپچى بولۇپ قېلىۋاتىمىز! خەمىت مەمەت، قاسىم مەخپىر، ئىلياس زوردۇن قاتارلىق مۇجاھىتلار نەنە شۇ ئاقىۋەتلەرگە دۇچار بولمىدىمۇ؟

بىرسى « ۋەتەن كىمنىڭ ؟ » دەپ سورىسا، ھەممىمىز قوپۇپ « بىزنىڭ! » دەپ نەرە تارتىمىز، ئەمما « ۋەتەن ئۈچۈن نىمە قىلدىڭ؟ » دەپ سوراپ قالسا، تىلىمىز تۇتۇلۇپ جاۋاپ بېرەلمەي قالىمىز. ئەپسۇسكى ۋەتەن ئۈچۈن مىلىدىن، ئائىلىسىدىن، ھەتتا ئىززىز جېنىدىن كېچىپ مۇجادىلە قىلىۋاتقانلارنىڭ ئۈستىدىن پىتنە ـ پاسات تېرىپ، ئاغزىمىزدا شەھەر ئېلىپ، ئۆزىمىزنى خۇدانىڭ ئالدىدا گۇناھكار قىلىپ يۈرىۋاتىمىز. « باشقىلارنىڭ يارىمىسا، سىزنىڭ ياخشى پىلانىڭىزنى باشلاڭ » دىسەك، ئۇچاغدا شەيتاندەك يوقاپ كېتىمىز. يا ئۆزىنىڭ قولىدىن پوق كەلمىگەن، يا باشقىلانىڭكىنى ياراتمىغان.

دۇنيادا كەمچىلىكسىز ئىنسان يوق، بىر ئادەمنىڭ قىلغان ياخشى ئىشلىرى يامان ئىشلىرىدىن جىق بولسا، ئۇچاغدا ئۇنىڭغا ياخشى دەپ باھا بېرىپ، يامان يەرلىرىنى تۈزىتىۋېلىشىغا ياردەم بېرىشىمىز كېرەك. ئەگەر سىز ۋەتەن ئۈچۈن كۆيگەنلەرگە كۆيۈنۈشنى بىلسىڭىز، خاتا جايلىرى بولسا تۈزۈتۈشكە تىرىشىڭ، ئەگەر سىزنىڭ ياخشى پىلانلىرىڭىز بولسا كۆرسۈتۈڭ!

ئەلۋەتتىكى، تاشقى دۇنياغا ۋەتەن ـ مىللەت داۋاسىنى ئاڭلىتىش تولىمۇ موھىم، ، يەنى « بالا يىغلىمىسا، ئانا ئەمچەك سالماپتۇ » دىگەندەك، بىز ئاڭلاتمىساق، باشقىلارنىڭ كېلىپ « ھالىڭ قانداق؟ » دەپ سورىشى مۇمكىن ئەمەس. بىزدە، « داۋاگەر سۇس بولسا، قازى مەتىھەم بولىدۇ » دىيدىغان سۆز بار، بەزىلەر ، « تاشقى دۇنيادا ۋەتەن داۋاسىنى ئاڭلىتىشنىڭ پايدىسى يوق » دەپ قارايدۇ ۋە داۋا قىلىۋاتقانلاردىن قۇسۇر ئىزدەيدۇ، خوش، سىزگە ۋەتەن ئىچىدە ئىش قىلىۋاتقانلارمۇ، ۋەتەن سىرتىدا ئىش قىلىۋاتقانلارمۇ يارىمىسا، ئۇچاغدا سىزگە زادى نىمە يارايدۇ؟ « ئۆزمە پىش، ئاغزىمغا چۈش » دەپ ئولتۇرۇش كېرەكمۇ ـ يە؟ سىزگە ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى ئىنقىلاپ رەھبەرلىرىمىزنىڭ ھېچ بىرى ئەرزىمىسە، ئۇھالدا ئاسماندىن ھېچ ئۇقسانسىز بىر لىدەر چۈشەمتى؟ ئەلۋەتتە چۈشمەيدۇ! بىز ۋەتەن ـ مىللەت ئۈچۈن كۈرەش قىلىۋاتقانلارنى قوللىماي، ياردەم بەرمەي، سىرداشماي ۋە پىكىرلەشمەي تاشلىۋەتسەك، ئۇچاغدا يالغۇز ئاتنىڭ چېڭى چىقمايدۇ. ئۆزىمىزنىڭ ھۆرمەتسىزلىكىدىن تاكى بۈگۈنگىچە تاشقى دۇنيادا ھەممىمىز ھۆرمەتلەيدىغان ۋە ئېتىراپ قىلىدىغان بىر لىدەرىمىز يوق، ئەلۋەتتە، لىدەرسىز ھېچبىر ئىش ۋۇجۇتقا چىقمايدۇ. بىز ھەممىمىز موسۇلمان ـ يۇ، ئەمما قۇرئانىمىزدىكى ئاللاھ بۇيرۇغان « مۆمىنلەر قېرىنداش » دىگەن ئايەت كېرىمىمىزگە ئەمەل قىلمايمىز، بىزدە مۆمىنلىك، قېرىنداشلىق ناھايىتى سۇس. « ئويغۇر » دىگەن ئامىمىزغا لايىق ئويۇشماي، ھەر يەردە بۆلۈنۈپ ياشايمىز، بىرەرسى « ھۆرمەتلىك » بولۇپ قالسا، ئارقىدىن كوتۇلداپ ئىناۋىتىنى چۈشۈرۈشكە تىرىشىمىز، بىز ھۆرمەت قىلمىساق، ياتلار قانداق ھۆرمەت قىلسۇن؟!

ۋەتەن ـ مىللەت ئۈچۈن ئۆلگەنلەرنى يۇقۇرى مەرتىبە بىلەن ھۆرمەتلەپ جەننەت بىلەن مۇكاپاتلاندۇرىدىغانلىقى توغرىسىدا قۇرئانى كەرىمدە نۇرغۇن ئايەتلەر بار، ئەپسۇسكى بىز شېھىتلىرىمىزنى ئارقىدىن كوتۇلداپ « مۇكاپاتلايمىز ». ئاللاھ جىھاتقا بۇيرۇسا، « ۋاقتى ئەمەس » دەپ ۋاقىت ئۆتكۈزۈشنىڭ كويىدا يۈرىمىز، « شېھىتلەر ئۆلمەس » دىسەك، سىزنىڭ قەلبىڭىزدە شېھىتلىرىمىزنىڭ روھى ياشىمايدۇ، بىز بۇ خاتالىقىمىزنى تۈگىتىپ، ئۇلارنىڭ روھىنى ياشىتىشىمىز ۋە ئۇلارنىڭ روھىدىن ئۆگىنىشىمىز كېرەك.

يەنە بەزى لىدەرلىرىمىز ھۆرمەت ئورنىغا غەيۋەت ـ شىكايەت، ياردەم ئورنىغا توسالغۇ ۋە زەربىگە ئۇچرىغاچقا، قىلىۋاتقان ۋەتەن داۋاسىنى يېرىم يولدا تاشلاپ قويۇشقا مەجبۇر بولىۋاتىدۇ، يەنە بەزىلەر ۋەتەندە ئاجايىپ چوڭ ئىشلارنى قىلغان ۋە تۈرمىلەردە يېتىپ چىدىغۇسىز قىين ـ قىستاقلارغا بەرداشلىق بېرىپ مىڭ تەستە ۋەتەن سىرتىغا چىقىۋاللىغاندىن كېيىن، بىزدىن لايىقىدا ھۆرمەت ۋە يار ـ يۆلەك كۆرەلمىگەچكە، باشقا مىللەتنىڭ ياردىمىگە مۇھتاج بولۇپ ياشاپ، ئاستا ـ ئاستا ئەسلى خارەكتىرىنى يوقۇتۇپ، ياشاۋاتقان مۇھىتىغا سىڭىپ ئېرىپ كېتىۋاتىدۇ. چۈنكى ئۇلارنىڭ كاللىسىدا « ۋەتەن مېنىڭلىمتى؟ » دىگەن چۈشەنچە پەيدا بولۇپ قالغان.

« ۋەتەننى سۆيىمەن » دەپ ئېغىزدىلا دەپ قويۇش مېنىڭچە ھېچ نىمىگە ئەرزىمەيدۇ، ۋەتەن ـ مىللەتكە ئەرزىگۇدەك ئىش قىلىش، باشقىلارنىڭ ۋەتەنگە قىلغان ئىشى بىلەن ئۆزىمىزنىڭ قىلغىنىنى سېلىشتۇرۇپ ئۆلچەپ تۇرىشىمىز كېرەك. توغرا، ئۆز ۋەتىنىنى سۆيمەيدىغان بىرمۇ ئىنسان يوق، ئەمما سۆيۈشنىڭ دەرىجىسى ئوخشىمايدۇ، بەزىلەر ۋەتەننى چىن يۈرىگىدىن سۆيگەچكە ۋە جېنىدىن ئەزىز بىلگەچكە، ۋەتىنى ئۈچۈن شېھىت بولۇۋاتىدۇ ۋە شېھىت بولۇشقا ھازىر تۇرىۋاتىدۇ، يەنە بەزىلەرنىڭ ۋەتەنپەرۋەرلىكى يېرىم ـ ياتا بولغاچقا، شامالغا قاراپ ۋەتەنپەرۋەر بولىۋاتىدۇ ۋە ۋەتەنپەرۋەرلىكنى ئېغىزدىلا دەپ قويىدۇ. بىز يۈزدە ـ يۈز ۋەتەنپەرۋەر بولغان بولساق ياكى شۇ شېھىتلىرىمىزنىڭ ئىزىنى بېسىپ ماڭغان بولساق، مۇستەملىكە ئاستىدىمۇ ياشىمىغان بولاتتۇق. ئۆزئارا قېرىنداش بولۇپ، ئۇيۇلتاشتەك ئۇيۇشقان بولساق ئىدۇق، بىزنى ھېچبىر كۈچ يىمىرەلمەس ئىدى. شۇڭا بىز ھەممىمىز ئۆزىمىزنى يۈز پىرسەنتلىك ۋەتەنپەرۋەرلەردىن قىلىپ يېتىشتۇرىشىمىز كېرەك. ھەدىسى شېرىفتە، « ھەركىم جىھاتقا چىقماستىن، جىھاتقا نىيەت قىلماستىن ئۆلسە، جاھالەت ئۆلۈمى بىلەن ئۆلىدۇ » دىيىلگەن. بىز ھەرزامان كاللىمىزدا جىھات قىلىپ ۋەتەننى قۇتقۇزۇش ئىڭىنى تۇرغۇزۇشىمىز كېرەك، شۇنداق قىلساق جانابى ئاللاھ بىزنى جەننەت بىلەن مۇكاپاتلايدۇ، ئەگەر ئۇنداق قىلماي شەكىل ئۈچۈن ۋەتەنپەرۋەر بولۇپ ھاياتىمىزنى ئۆتكۈزىۋەتسەك، ئۇچاغدا جاھالەت ئۆلۈمى بىلەن ئۆلگەن بولىمىز ۋە جانابى ھەق بىزنى دوزاخ بىلەن جازالايدۇ، خالاس!

2000 ـ يىلى 2 ـ ئاينىڭ 15 ـ كۈنى (گېرمانىيە ـ بۈرانىيشۋايك)

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

« دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » نىڭ 99 - يىللىق خىزمەت دوكلاتى

(ئىزاھات: تۆۋەندە دىققىتىڭلارغا سۇنماقچى بولغىنىمىز، ياشلار قۇرۇلتىيىنىڭ 99 - يىللىق خىزمەت دوكلاتىنىڭ مۇقەددىمە قىسمىدىن ئىبارەت، دوكلاتنىڭ تولۇق تېكىستى « شەرقىي تۈركىستان ياشلىرى » ژورنىلىنىڭ 1 - سانىغا بېرىلدى)

ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم مۆھتەرەم قېرىنداشلىرىمىز، ئالدى بىلەن بىز « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » غا ۋاكالىتەن ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى بارلىق شەرقىي تۈركىستانلىق قېرىنداشلىرىمىزنى، جۈملىدىن ئۇيغۇر ياشلىرىمىزنى يۈرەكتىن سالاملايمىز! ۋەتەن ئىچىدە مۇقەددەس دىنى، ۋەتىنى ۋە مىللىتى ئۈچۈن ئەزىز جانلىرىنى پىدا قىلغان شېھىتلىرىمىزنى چەكسىز قايغۇ ئىچىدە ئەسلەيمىز ھەم ئۇلارنىڭ ئائىلە - تاۋابىئاتلىرىغا جانابى ئاللاھتىن رەھمەت ۋە سەبىر تىلەيمىز! يەنە شۇنداقلا خىتاينىڭ قاراڭغۇ زىندانلىرىدا ئازاپ - ئوقۇبەت چېكىۋاتقان باتۇر ئوغلانلىرىمىزغا ئالى ئېھتىرام بىلدۈرىمىز!

ئەزىز قېرىنداشلىرىمىز، 1996 - يىلى 11 - ئايدا گېرمانىيەدە « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » قۇرۇلغاندىن بۇيان ئارىدىن 3 يىلدىن كۆپرەك ۋاقىت ئۆتتى، ياشلار قۇرۇلتىيىمىزنىڭ بۇ قىسقىغىنە 3 يىل ئىچىدە بېسىپ ئۆتكەن مۇساپىسىنى ئەسلەپ ئۆتكىنىمىزدە، قۇرۇلتىيىمىزنىڭ ۋەتەن سىرتىدىكى ئۇيغۇر ياشلىرى ھەرىكىتىدە تارىختا ھېچ كۆرۈلۈپ باقمىغان زور جانلىنىشنى ئېلىپ كەلگەنلىكىنى، ھەم شۇنداقلا تاشقى دۇنيادا ئېلىپ بېرىلىۋاتقان مىللى مۇجادىلىمىزنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن خېلى موھىم تۆھپىلەرنى قوشقانلىقىنى كۆرۈۋالالايمىز. ياشلار قۇرۇلتىيىمىزنىڭ قىسقىغىنا ۋاقىت ئىچىدە تەرەققى قىلىپ، بۈگۈنكى كۈندە ۋەتەن سىرتىدا مىللى مۇستەقىللىق داۋاسىنى قىلىۋاتقان ئەڭ ئاساسلىق ئۇيغۇر تەشكىلاتلىرىنىڭ بىرىگە ئايلانغانلىقىمۇ بۇ نۇقتىنى كۆرسەتمەكتە! ئەلۋەتتىكى بۇ، تاشقى دۇنيادىكى ۋەتەنپەرۋەر ئۇيغۇر ياشلىرىنىڭ تىرىشچانلىقىنىڭ ۋە پېشقەدەم مىللى ئۇستازلىرىمىزنىڭ قوللاپ - قۇۋۋەتلىگەنلىكىنىڭ نەتىجىسىدۇر!

ئەزىز قېرىنداشلىرىمىز، ئۆتكەن 3 يىلغا باققىنىمىزدا، ياشلار قۇرۇلتىيىمىزنىڭ تەرەققىياتىنى تۆۋەندىكى 3 باسقۇچقا بۆلۈش مۇمكىن:

بىرىنچىدىن، ياشلار قۇرۇلتىيىمىز ـــ 1995 - يىلى 10 - ئايدا قازاقىستاندا « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى مەدەنىيەت كۈنلىرى » يىغىنى چاقىرىلغاندىن تارتىپ تاكى 1996 - يىلى 11 - ئايدا گېرمانىيەدە ئۇنجى نۆۋەتلىك « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » غىچە بولغان مەزگىل ئىچىدە قۇرۇلۇش باسقۇچىنى بېسىپ ئۆتتى ۋە بۇجەرياندا ۋەتەن سىرتىدىكى ياشلار ھەرىكىتىنىڭ تەشكىلى ئاساسى تۇرغۇزۇلدى.

ئىككىنچىدىن، ياشلار قۇرۇلتىيىمىز ـ 1996 - يىلى 11 - ئايدىن 1998 - يىلى 12 - ئايدا تۈركىيەدە 2 - نۆۋەتلىك « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » ئېچىلغانغىچە بولغان مەزگىل ئىچىدە، بەزى تەجرىبە - ساۋاقلارنى يەكۈنلىگەن ئاساستا، ئەزىرىيەۋى ئاساسىنى مۇستەھكەملەش، كونكرېتنى پىلان - پروگراممىلارنى تۈزۈپ چىقىش ۋە تەشكىلى قۇرۇلمىسىنى مۇنتىزىملاشتۇرۇش باسقۇچىنى بېسىپ ئۆتتى ۋە بۇ ئاساستا پەيدىن - پەي پائالىيەتكە قاراپ يۈزلەندى، بۇھەقتە 2 - نۆۋەتلىك ياشلار قۇرۇلتىيىمىزدا ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ يىللىق خىزمەت دوكلاتىدا تەپسىلى توختۇلۇپ ئۆتۈلگەن ئىدى.

ئۈچۈنچىدىن، ياشلار قۇرۇلتىيىمىز ـــ 1998 - يىلى 12 - ئايدىكى 2 - نۆۋەتلىك يىغىندىن كېيىنكى مەزگىل ئىچىدە پىلانلىق، قەدەمباسقۇچلۇق ۋە تەشكىللىك ھالدا رەسمى يوسۇندا پائالىيەت باسقۇچىغا كىردى، بۇجەرياندا قۇرۇلتىيىمىز بىر تەرەپلىمىلىكتىن، رادىكاللىقتىن ساقلىنىپ، تۈرك دۇنياسىغا، ئەرەپ - ئىسلام ئالىمىگە، غەرىپ دۇنياسىغا، شۇنداقلا تەيۋەن، شاڭگاڭ - ئاۋمىن ۋە چەتئەللەردىكى دېموكراتىك خىتايلارغا قارىتا يولغا قويىدىغان تاكتىكىلىرى ۋە ستراتېگىيىسىنى بۇ رايونلارنىڭ ئالاھىدىلىكىنى نەزەردە تۇتقان ھالدا ئايرىم - ئايرىم ھالدا كونكرېتنى تۈزۈپ چىقىپ ئىجرا قىلدى ۋە 1999 - يىلى ياشلار قۇرۇلتىيىمىزنىڭ سىياسى پائالىيەتلىرىدە ئىجابى نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى.

ياشلار قۇرۇلتىيىمىزنىڭ 98 - يىلى 12 - ئايدىن بۇيان ئېلىپ بارغان ئاساسلىق پائالىيەتلىرىنى تۆۋەندىكى بىرقانچە نۇقتىغا بۆلۈپ بايان قىلماقچىمىز:

1. ئىچكى مۇناسىۋەتلەر ۋە ھەمكارلىق

قۇرۇلتىيىمىزنىڭ يېڭى نىزامنامىسىنىڭ 9 - ۋە 10 - ماددىلىرىدا، ياشلار قۇرۇلتىيىنىڭ ۋەتەن سىرتىدا پائالىيەت ئېلىپ بېرىۋاتقان بارلىق شەرقىي تۈركىستان تەشكىلاتلىرى بىلەن زىچ مۇناسىۋەت ئورنىتىدىغانلىقى، بۇ تەشكىلاتلار بىلەن كېڭىشىپ، ۋەتەن سىرتىدىكى شەرقىي تۈركىستان مىللى كۈرىشىنىڭ ئورتاق ستراتېگىيىسىنى تۈزۈپ چىقىشقا ۋە ئۇنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشقا يېقىندىن ماسلىشىدىغانلىقى بايان قىلىنغان ئىدى. بىز نىزامنامىمىزدا كۆرسىتىلگەن بۇ پىرىنسىپلارغا باشتىن - ئاخىرى تولۇق ئەمەل قىلىپ كەلدۇق ۋە ئۆتكەن قىسقىغىنا بىر يىل ئىچىدە بۇ جەھەتتە كۆپلىگەن ئىجابى قەدەملەرنى تاشلىدۇق. بىز بىرتەرەپتىن، ھەرقايسى دۆلەتلەردە پائالىيەت ئېلىپ بېرىۋاتقان ياشلار تەشكىلاتلىرى بىلەن بولغان ئالاقىمىزنى كۈچەيتىپ ياشلار قۇرۇلتىيىنىڭ فونكسىيونىنى جانلاندۇرۇشقا تىرىشساق، يەنە بىر جەھەتتىن، ھەرقايسى ئەللەردىكى ئۇيغۇر تەشكىلاتلىرى بىلەن بولغان ھەمكارلىق مۇناسىۋىتىمىزنى كۈچەيتتۇق ۋە بۇ ھەمكارلىقلار جەريانىدا بىز ھېچقانداق سىياسى نەپتىن مۇستەسنا ھالدا پۈتۈنلەي ۋەتەن - مىللەتنىڭ تۈپ مەنپەئەتىنى بىرىنچى ئورۇنغا قويۇپ، خالىس ۋە سەمىمى ھالدا ھەرىكەت ئېلىپ باردۇق. بۇنىڭ ئەڭ جانلىق مىساللىرىدىن بىرى شۇكى، 99 - يىلى 10 - ئاينىڭ 12 - كۈنىدىن 16 - كۈنىگىچە گېرمانىيەنىڭ مىيونخېن شەھىرىدە 2 - نۆۋەتلىك « شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيى » چاقىرىلغان ئىدى، ياشلار قۇرۇلتىيىمىز بۇ قېتىمقى قۇرۇلتايغا ساھىپخانلىق قىلغان 3 تەشكىلاتنىڭ بىرى بولۇش سۈپىتى بىلەن، قۇرۇلتاينىڭ تەييارلىق خىزمەتلىرىگە باشتىن - ئاخىر تولۇق قاتناشتى ۋە ياشلار قۇرۇلتىيىنىڭ مەركىزىدىكى بارلىق ئەزالىرىنى سەپەرۋەر قىلىپ، مىللى قۇرۇلتاي ئۈچۈن ئىختىسات توپلاش، نىزامنامە لايىھەسىنى ھازىرلاپ چىقىش، قۇرۇلتاي ۋەكىللىرىنىڭ ياتاق - تاماق مەسىلىلىرىنى ھەل قىلىش ... قاتارلىق ئىشلىرىدا ئاساسلىق رول ئوينىدى، 5 كۈنلۈك قۇرۇلتاي جەريانىدا قۇرۇلتىيىمىزنىڭ ئىجرائىيە رەئىسى دولقۇن ئەيسا قۇرۇلتاينىڭ رىياسەتچىلىكىنى، فوندا رەئىسى ئابلىكىم خوتەن ۋە باشقا ئەزالىرىمىز قۇرۇلتاي ۋەكىللىرىنى كۈتۈۋېلىش ئىشلىرىنى ئۈز ئۈستىگە ئالدى. قۇرۇلتاي جەريانىدا ۋە قۇرۇلتاي ئاخىرىدا ھەرقايسى ئەللەردىن كەلگەن ئۇيغۇر تەشكىلاتلىرىنىڭ مەسئۇللىرى ياشلار قۇرۇلتىيى ئەزالىرىنىڭ بۇخىل پىداكارلىق روھىغا يۇقۇرى باھا بەردى ۋە ئاپىرىن ئېيتتى.

بۇيەردە شۇنى ئەسكەرتىپ ئۆتمەكچىمىزكى، ياشلار قۇرۇلتىيى نىزامنامىسىنىڭ 4 - ماددىسىدا، « ياشلار قۇرۇلتىيى ـ پۈتۈن تەشكىلاتلىرىمىز ئېتىراپ قىلغان رەسمى بىر « شەرقىي تۈركىستان خەلقئارا مىللى قۇرۇلتىيى » ۋۇجۇتقا چىققانغا قەدەر مۇستەقىل پائالىيەت ئېلىپ بارىدۇ ... « خەلقئارا شەرقىي تۈركىستان مىللى قۇرۇلتىيى » بارلىققا كەلگەندىن كېيىن، مىللى قۇرۇلتاينىڭ قوبۇل قىلىشى ۋە ياشلار قۇرۇلتىيىنىڭ قارارى بويىچە « شەرقىي تۈركىستان مىللى قۇرۇلتىيى » نىڭ تەركىۋىدىكى « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » قىلىپ ئۆزگەرتىلىدۇ » دەپ كۆرسىتىلگەن ئىدى، گەرچە مىللى قۇرۇلتاي جەريانىدا ۋە قۇرۇلتايدىن كېيىن قۇرۇلتاي رەھبەرلىك ئورگىنىدىن بىزگە قۇرۇلتاينىڭ تەركىۋىگە كىرىش ھەققىدە تەكلىپ كەلگەن بولسىمۇ، ئەمما بىز ياشلار قۇرۇلتىيىمىزنىڭ نىزامنامىسىغا ئەمەل قىلىش مەقسىتىدە بۇ مەسىلىنى 3 - نۆۋەتلىك « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » نىڭ ئومومى يىغىنىدا مۇزاكىرە قىلىپ قارار قىلىش پىكرىمىزنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، ھازىرچە مىللى قۇرۇلتاينىڭ تەركىۋىگە كىرمىدۇق.

ئۇندىن باشقا يەنە ياشلار قۇرۇلتىيىمىز تەركىۋىدىكى ھەرقايسى ئەللەردىكى ياشلار تەشكىلاتلىرىمۇ ئۆزلىرى تۇرۇشلۇق ئەللەردىكى ئۇيغۇر تەشكىلاتلىرى بىلەن ئىچقويۇن - تاشقويۇن بولۇپ، بۇ تەشكىلاتلارنىڭ سىياسى پائالىيەتلىرىدە موھىم رول ئويناپ كەلمەكتە.

بولۇپمۇ 2 - نۆۋەتلىك ياشلار قۇرۇلتىيىنىڭ قارارلىرى ۋە روھىنى قازاقىستان، قىرغىزىستاندىكى ئۇيغۇر ياشلىرى ئارىسىدا كۈچلۈك تەشۋىق قىلىپ، ياشلارنىڭ ئويغىنىش ۋە تەشكىلاتلىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، مىللى ئازاتلىق ھەرىكىتىمىزنىڭ ئىزباسارلىرىنى تەربىيىلەش جەھەتتە كۆزگە كۆرۈنەرلىك ئۇتۇقلارنى قولغا كەلتۈردى.

(داۋامى 7 - بەتتە)

ياشلار قۇرۇلتىيىمىز ھەرقايسى ئۇيغۇر تەشكىلاتلىرى بىلەن بولغان ئالاقىنى كۈچەيتىش بىلەن بىرگە، ئەركىن ئالپتېكىن، ھاجى ياقۇپ، زىيا سەمەدى، ئابدۇرۇپ مەخسۇم ...قاتارلىق مىللى ئۇستازلىرىمىز بىلەن بولغان بىۋاستە ئالاقىنىمۇ ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردۇق ۋە موھىم پرىنسىپال مەسىلىلەردە بۇ ئۇستازلىرىمىزدىن ئەكلىپ - پىكىر ئېلىشنى داۋاملاشتۇرۇپ كېلىۋاتىمىز.

2. غەرىپ ئەللىرىدىكى سىياسى پائالىيەتلىرىمىز

سىزلەرگە مەلۇم بولغاندەك، ياشلار قۇرۇلتىيىمىزنىڭ مەركىزى ئورگىنىنى گېرمانىيەنىڭ ميونخېن شەھرىدە تەسىس قىلىشتىكى ئاساسى مەقسەتلىرىنىڭ بىرىمۇ، مىللى داۋايىمىزنى سىياسى ۋە ئىقتىسادى جەھەتتە خىتايغا ھەم دۇنياغا تەسىر كۆرسۈتەلەيدىغان غەرىپ ئەللىرىدە تەرەققى قىلدۇرۇش ئىدى. شاڭا، 2 - نۆۋەتلىك قۇرۇلتىيىمىزدىن كېيىن مەركىزى ئورگىنىمىز ئاساسى كۈچىنى بۇ نۇختىغا مەركەزلەشتۈرۈپ، ئامېرىكا ۋە ياۋروپادىكى ئىنسان ھەقلىرى تەشكىلاتلىرى، ئاممۇۋى گۇرۇپپىلار بىلەن بولغان بىۋاستە ئالاقە ۋە ھەمكارلىقنى كۈچەيتتۇق ۋە بۇجەھەتتە بىز بەزى بۆسۈش خارەكتىرلىك نەتىجىلەرنى ھاسىل قىلدۇق.

مەسىلەن، 99 - يىلى 3 - ئايدا ئىجرائىيە كومىتېتىمىزنىڭ رەئىسى دولقۇن ئەيسا باشچىلىقىدىكى بىر ھەيئەت ياشلار قۇرۇلتىيىمىزغا ۋاكالىتەن « خەلقئارا ئىنسان ھەقلىرى كومىتېتى گېرمانىيە شۆبىسى » تەرىپىدىن چاقىرىلغان « 99 - يىلدا ئىنسان ھەقلىرى » دىگەن تېمىدىكى خەلقئارالىق ئىلمى مۇھاكىمە يىغىنىغا قاتنىشىپ، دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كەلگەن 80 دىن ئارتۇق ئىنسان ھەقلىرى تەشكىلاتىنىڭ ۋەكىللىرىگە شەرقىي تۈركىستانىنىڭ سياسى ۋەزىيىتىنى ئەتراپلىق ئاڭلىتىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولدى، ئەلۋەتتىكى بۇ، ياشلار قۇرۇلتىيى رەھبەرلىك ئورگىنىنىڭ بىرقانچە ئاي ئالدىن مۇناسىۋەت ئورنۇتۇش ۋە ھارماي - تالماي تىرىشچانلىق كۆرسۈتىشى نەتىجىسىدە ئېرىشكەن مۇۋاپىقىيەت ئىدى. يەنە مەسىلەن، 99 - يىلى جەنۋەدە چاقىرىلغان « دۇنيا ئىنسان ھەقلىرى كومىتېتى يىللىق يىغىنى » دا، ياشلار قۇرۇلتىيىنىڭ ۋەكىلى كېرەم شېرىپ ئۇيغۇرلارغا ۋاكالىتەن بۇقېتىمقى يىغىندا 10 مىنوت سۆزلەش ھەققىگە ئېرىشىپ، دۇنيادىكى 200 گە يېقىن دۆلەتنىڭ ۋەكىللىرى قاتناشقان بۇقېتىمقى يىغىندا كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىغە قارىتا يۈرگۈزىۋاتقان قىرغىنچىلىق سياسىتىنى پاش قىلدى، بۇ، ۋەتەن سىرتىدا ئېلىپ بېرىلىۋاتقان 50 يىللىق مىللى مۇجادىلە تارىخىمىزدىكى زور مۇۋاپىقىيەتلەرنىڭ بىرى ئىدى، ئەلۋەتتىكى پۇ پۇرسەت ئاسانلا قولغا كەلگىنى يوق، مەزكۇر يىغىن باشلىنىشتىن بىرقانچە ئاي بۇرۇن قۇرۇلتاي رەھبەرلىك ئورگىنىمىز مۇناسىۋەتلىك تەشكىلاتلار ۋە شەخسلەر بىلەن كۆپ قېتىم جىددى مۇناسىۋەت ئورنۇتۇپ، ئۇلارغا شەرقىي تۈركىستانىنىڭ سىياسى ۋەزىيىتىنىڭ جىددىلىكىنى ئەملى پاكىتلار بىلەن ئاڭلىتىپ قايىل قىلىشقا تىرىشتى، يىغىن جەريانىدىمۇ ئىجرائىيە كومىتېتىمىزنىڭ رەئىسى دولقۇن ئەيسا باشچىلىقىدىكى بىرگۇرۇپ ۋەكىلىمىز ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ بىرقانچە قېتىم ئالاھىدە جەنۋەگە بېرىپ لوبىچىلىق قىلىپ، ئاخىرقى ھىساپتا بۇ قېتىمقى قىممەتلىك پۇرسەتنى قولغا كەلتۈردى.

شۇنداق دەپ ئېيتالايمىزكى، ياشلار قۇرۇلتىيىمىز ئۆتكەن بىر يىل ئىچىدە گېرمانىيەنى ئاساس قىلغان ھالدا ياۋروپا ئەللىرىدە تۈرلۈك ئىنسان ھەقلىرى تەشكىلاتلىرى بىلەن بولغان مۇناسىۋەت جەھەتتە خېلى مۇكەممەل بىر ئاساس سېلىپ، بۇنىڭدىن كېيىنكى پائالىيەتلەر ئۈچۈن ئەۋزەل شارائىت ياراتتى.

3.تۈرك دۇنياسى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتلەر

ياشلار قۇرۇلتىيىمىز، بىزبىلەن دىنداش، تىلداش ۋە قان قېرىنداش بولغان تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرى خەلقلىرى بىلەن بولغان دوستلۇق ۋە ھەمكارلىق مۇناسىۋىتىنى كۈچەيتىش ھەمدە تۈرلۈك شەكىللەر ئارقىلىق ئۇلارغا مىللى داۋايىمىزنى لايىقىدا ئاڭلىتىشنى باشتىن - ئاخىر موھىم ۋەزىپىلىرىمىزنىڭ بىرى قىلىپ كەلدۇق. قۇرۇلتاي مەركىزى ئورگىنىمىز ۋە ھەرقايسى تۈرك جۇمھۇرىيەتلىرىدە پائالىيەت ئېلىپ بېرىۋاتقان ياشلار تەشكىلاتلىرىمىز، تۈركىيەنى ۋە بىز بىلەن خوشنا بولغان قازاقىستان،قىرغىزىستانلارنى ئاساس قىلغان ھالدا، بۇ ئەللەردىكى بىزنىڭ مىللى داۋايىمىزغا ھېسداشلىق قىلىۋاتقان پارتىيە - گۇروھلار، ئاممۇۋى تەشكىلاتلار، ئىنسان ھەقلىرى تەشكىلاتلىرى، دىنىي جامائەتلەر، مەتبۇئاتلار ۋە پارلامېنتلار بىلەن بىۋاستە ئۇچرۇشۇپ، ئۇلارغا مىللى داۋايىمىزنى ئاڭلىتىش بىلەن بىرگە، ئۇلارنىڭ بىزگە بولغان ھېسداشلىقىنى ۋە قوللىشىنى قولغا كەلتۈرۈشكە تىرىشتۇق. بۇنىڭ ئاساسلىق ئىپادىلىرى شۇكى، 2 - نۆۋەتلىك ياشلار قۇرۇلتىيىمىز ئاخىرلاشقان ھامان، يەنى 98 - يىلى 12 - ئاينىڭ 17 - كۈنى قۇرۇلتىيىمىزنىڭ يېڭى رەھبەرلىك ھەيئىتى تۈركىيەدىكى « تۈرك دۇنياسى دوستلۇق ۋە ھەمكارلىق قۇرۇلتىيى » مەركىزى ئورگىنىنى زىيارەت قىلىپ، ئۇلارغا شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئومومى ۋەزىيىتى ھەققىدە مەلۇمات بېرىش بىلەن بىرگە، يىلدا بىر قېتىم ئېچىلىدىغان « تۈرك دۇنياسى قۇرۇلتىيىغا » غا قۇرۇلتىيىمىزدىن مەخسۇس ۋەكىل ئەۋەتىش تەلىۋىمىزنى ئوتتۇرىغا قويدۇق ۋە بۇھەقتە ئىجابى جاۋاپقا ئېرىشتۇق، ئۇندىن باشقا يەنە بىز، « تۈرك دۇنياسى ياشلىرى قۇرۇلتىيى » ۋە تۈركىيەدىكى بىزگە ھېسداشلىق قىلىۋاتقان بەزى پارتىيەلەرنىڭ ياشلار تەشكىلاتلىرى بىلەن بولغان تۈرلۈك مۇناسىۋەت ۋە ھەمكارلىقلارنىمۇ پىلانلىق بىر شەكىلدە ئىزچىل ھالدا داۋاملاشتۇرۇپ كېلىۋاتىمىز.

4. ئەرەپ - ئىسلام ئالىمى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتلەر

خۇددى 1 - ۋە 2 - نۆۋەتلىك قۇرۇلتايلىرىمىزدا ئوتتۇرىغا قويۇلغىنىدەك، ئەرەپ - ئىسلام ئالىمىنىڭ شەرقىي تۈركىستان داۋاسىغا بولغان ھېسداشلىقىنى ۋە قوللىشىنى قولغا كەلتۈرۈش - ياشلار قۇرۇلتىيىمىزنىڭ ستىراتېگىيىلىك نىشانلىرىنىڭ بىرى. شۇڭا، 2 - نۆۋەتلىك ياشلار قۇرۇلتىيى ئاخىرلارشقان ھامان، قۇرۇلتاي مەركىزى ئورگىنىمىز بۇ ساھەدە ئېلىپ بېرىلىدىغان پائالىيەتلەر ھەققىدە كونكىرىتنى پىلان تۈزۈپ چىقىپ، نىشانلىق ۋە مەركەزلىك ھالدا ھەرىكەتكە كىرىشتۇق. بولۇپمۇ بۇ جەرياندا بىز، مىللى داۋايىمىزنىڭ خەلقئارا سىياسى سەھنىلەردىكى، ئامېرىكا ۋە ياۋروپا ئەللىرىدىكى نوبرازىغا تەسىر يەتكۈزىدىغان رادىكال قاراشلاردىن ۋە سۆز - ھەرىكەتلەردىن ئۆزىمىزنى تارتتۇق ۋە پۈتۈن دۇنيا تەرىپىدىن ئېتىراپ قىلىنغان « دۇنيا ئىسلام بىرلىكى »، « دۇنيا موسۇلمان ياشلىرى قۇرۇلتىيى »، « ئەرەپ ئەللىرى ئىتتىپاقى » غا ئوخشاش نوپوزلۇق ئىسلام تەشكىلاتلىرى بىلەن ۋە پاكىستان، مىسر، ئەرەپ بىرلەشمە خەلىپىلىكى، سۈرىيە قاتارلىق ئىسلام ئەللىرىدىكى بىرقىسىم ئىلغار، ئىلمى ۋە مۆتىدىل ئىسلامى گۇرۇپپىلار، ئىسلامى جامائەتلەر بىلەن بولغان دوستلۇق ۋە ھەمكارلىق مۇناسىۋەتلىرىنى پەيدىن - پەي كۈچەيتتۇق ھەمدە بۇجەھەتتە بەزى خوشاللىنارلىق نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردۇق. مەسىلەن، ئۆتكەن يىلى ئىچىدە قۇرۇلتاي رەھبەرلىك ئورگىنى تەرىپىدىن تەشكىللەنگەن ھەيئەت ياۋروپادا ئۆتكۈزۈلگەن بىرقانچە قېتىملىق خەلقئارالىق ئىسلام كونفىرانسلىرىغا قاتنىشىش پۇرسىتىدىن پايدىلىنىپ، سەئۇدى ئەرەبىستانىنىڭ دىنى ئىشلار ۋەزىرى شەيخ سالىخ بىن ئابدۇل ئەزىز، سەئۇدى ئەرەبىستان ئەدلىيە ۋەزىرى دوكتور ئابدۇللاھ بىن مۇھەممەت، « دۇنيا ئىسلام بىرلىكى » نىڭ باش كاتىۋى دوكتور ئابدۇللاھ بىن سالىھ ئەلئوبەيىن، ۋە ياۋروپادىكى ھەرقايسى ئىسلام تەشكىلاتلىرىنىڭ مەسئۇللىرى بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۇلارغا شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئومومى ۋەزىيىتى ھەققىدە مەلۇمات بېرىش بىلەن بىرگە، ئۇلاردىن كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستان موسۇلمانلىرىغا قاراتقان قىرغىنچىلىق ۋە دىنى ئېتىقاتنى يوق قىلىش سياسىتىگە قارشى ئېتىراز بىلدۈرۈشنى ۋە خىتاي ھاكىمىيىتىگە بېسىم ئىشلىتىشنى تەلەپ قىلدى. بۇئارىدا ياشلار قۇرۇلتىيى يەنە، « دۇنيا موسۇلمان ياشلار قۇرۇلتىيى » غا ئەزا بولۇش ئىلتىماسى تاپشۇردى. خەلقئارالىق ئىسلام تەشكىلاتلىرى بىلەن بولغان بىرقاتار ھەمكارلىق مۇناسىۋەتلىرىمىز ھەتتا خىتاي ھاكىمىيىتىنىمۇ قاتتىق ئالاق - زادە قىلدى، « خوتەن گېزىتى » نىڭ يېقىنقى سانلىرىدا ئېلان قىلىنغان بىر ئوبزوردا، « دۇنيا ئىسلام بىرلىكى »، « دۇنيا موسۇلمان ياشلار قۇرۇلتىيى » قاتارلىق ئىسلام تەشكىلاتلىرىنىڭ چەتئەللەردىكى خىتايغا قارشى مىللى كۈچلەرنى ئاستىرتتىن قوللاۋاتقانلىقى ۋە بۇنىڭ، خىتاينىڭ بىخەتەرلىكىگە تەسىر يەتكۈزىۋاتقان موھىم تاشقى ئامىللارنىڭ بىرى ئىكەنلىكى بايان قىلىندى.

5 .خىتاي دېموكراتىك تەشكىلاتلىرى ۋە زاتلىرى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتلەر

چەتئەللەردىكى كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىگە قارشى خىتاي دېموكراتىك كۈچلىرى بىلەن بولغان مۇناسىۋەت مەسىلىسى، نۆۋەتتە مىللى مۇجادىلە سېپىمىزدىكى ئەڭ نازۇك مەسىلىلەرنىڭ بىرى بولۇپ كەلمەكتە. ھازىرغا قەدەر ۋەتەن سىرتىدىكى بارلىق ئۇيغۇر تەشكىلاتلىرى، دېموكراتىك خىتاي تەشكىلاتلىرى بىلەن ئالاقە قىلىشتا، ئۇلارغا، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئۆز

(داۋامى 8 - بەتتە)

« شەرقىي تۈركىستان ياشلىرى »
ژۇرنىلى نەشردىن چىقىش ئالدىدا تۇرماقتا.

ئۆز خەۋىرىمىز: يېقىندا « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » مەركىزى ئورگىنى مۇزاكىرە قىلىش ئارقىلىق، ياشلار قۇرۇلتىيىنىڭ ئورگان گېزىتى ـ شەرقىي تۈركىستان ياشلىرى » گېزىتىنى پەسىللىك سىياسىي ـ ئىلمىي ژۇرنالغا ئايلاندۇرۇپ نەشر قىلىشنى قارار قىلغان ئىدى. شۇندىن بۇيان قۇرۇلتاي ئورگىنى تەرىپىدىن سايلاپ چىقىلغان تەھرىر ھەيئىتى جىددى تەييارلىق قىلىش ۋە ئىشلەش ئارقىلىق ژۇرنالنىڭ تۇنجى سانىنى ھازىرلاپ نەشردىن چىقىرىش ئالدىدا تۇرماقتا. قۇرۇلتاي ئورگىنى ئوتتۇرا ئاسىيادا ياشاۋاتقان ئۇيغۇر ياشلىرىنىڭ ئېھتىياجىنى كۆزدە تۇتقان ھالدا مەزكۇر ژۇرنالنى ئۇيغۇرچە ۋە ئىسلاۋيەچە ئىككىخىل يېزىقتا ھازىرلاپ چىقتى.

« شەرقىي تۈركىستان ياشلىرى » ژۇرنىلىدا ئاساسلىق ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى ئۇيغۇر ياشلىرى ھەرىكىتىنىڭ ئوۋەتتىكى ۋەزىيىتى ۋە بۇنىڭدىن كېيىنكى غايە ـ ئىستەكلىرى، ۋەتەندىكى ھەرقايسى ساھەلەرنىڭ ئەھۋالى، مىللىي داۋايىمىزنىڭ ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى ئومۇمىي يۈلۈنۈشى، خەلقئارادىكى تەسىرى قاتارلىق تۈرلۈك مەزمۇنلار مۇۋاپىق تۈردە يەر ئالىدۇ.

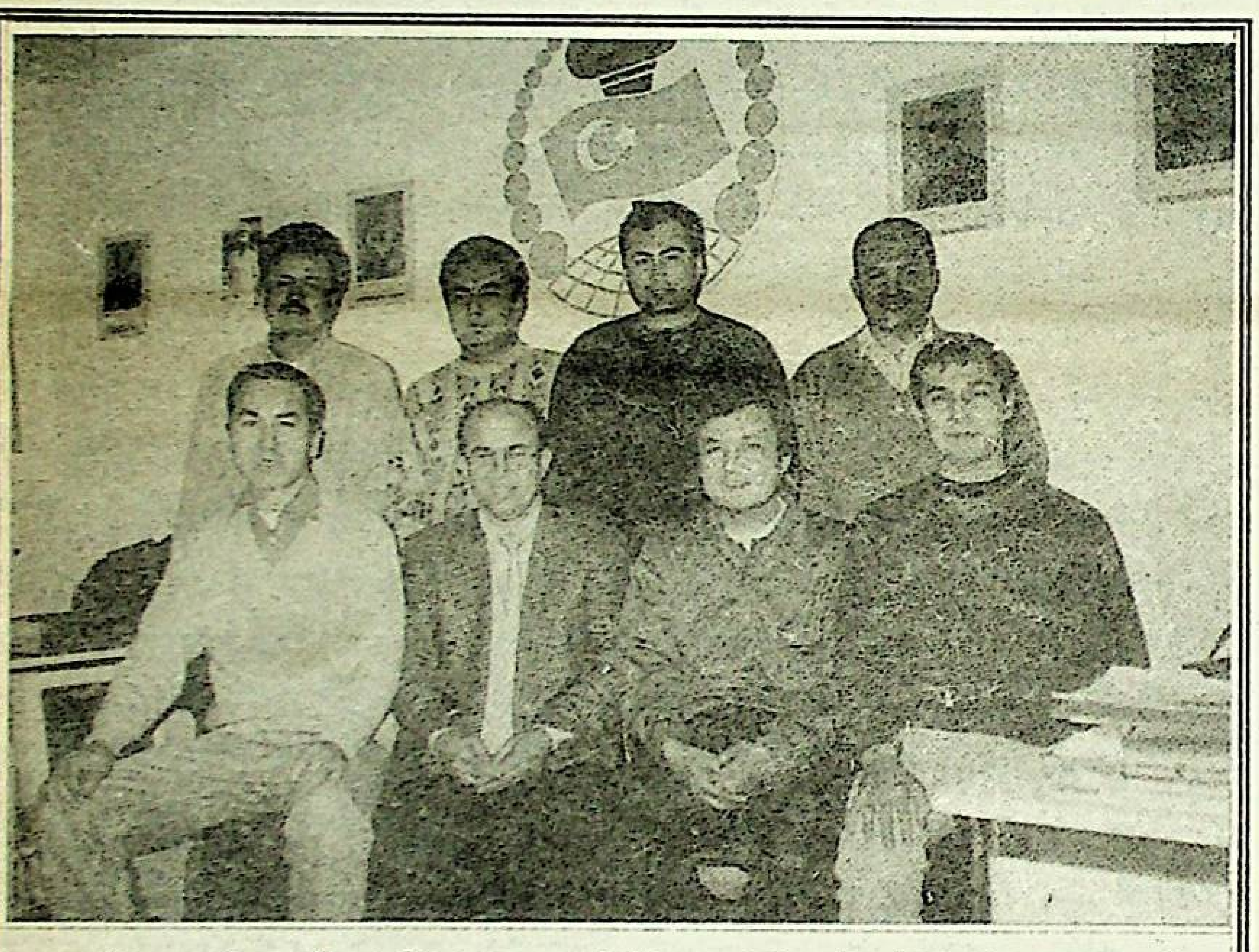

سۈرەتتە: « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » نىڭ مەركەزدىكى بىرقىسىم رەھبەرلىرى ۋە ئەزالىرى ياشلار قۇرۇلتىيىنىڭ ئۆتكەن يىللىق خىزمەتلىرىنى خۇلاسىلەش يىغىنىدا بىر ئارىغا كەلدى.

مۇشتەرىلىرىمىز دىققىتىگە:

كومپيۇتېرىمىزنىڭ كىرىلچە خەرىپ سىستېمىسى بۇزۇلغىنى ئۈچۈن، گېزىتىمىزنىڭ 34 ـ ۋە 35 ـ سانلىرىنىڭ كىرىلچە نۇسخىسىدا ناھايىتى كۆپ خاتالىق كۆرۈلگەن، بۇ تامامەن بىزنىڭ دىققەتسىزلىكىمىزدىن بولدى، شۇڭا مۇشتەرىلىرىمىزدىن ئالاھىدە ئەپۇ سورايمىز. گېزىتىمىزنىڭ كىرىلچە نۇسخىسى پات يېقىندا ئايرىم نەشر قىلىنىدۇ.

ھۆرمەت بىلەن: « ئۇچقۇن » گېزىتى تەھرىر بۆلۈمى

(بېشى 7 ـ بەتتە)

تەقدىرىنى ئۆزى بەلگىلەش ھوقۇقىنى ئېتىراپ قىلىشنى ئالدىنقى شەرت قىلىپ كەلدى ۋە بۇ شەرتلەر 1 ـ ۋە 2 ـ نۆۋەتلىك شەرقىي تۈركىستان مىللىي قۇرۇلتىيىنىڭ ۋە 1 ـ 2 ـ نۆۋەتلىك دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيىنىڭ نىزامنامە ۋە قارارلىرىدا ئورۇن ئېلىپ كەلدى. ياشلار قۇرۇلتىيىمىزنىڭ نىزامنامىسىنىڭ 12 ـ ماددىسىدا ئەينەن: « ياشلار قۇرۇلتىيى ـ شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مۇستەقىللىقىنى ۋە ئىنسانچە ياشاش ھوقۇقىنى ئېتىراپ قىلغان ياكى ئۇنىڭغا ھېسداشلىق قىلغان خىتاي ئىچى ۋە سىرتىدىكى بارلىق خىتاي دېموكراتىك تەشكىلاتلىرى ۋە زاتلىرى بىلەن يېقىن مۇناسىۋەت ئورنىتىدۇ ۋە ھەمكارلىشىدۇ » دەپ ئېنىق كۆرسىتىلگەن ئىدى. 2 ـ نۆۋەتلىك قۇرۇلتىيىمىزدىن بۇيان رەھبەرلىك ئورگىنىمىز نىزامنامىمىزدا كۆرسىتىلگەن بۇ پىرىنسىپقا ئەمەل قىلىپ، يۇقارقى شەرتلىرىمىزنى قوبۇل قىلغان بەزى خىتاي دېموكراتىك تەشكىلاتلىرى ۋە زاتلىرى بىلەن بولغان نورمال ھەمكارلىق مۇناسىۋەتلىرىمىزنى ئىلگىرىلەپ تەرەققى قىلدۇردۇق. نۆۋەتتە چەتئەللەردە ئىنتايىن كۆپلىگەن خىتاي دېموكراتىك تەشكىلاتلىرى كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىگە قارشى پائالىيەت قىلىپ كەلمەكتە، ئەلۋەتتىكى ئۇلارنىڭ ھەممىسىلا بىزنىڭ يۇقارقى شەرتلىرىمىزنى قوبۇل قىلغىنى يوق، بىز ئۇلارنىڭ ھەربىرى بىلەن ئۇچراشقاندا، ئالدى بىلەن شەرتلىرىمىزنى ئوتتۇرىغا قويدۇق ۋە شەرتلىرىمىزنى قوبۇل قىلغانلىرى بىلەن ناھايىتى ئېھتىياتچانلىق ۋە سەزگۈرلۈك بىلەن ھەمكارلىق ئېلىپ باردۇق. مەسىلەن، ئۆتكەن يىل ئىچىدە بىز خىتاينىڭ مەشھۇر دېموكراتىك زاتلىرىدىن ۋېي جىڭشېڭ، يەنجاچى، ۋۇخوگدا، چىمو ... قاتارلىقلار بىلەن كۆپ قېتىم يۈزتۇرانە ئۇچرىشىپ، ئۇلارغا شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئارزۇ ـ تەلەپلىرىنى ئاڭلىتىش بىلەن بىرگە، بىرقانچە قېتىم بىرلەشمە نامايىش، ئىلمىي مۇھاكىمە يىغىنى ۋە سۆھبەت ئۆتكۈزۈپ، مەلۇم دەرىجىدە خەلقئارالىق ئۈنۈمگە ئېرىشتۇق.

6. تىبەت ۋە موڭغۇل تەشكىلاتلىرى بىلەن بولغان ھەمكارلىق مۇناسىۋەتلىرىمىز

ياشلار قۇرۇلتىيىمىزنىڭ بىزگە تەقدىرداش بولغان تىبەت ۋە ئىچكى موڭغۇلىستان تەشكىلاتلىرى بىلەن بولغان ھەمكارلىق مۇناسىۋەتلىرىمىز ئۇزۇندىن بۇيان ئىزچىل ھالدا داۋام قىلىپ كەلمەكتە. گەرچە خەلقئارالىق كۆچلەرنىڭ تەۋسىيەسى بىلەن دالاي لاما باشچىلىقىدىكى تىبەت تەشكىلاتلىرى خىتايغا قاراتقان مۇجادىلە تاكتىكىسىنى ئۆزگەرتىپ، يۇكسەك ئاپتونومىيە تەلەپ قىلىشنى ئالدىنقى پىلانغا چىقارغان بولسىمۇ، ئەمما ئىچكى جەھەتتە، بولۇپمۇ ئۇلارنىڭ ياشلار تەشكىلاتلىرى مۇستەقىللىق پىكرىدىن قىلچە ۋاز كەچكىنى يوق. بىز، مىللىي مۇستەقىللىقتىن باشقا ھېچقانداق شەرتنى قوبۇل قىلمايدىغانلىقىمىزنى قاتتىق تەكىتلەش ئاساسىدا، خەلقئارالىق سىياسىي سەھنىلەردە تىبەت تەشكىلاتلىرى ۋە ئىچكى موڭغۇلىستان ئازاتلىق تەشكىلاتلىرى بىلەن بولغان ھەمكارلىق مۇناسىۋەتلىرىنىمۇ مۇۋاپىق شەكىلدە جانلاندۇردۇق، بۇجەھەتتە بىزنىڭ قولغا كەلتۈرگەن ئاساسلىق نەتىجىلىرىمىزنىڭ بىرى شۇ بولدىكى، ئۆتكەن يىلى 6 ـ ئاينىڭ 19 ـ كۈنى ياشلار قۇرۇلتىيىمىز بىلەن « تىبەت ياشلار قۇرۇلتىيى » ئوتتۇرىسىدا كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىگە قارشى ئورتاق ھەرىكەت ئېلىپ بېرىش ھەققىدە جىددى مۇزاكىرىلەر ئېلىپ بېرىلدى.

گېزىتنىڭ قۇرغۇچىسى ۋە ساھىبى:
ئابدۇجېلىل قاراقاش
گېزىت مەسئۇلى ۋە باش تەھرىر:
پەرھات مۇھەممىدى
كومپيۇتېرغا ئالغۇچى:
ئارزىگۇل ھامۇت
مونتاژ: ئەسقەر تۇرسۇن

تۈركچە نۇسخىسىنىڭ تەھرىرى:
دوكتۇر ئەركىن ئەمەت
ئەرەپچە نۇسخىسىنىڭ تەھرىرى: تۇرغۇنجان ئالاۋۇدۇن
خىتايچە نۇسخىسىنىڭ تەھرىرى: ئۇيغۇر قىزى
لاتىنچە نۇسخىسىنىڭ تەھرىرى:
مۇنىرە يۇنۇس
كىرىلچە نۇسخىسىنىڭ تەھرىرى:
نادىرە ئىلھام

تەھرىر ھەيئەت ئەزالىرى:
ھاجى ياقۇپ (تۈركىيە)
ئابلىكىم باقى (تۈركىيە)
سىدىقھاجى روزى (ئامېرىكا)
ئەخمەت ئىگەمبەردى (ئاۋۇستىرالىيە)
سېيىتجان قەيسەر (ئۆزبېكىستان)
ئوختاخۇن ئەركىن (سەئۇدى ئەرەبىستان)
ئەنۋەرجان (گېرمانىيە)
قەھرىمان غوجامبەردى (قازاقىستان)

ياردەم بېرىشنى خالىغان ۋەتەنداشلىرىمىز ئۈچۈن بانكا ھېساپ نومۇرىمىز:
Uygurischer Verein.e.V
Konto: 907227110
BLZ: 70150000
Bank:
Stad sparkasse
Muenchen - Germany

E.T.I.C.
Lindwurmstr 99
80337 München
Germany
Internet:www.uygur.net
E-mail: etic@uygur.com
Tel: 0049-89-54 40 47 72
Fax: 0049-89-54 45 63 30

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى